

Diós István

A Szentek élete

november 13.

Tartalomjegyzék

November 13.	3
BOLDOG BÁNFI BUZÁD.....	3
BOLDOG BÁTORI LÁSZLÓ.....	3
SZENT BESZTERÉD	4
SZENT BONIFÁC.....	4
SZENT BULDUS.....	5
BOLDOG CSÁK MÓRIC	5
TISZTELETREMÉLTÓ CSEPELÉNYI GYÖRGY	6
SZENT I. DÁVID KIRÁLY	7
BOLDOG D'ESTE BEATRIX	8
BOLDOG DOMINICI JÁNOS	8
BOLDOG ERZSÉBET ÖZVEGY	10
BOLDOG ERZSÉBET SZŰZ	11
BOLDOG ESZKANDÉLI MÁTÉ.....	16
SZENT GAUDENTIUS	16
BOLDOG GERTRÚD	17
SZENT GERTRÚD	18
SZENT GÜNTER	18
BOLDOG ILONA.....	19
BOLDOG JÁNOS	20
SZENT KÁLMÁN	21
BOLDOG KAZOTICS ÁGOSTON.....	21
TISZTELETREMÉLTÓ KELEMEN DIDÁK	22
SZENT KVIRIN.....	25
BOLDOG MAGYAR ANTAL FERENCES	25
BOLDOG MAGYAR ANTAL KÁRMELITA.....	26
BOLDOG MAGYAR ISTVÁN és SZÁSZ KONRÁD VÉRTANÚK	26
BOLDOG MAGYAR ISTVÁN VÉRTANÚ.....	26
MAGYAR SZENT PÁL	26
MARCHIAI SZENT JAKAB.....	27
BOLDOG ÖZSÉB	28
BOLDOG PIACENZAI JAKAB.....	29
SZENT PILGRIM	30
BOLDOG REGENSBURGI BERTOLD	31
SZENT SALAMON KIRÁLY	31
BOLDOG SEBESTYÉN.....	32
BOLDOG SZÁDOK és TÁRSAI.....	32
BOLDOG SZALÓME	33

BOLDOG TEMESVÁRI PELBÁRT	34
THOMASIVS SZENT PÉTER.....	37
TOULOUSE-I SZENT LAJOS	39
TISZTELETREMÉLTÓ BOGNER MÁRIA MARGIT.....	40
TISZTELETREMÉLTÓ KASZAP ISTVÁN.....	43
SZENT HOMOBONUS bűnbánó	45
SZENT I. MIKLÓS pápa	46
SZENT ASZTRIK ANASZTÁZ RADLA.....	48

November 13.

BOLDOG BÁNFI BUZÁD

November 13.

*13. század eleje +1243. december 8.

Életéről így ír Hevenesi Gábor a 17. század végén:

Buzád az egész Magyarországon leghatalmasabb Bánfi családból származott. Már felnőtt volt, amikor a mulandó gazdagságot és hírnevet megvetve fiaira hagyta rangját, és 1233 körül nagy buzgósággal a domonkos rendben kezdett szerzetesi életet. Mivel a világi tudományokban már korábban jártasságot szerzett, hamarosan Isten igéjének fáradhatatlan hirdetője lett. Mikor a tatárok Magyarországra törtek, s különös kegyetlenséggel pusztították Isten szolgálóit, a prior megparancsolta szerzeteseinek, hogy meneküljenek, de Buzád nem törődve az életveszéllyel, kérte, hogy maradjon és vigasztalassa a keresztény népet. Oly állhatatosan kérte, hogy végül engedélyt kapott a maradásra. Miután társai már biztonságban voltak, Buzád elindult, hogy meghaljon Krisztusért, s ugyanerre buzdította a népet is. Mikor a tatárok csapata már a közelben volt, a maroknyi nyáját üdvös intelmekkel a Krisztusért elviselt dicsőséges halálra lelkesítette. Ő maga a templomban, mintha feszületen lenne, kitárt karokkal imádkozott az oltár előtt. Így ajánlotta föl magát egészen eléggé áldozatul, s így ölték meg a1243. december 8-án. A barbárok elvonulása után visszatérő testvérek lefejezve és lándzsákkal átszúrva találták, és nagyon bánkódtak miatta.

Az egyik testvér már három napja étlen és szomjan siratta Buzádot, amikor elragadtatásba esett, s hallotta, amint a siratott vértanú mondja neki: „Nemde szenvednie kellett Krisztusnak, és így bemennie dicsőségébe? A jelen idő szenvedései nem arányosak az eljövendő dicsőséggel”. Erre a testvér többet már nem siratta, hanem örvendezett.

BOLDOG BÁTORI LÁSZLÓ

November 13.

+Budalőrinc, 1484 körül

Gyermek- és ifjúkoráról keveset tudunk. A hagyomány szerint a Szent István korabeli Gutkeled nemzetségből eredő főrangú család, újabb kutatók szerint egy nyírbátori polgárcsalád sarja volt. Föltehetően Itáliában és Franciaországban tanult. 1435-ben Somló birtokosa volt. Valószínűleg részt vett katonáival Hunyadi János oldalán a török elleni harcokban. Emellett a korabeli főurak életét élte. Mikor azonban látta, hogy V. László udvara Hunyadi János árvái ellen fordul, a világból kiábrándulva belépett a pálos rendbe.

Szerzetesi életének java részét a rend anyaházában, Buda mellett, a hatalmas és népes Szent Lőrinc-kolostorban élte le. Buzgóságával csakhamar példaképe lett társainak. Mátyás király is többször fölkereste a kolostort. Talán e látogatások elől is menekülve László engedélyt kért, hogy kiköltözhessen a közeli nagyhárshegyi barlangba. A kolostorral továbbra is kapcsolatot tartott, napjait azonban a remeték életrendje szerint osztotta be: imádság, elmélkedés, kétkezi munka.

Munkájának legbecsesebb gyümölcse a jóformán teljes első magyar bibliafordítás volt. Mátyás király saját könyvtárában adott helyet a műnek, mely később sok más Corvinával együtt eltűnt. Nem maradt ránk az a Szentek élete sem, melyet valószínűleg latinból fordított.

Élete utolsó szakaszát ismét a kolostorban töltötte. Halála napján még misézett. A kolostor templomában, a Szent István-oltár előtt temették el. Sírja a kolostorral és a templommal együtt elpusztult a török időkben. Egykori barlangját 1911-ben mint Batori-barlangot ünnepélyesen megnyitották. 1929-ben oltárt is építettek benne. Ünnepe a pálosoknál: február 27.

SZENT BESZTERÉD

November 13.

+Buda v. Pest 1045. szeptember 27.

Beszteréd (latinul: Bistridus, Bestridus, Beztertus) Nyitra vértanú püspöke volt. Szent Gellért legendájában olvasható: „Gellért teste aznap ott feküdt, ahol a vértanúságot elszenvetde. Bödi püspököt is megkövezték, s így ment át a dicsőségbe. Beszteréd püspök pedig halálos sebet kapott, és harmadnap költözött el e világból.” A hagyomány nyitrai püspöknek tartja, 1034 körül kaphatta kinevezését. A 20. századig a nyitrai püspökség saját naptárába fölvelt ünnepéről ma már nem emlékeznek meg. A hívők körében azonban él az emlékezete.

A 17. század végén így emlékezik rá Hevenesi Gábor:

Beztertust erényességéért és a tudományban való jártasság érdeméért – melyet Szent István apostoli király egyedül mérlegelendőnek tartott az egyházi hivatalok osztásánál – a nyitrai egyház püspökségére választották ki. Bárányait a hit tanításával, a jó erkölcsök törvényeivel, de mindenekelőtt példás életével óvta a rossztól és buzdította minden jóra. Fáradásainak gyümölcseivel táplálta és vigasztalta őket mindaddig, míg Szent István halála után ki nem tört a katolikusokat támadó vihar. Akkor ugyanis azok, akik még a pogányságot tartották, Andrást és Leventét azzal a föltétellel nevezték királyuknak, hogy a katolikus hitet teljesen eltörlik, és visszaállítják az országban az ősi pogány szokásokat. Ők nem is vonakodtak e föltétel elfogadásától; mert a hatalomvágy mit nem tud kicsiholni azokból, akik uralkodni akarnak? Miután tehát hatalmat kaptak ezek a pogányok, büntetlenül rátámadtak a katolikusokra. Minden katolikust gyűlöltek, de főként a püspököket.

Drága nyája iránti könyörületből Beztertus – miután tanácskozott a többi püspökkel – elhatározta, hogy a királyokhoz megy a katolikusok megmentése érdekében. Mielőtt azonban velük találkozott volna, a pogányok kezébe került, akik, miközben ő Budáról a Dunán keresztül Pest felé igyekezett, elfogták és sokszorosan megsebesítették. Beztertus lélekben egyáltalán nem sérült, és örvendett azon, hogy Jézus nevéért gyalázatot, bántalmazást és halált szenvedett. Arca mindvégig vidám volt, míg a következő napon, azaz 1047. szeptember 25-én bátran és dicsőségesen meghalt. Halála nem érte váratlanul, mert Szent Gellért előző napi jövendölése nyomán fölkészülhetett.

SZENT BONIFÁC

November 13.

+1007 körül

Életéről így ír Hevenesi Gábor a 17. század végén:

Bonifác előbb a csehországi Břevnovban, majd Magyarország szent hegyén a Szent Márton apátságban volt Asztrik tanítványa. Mikor Asztrik kalocsai érsek lett, Bonifác utóda lett az apátságban. De nem tölthetett sok időt a kolostor békéjében, mert Szent István, aki egész országát meg akarta téríteni, 1004 körül Alsó-Pannóniába rendelte (ahol még nem volt mindenki keresztény). Apostoli feladatát oly komolyan vette, hogy nem csupán Krisztus nyáját gyarapította Isten igéjének hirdetésével, hanem a pogányoknak is hirdette az evangéliumot. Mikor ugyanis tudomására jutott, hogy Szent Adalbert, ki nem oly rég még társa volt Magyarországon a térítésben, a poroszoknál elnyerte a vértanúság koronáját, fölgyulladt benne a vágy, hogy ő is hasonló koronát nyerjen, s elhatározta, hogy késlekedés nélkül a küzdőterre siet, mert abban bízott, hogy ő is elnyeri a vértanúságot. Isten meghallgatta kívánságát, a pogányok ugyanis megelégték, hogy közülük oly sokat Krisztus hitére térített. Egy prédikációja közben csúfolni kezdték, s mivel nem hagyta abba a beszédet, karddal súlyos sebet ejtettek rajta. Bár nem halt meg azonnal, mégis vértanúnak kell tartanunk, miként halála után a hívők tisztelték. Az Úr 1007. esztendeje körül halt meg.

SZENT BULDUS

November 13.

+Buda, 1045. szeptember 24.

Életéről így ír Hevenesi Gábor a 17. század végén:

Buldust érdemeiért választotta Szent István egri püspöknek, s a püspök mint jó pásztor életét adta egyháza védelméért. Mikor ugyanis Szent István halála után a pogányság sötétsége ismét eltakarta Magyarországot, és a kegyetlen üldözés vihara teljes erővel tombolt a katolikus hit ellen, Buldus önmagával és javaival mitsem törődve – hogy a rábízott nyáját erői szerint védelmezze – közvetíteni akart András és Levente királyságért folyó vitájában. Az isteni gondviselés azonban másként határozott: miközben övéinek javát kereste, a katolikus hittől elpártolt martalócok kezébe került, akik Budán először megkövezték, majd látván, hogy még él, karddal és lándzsával átdöfték. Buldus pedig – miután segítségül hívta Jézus, az Isten Fiának nevét, átköltözött az égbe.

Isten nem hagyta sokáig büntetlenül e gaztettet, mert Leventét is (kinek hatalomvágya a katolikusok elleni düh fölszítója volt), és a gaztett többi végrehajtóját is gyors halál emésztette el. Örök figyelmeztetés lett az utódoknak: Isten nem hagyja büntetlenül a neki szentelt emberek bántalmazását, mert miként ők szüntelenül Isten dicsőségéért fáradoznak, úgy ő mindig éberren virraszt ártatlanságuk védelmében. András bánat fogta el a kegyetlenség láttán, s amiatt, hogy a zűrzavarban nem támogatta a katolikus hitet úgy, amint kellett volna, azért élete hátralévő részében szüntelenül bánkódott, és bocsánatért esedezett, s kétségtelen, hogy ő is a nyomorultan kimúlók sorát gyarapította volna, ha észre nem tér mások vesztén.

BOLDOG CSÁK MÓRIC

November 13.

*Ugod, 1270 körül +Győr, 1336. március 20.

Csák Demeter fia volt, gazdag és nemes családból származott. (A hagyomány tévesen sorolta őt a Csáki családba.) 1301 körül feleségül vette Aba Amádé nádor leányát, Katalint. Háromévi házasság után a házastársak közös megegyezéssel bevonultak a domonkosok Nyulak szigetén lévő férfi, illetve női kolostorába. Aba nádor azonban Móricot kiragadta akolostorból, mert azt akarta, hogy hatalmas örökségét kormányozza. Látván, hogy Móric erre nem hajlandó, Budán bebörtönözte. Mintegy hat hónap múlva, kiszabadulván a börtönből, Móric visszatért a domonkosok közé, ők azonban félték a nádor és a Csák család haragjától, ezért nem tartották a szigeten, hanem Bolognába küldték. Így Móric neveltetését és képzését Itáliában nyerte el, s csak fölszentelése után tért vissza Magyarországra.

Harminc évet töltött különböző domonkos konventokban. A győri konventban halt meg, és ott is temették el. 1494-től március 20-án boldogként tisztelték.

Életéről így ír Hevenesi Gábor a 17. század végén:

Móricról, aki a magyarok között nagyon tekintélyes Csák családból származott, Isten Anyja jelenésben jövendölte meg terhes édesanyjának, hogy a gyermek kedves lesz Isten és az emberek előtt. Kisgyermek kora után a tanulásban annyira előrehaladt, hogy a többieknek mindig példaképe volt jámborságban és a többi erényben is. A tanuláson kívüli időt imádságban vagy szerzetesekkel folytatott jámbor beszélgetésben töltötte. Nagyon kedvelte a szerzeteseket. Az egyik domonkos testvért, aki atyai várukban tartózkodott, térdén állva kérlelte, hogy beszéljen neki a szentek életéről. Az elbeszélést hallgatva könnyekre fakadt, és szívében megszületett a vágy, hogy amint teheti, ő is szerzetes lesz. Mikor nagykorú lett, meg is akarta valósítani vágyát, atyja azonban megtiltotta, és akarata ellenére feleségül adta hozzá Amádé nádor leányát. Ez azonban csak késleltette, de meg nem változtatta Mór szándékát. Három évig ugyanis a legszentebb módon éltek együtt, majd kölcsönösen megegyeztek abban, hogy Móric belép a domonkosokhoz, felesége pedig kolostorba vonul. Már

mindketten elkészültek az útra, mikor a dolog Amádé nádor tudomására jutott, s mivel Móricot nem tudta más belátásra bírni, börtönbe zárta. Elvette tőle a szabadságát, de nem a szándékát. Másfél évig tartották börtönben, s mivel hajlíthatatlan maradt, végül megengedték, hogy szerzetbe lépjen.

A rendben harminc kerek esztendeig soha nem evett húst. Éjjel és nappal cilicumot viselt, hogy lelke megfékezze a testét. Vácott éjszaka zárt ajtókon át ment be a templomba, s míg szokatlan fény ragyogta körül, az egész éjszakát imádságban töltötte. Végül Győrött 1336. március 20-án szentként fejezte be életét. Életében és halála után csodákat tett.

TISZTELETREMÉLTÓ CSEPELÉNYI GYÖRGY

November 13.

*Biccse (Torontál megye), 1626. +Szőke (Heves megye), 1674.

György magyar nemesi családból származott. Gyermekkorában édesanyját elkísérte szegény- és beteglátogató útjaira. Alig múlt 16 éves, amikor belépett a pálosok közé. Már a novíciátusban kitűnt életszentségével, szigorú életmódjával és Mária-tiszteletével. Bölcséleti és hittudományi tanulmányai végeztével a pápai, majd a máriavölgyi rendházba helyezték hitszónoknak. Mély hitből fakadó beszédei hatására számos rendkívüli megtérés történt. 1660-ban a máriavölgyi kolostor alperjele, s egyben a rend újoncmestere lett.

Kiemelkedő szerepet játszott a protestánsok visszatérítésében. Módszerei azonban -- békés, alázatos természetéből adódóan – eltértek a „harcos” hitvitázókéétól. Mindezek alapján X. Kelemen pápa kinevezte őt a magyarországi missziók főnökének, s tevékenységi körének középpontjává a Mezőkövesd-Eger-Füzér vidéket jelölte meg. Több pálos társával együtt rövid idő alatt „hét kálvinista falut pápista pogányságra térített”, ahogy a protestánsok mondták.

1674. március 26-án, húsvét másnapján a protestánsok egy csoportja behatolt a füzéri plébániára, s rabszíjra fűzve magával hurcolta a szemükben oly gyűlöletes Csepelényit. Fogsága hatvan napig tartott, ez idő alatt állandó bántalmaknak volt kitéve. Napokon keresztül ruhátlanul kellett járnia, megostorozták, leköpdösték, bíborköpenyt húztak rá, hatalmas csomagokat kötöttek vállaira, majd egyikük a hátára ült, és sarkantyúját mélyen az oldalába vágva, futásra kényszerítette. György mindezt alázatosan tűrte és imádkozott a kínzóíért. Közülük az egyik megsajnálta, és szent embernek nevezte, ezért társai agyonverték, Györgyöt pedig erős kíséret mellett a Mezőkövesd melletti Szőke községbe vitték. Ott miután a hóhér nem volt képes lefejezni – többször fölemelte a bárdot, de keze erőtlenül lehanyatlott –, karddal megölték. Ahol ez történt, a monda szerint forrás fakadt.

Teste napokig hevert temetetlenül, az oszlás minden jele nélkül. Az egri pasa személyesen intézkedett, hogy „Isten szent emberét” tisztességesen eltemessék. Az egerfarmosi templomban a mártírok miséjét imádkozták érte. 1689-ben a sátoraljaújrhelyi pálos templomba szállították a testét, és a Szent Kereszt-oltár alatt helyezték örök nyugalomra. Életszentségét csodák igazolták. Még ugyanabban az évben Fenessy György egri püspök megindította a szenttéavatási eljárást. A Római Szentszék megengedte tiszteletét, de szentté avatása különböző okok miatt elmaradt. Maguk a pálosok sem szorgalmazták rendjük puritán szabályai miatt, melyek szerint a rend tagjai nem avathatók szentté. Tetemét 1974. május 24-én, halálának 300. évfordulója alkalmából az egri egyházmegye által ajándékozott ezüstös koporsóba helyezték. Életét és mártíromságát elsőként a mezőkövesdi plébános, Nagy János (aki az egerfarmosi templomban a temetési szertartást is végezte) írta meg. Emléke és tisztelete leginkább Mezőkövesd környékének hívei között él.

Életéről így ír Hevenesi Gábor a 17. század végén:

Iskoláit befejezve, hogy lelkének inkább gondját viselje, a Remete Szent Pál törvénye szerinti életre adta magát. Aki csak találkozott vele, észrevette életszentségét és szűzi tisztaságát, melyet a sírig megőrzött. A szentbeszédben kiváló szónoknak bizonyult. Kétszer volt szubprior a konventokban, majd a lázadásokkal teljes időkben a hívek üdvösségének gondozását bízták rá. Feladatát György

discéretesen látta el... Fáradozásának nem is maradt el gyümölcse: sokakat megerősített a katolikus igazságban, és a nem katolikusok is tanúsítják, hogy hét falut visszatért a katolikus hitre. A lelkek között végzett aratása miatt a nem katolikusok börtönbe vetették... Minden áron rá akarták venni a katolikus hit megtagadására, de ennek épp ellenkezője történt, mert kegyetlen kínjai közepette csak megerősödött az erényben. Annyira nem tudták a gyötrelmekkel megfélemlíteni, hogy kérte, még inkább kínozzák, hogy meghalhasson a hitéért.

SZENT I. DÁVID KIRÁLY

November 13.

*1084. +Carlisle, 1153. május 24.

Dávid Skóciai Szent Margit és Kanmore Malcolm király utolsó gyermeke volt. 1093-ban, szülei halála után biztonsági okokból a testvéreivel együtt Angliába küldték, valószínűleg Ramsey-be. Itt élt egy nagynénjük, Krisztina, aki apáca volt. Hét évvel később, mikor egyik nővére, Matild I. Henrik angol király felesége lett, Dávidot is magával vitte a tudós király udvarába, ahol nagyon jó képzést kapott. 1107-ben meghalt a bátyja, Edgard, aki Malcolmot követte a trónon, és végakarata szerint az országot megosztották Dávid és a bátyja, Sándor között. Dávidnak Cumbria, Skócia délnyugati része jutott.

1113-ban feleségül vette Matildot, aki a szász northumbriai gróf, Waltheof leánya és örököse volt. Házassága révén az angol arisztokrácia tagja lett. 1124-ben meghalt a testvére, Sándor, s így ő lett egész Skócia királya. Egy barátja följegyezte, hogy csak nagy vonakodással fogadta el a koronát. 1127-ben, amikor I. Henrik meghalt, Dávid mint angol báró hűséget esküdött saját unokahúgának, Matildnak, aki az angol trón törvényes örököse lett. 1135-ben egy trónkövetelő elűzte Matildot, ezért Dávid harcba indult a védelmében, de eredménytelenül.

1138-ban saját országában vívott háborút, és győzött. Szent Aelredus szemére vetette Dávidnak, hogy nem tart elég fegyelmet a hadseregben, ezért a katonák gyakran fosztogatnak. Dávid híre ennek ellenére egyre nőtt, s országlását Skócia történelmének legjelentősebb szakaszai között tartják számon.

Egyházszervezet terén úgy is mint umbriai herceg, úgy is mint egész Skócia királya, önálló hierarchiát szervezett. Helyreállította a glasgow-i püspökséget, s visszaadta összes javait, és mint skót király megalapította Brechin, Dunblane, Caithness Ross és Aberdeen püspökségét. Ugyanebben az időben számtalan kolostort is alapított Cluny bencéseknek, cisztercieknek és az ágostonos kanonokoknak, s ezáltal az egész ország mezőgazdasági és szellemi kultúráját fölemelte. Szemére is vetették, hogy alapításaival elszegényítette a koronát.

Szent Aelredus, mikor Dávidról ír, hangsúlyozza a szűkölködők felé megnyilvánuló szeretetét és igazságérzetét, valamint áhítatát, alázatosságát és erkölcsi feddhetetlenségét. Egyetlen fia még az ő életében 1152. június 12-én meghalt.

Maga Dávid 1153. május 24-én Carlisle-ban halt meg szentként, és a dunfermline-i apátság királykriptájában, szülei mellé temették el. Bár formálisan nem avatták szentté, népe szentként tisztelte (január 11-én vagy május 24-én), s mint nemzeti hőst a „jó király” és a „szent” névvel illette.

Életéről így ír Hevenesi Gábor a 17. század végén:

Dávid annak a Margitnak volt nyolcadik és utolsó fia, aki... magyar anyától származott, és Malcolm skót királynak lett a hitvese. Dávidot szent anyja nagyon jámborul nevelte, s oly szent és Isten előtt annyira kedves lett, hogy sok csodájáért a szentek társaságába és sorába került. Egyéb jámbor jótéteményei mellett, melyekkel utánozni próbálta édesanyja szegények iránti szeretetét, a püspöki székhelyet Northlakhból Aberdeenbe helyezte át, s birtokokkal és egyéb javadalmakkal látta el. Egyetlen lehetőséget sem mulasztott el, amikor jámborságát vagy jótékonyágát gyakorolhatta. Testvére, Sándor halála után meghívták a királyi trónra. Az udvart úgy irányította, hogy többé semmi

tisztátalanság nem fordult ott elő: nem engedte meg az ivászatokat, és veszekedő embert nem tűrt meg a környezetében. Uralkodása alatt háborút nem viselt, csupán egy kisebb lázadás tört ki, egyébként 29 éven át kormányozta békében Skóciát. Hitvese, Matild, aki Voldiosus northumbriai gróf leánya és örököse volt, élete virágjában meghalt. Ettől fogva több mint 20 éven át Dávid nőtlenül, a jámborság és igazságosság cselekedeteiben élt, míg a halál el nem vágta élete fonalát, hogy elnyerje jámbor cselekedeteinek jutalmát, a hervadhatatlan koszorút a mennyben. 1153-ban halt meg. Tiszteletének napját Camerarius január 11-re, Dempsterus Ferrarius írásai alapján május 14-re teszi, amely napon a Bollandus ötödik, májusi kötete is megemlékezik róla.

BOLDOG D'ESTE BEATRIX

November 13.

*1214. +1239. július 11. vagy 23.

Beatrix I. Aldobrandino d'Este gróf leánya volt. Még nem volt egészen húsz éves, amikor 1234-ben II. András magyar király felesége lett. A király oly gazdagon megajándékozta az esküvő alkalmával ifjú hitvesét, mintha csak érezte volna, hogy hamarosan magára hagyja. András ugyanis 1235. március 7-én meghalt. Halála után Beatrix visszavonult, mert a férje első házasságából való gyermekek nem kedvelték őt. Nagybátyja, Azzo udvarába költözött, és ott hozta világra fiát, az úgynevezett Utószülött Istvánt. Fia nevelése mellett Beatrix egészen a vallásos életnek szentelte magát. Gyakran látogatta a gemmolai kolostort, melyet 1226-ban elhunyt nagynénje – kit szintén Beatrixnak hívtak – alapított. Nagy alázatosságban élt, s nagylelkűnek mutatkozott minden rászorulóval szemben. Huszonöt éves korában halt meg, apáca nagynénje mellé temették el.

Életéről így ír Hevenesi Gábor a 17. század végén:

Beatrix a hatalmas Aldobrandino d'Este fejedelem leánya volt. Az erényeknek oly gazdagsága ragyogott benne, hogy Magyarország királya, II. András, amikor a keresztes hadjárat során Jeruzsálemben járt, megszerette és feleségül kérte. A királynői trónuson sem lett fennhéjázó, hanem a szépség és a szemérmesség példaképe volt, egyszerű ruhákban járt, és szívesen társalgott az alacsonyabb sorsúakkal. A szentek drága ereklyéit, melyeket hitvese a Szentföldről magával hozott, saját kezűleg ékesítette és készítette elő, hogy a nevezetesebb magyar templomokban tiszteletre kihelyeztessenek. Férje halála után, mivel ő maga is királyi lélek volt és nem akart más felesége lenni, a Királyok Királyának szerelmére vágyott, s búcsút mondván a földi királyi pompának, Gemmulában, a Keresztelő Szent János kolostorban fogadalmat tett. A kolostor apátnője, akit szintén Beatrixnak hívtak, a rokona volt, és csodálatos életszentséggel tündökölt.

Beatrix elhagyva minden földi gondot, teljesen az égieknek szentelte magát, és feledvén királynői méltóságát, mindenkinél kevesebbre tartotta magát. A nagylelkű alázatosság példaképe és az életszentség tükré volt. Életét Krisztus 1239. esztendejében július 23-án szentként fejezte be. Méltónak találtatott arra, hogy a legszebb gyöngy legyen annak a kolostornak gyöngyei között, amely boldog volt, mert a két Beatrixet nemcsak vér szerinti, hanem az erények után való törekvéseikben is testvérként tisztelhetette.

BOLDOG DOMINICI JÁNOS

November 13.

*Firenze, 1355/56. +Buda, 1419. június 10.

Bianchini Domenico selyemkereskedő és Zorzi Paola gyermeke volt. Atyja meghalt, mielőtt ő megszületett. Anyja, Paola asszony ekkor mindössze húsz esztendő volt. Mikor János 14 éves lett, a domonkos rendbe akart lépni, édesanyja azonban, hogy késleltesse, s hogy próbára tegye hivatását, egy kereskedővel Velencébe küldte a nagyszüleihez. Két év múlva visszatért Firenzébe, s anélkül, hogy édesanyjának erről szólt volna, beöltözött a domonkosoknál a S. Maria Novella-kolostorban. Fölvételénél nehézséget jelentett a beszédhibája.

Firenzében, majd 1376-tól Pízában, végül 1377--80-ig Párizsban tanult. Egyik édesanyjának írt levelében írja, hogy Firenzében és Pízában megismerkedett Sziénai Katalinnal, és teljesen a hatása alá került. Firenzében – írta – nagyon sokszor látta Katalint, aki 1374- ben, 1376-ban és 1377-ben hosszabb időt töltött ott. Pízában viszont csak néha látta őt az 1376/77-es iskolaév folyamán.

1381 körül Sziénában, miközben Katalin (+ 1380) képe előtt imádkozott, meggyógyult a dadogása. 1381 júliusában a S. Maria Novella- kolostor szubpriorja, 1385 júliusától 1387 augusztusáig priorja volt. 1388. április 20-án Capuai Boldog Rajmund, a rend generálisa tanárrá nevezte ki a velencei SS. Giovanni e Paolo konventba, s még ebben az évben a helyettesévé tette.

A domonkos rend reformját, melyet Szent Katalin annyira támogatott, s melyre oly nagy szükség volt az erkölcsi hanyatlás és az 1348-as fekete pestis okozta veszteségek miatt, Capuai Boldog Rajmund valósította meg, aki János testvérben a legjobb segítőtársra talált.

1390 márciusában Velencében a Castellói Szent Domonkos konventben Rajmund általános helynökké tette Jánost, azzal a megbízással, hogy készítse elő a reformot. 1392. július 15-én kapta János a meghívást, hogy reformálja meg a chioggai konventet. 1303-ban itt prior lett. Ebben az évben Rajmund az összes reformált itáliai konvent helynökévé tette, s ezzel megindította a római provincia megújulását.

Velencében létrehívta a Processione Dei Bianchi nevű bűnbánó társulatot, de szembekerült a velencei kormánnyal, ezért 1399. november 21-én öt évre számúzték a köztársaság területéről. 1400. március 4-én IX. Bonifác visszavonta az előző évi kinevezést, s ezáltal János újra egyszerű barát lett. A reform iránti odaadása azonban nem csökkent, sőt hogy a megkezdett művet megerősítse, egy teljesen új konvent alapítására gondolt, melyet a megújított fegyelem példájának akart állítani. Így keletkezett Fiesole mellett a Szent Domonkos-kolostor. A telket a fiesolei püspök, Altoviti Jacopo adományozta. Az első csoport, melynek tagjai a novíciátust már Cortonában töltötték, 1406 pünkösdjén érkezett meg. Köztük volt a későbbi híres firenzei érsek, Pierozzi Szent Antonin. János szívéhez mindvégig nagyon közel állt ez a kis konvent, ahová az Egyház egységéért vívott későbbi harcok során szívesen tért vissza pihenni. Fiai pedig, akik hűségesek maradtak hozzá, később inkább Cortonába menekültek, mint hogy engedelmesskedjenek a Pízában tartózkodó ellenpápának.

1399 végén János elhagyta Velencét, ismét Firenzébe ment, s teljesen a prédikálásnak szentelte magát. Buzgóságával és ékesszólásával hihetetlen lelkesedést váltott ki. 1401 késő tavaszán a Szentföldre zarándokolt. Visszatérve súlyosan megbetegedett, és kénytelen volt hosszabban Firenzében maradni. A város vezetősége tudott rendkívüli képességeiről, tudományáról és életszentségéről, ezért fölkérték, hogy fogadja el a firenzei iskola biblikus tanári állását. János azonban csak a rendfőnök és a pápa, VII. Ince parancsára foglalta el a katedrát.

Diplomáciai tevékenysége 1405-ben kezdődött, amikor a firenzeiek Rómába küldték, hogy képviselje őket a pápai udvarban. VII. Ince halála után minden erejével a nyugati egyházzsuzakadás megszüntetéséért kezdett dolgozni. A konklávéban egybegyűlt bíborosokhoz kétszer is beszélt az egységre buzdítva őket. Amikor a firenzei köztársaság fölmentette a követi megbízatás alól, az új pápa, XII. Gergely, mivel ismerte már a nagy domonkóst, maga mellett tartotta, s 1407. július 20-án Ragusa érsekévé nevezte ki. Különleges legátusként Velencébe, illetve Genovába küldte, hogy az egységről tárgyaljon, majd 1408. április 23-án bíborossá kreálta. E diplomáciai küldetések azonban sok keserűséget hoztak Jánosnak. Törtetéssel és képmutatással vádolták, azt hitték, ő sugalmazza XII. Gergelynek a zsinatokkal és a különféle küldöttekkel szembeni bizalmatlanságot. Azt is híresztelték róla, hogy a sáttánnal levelez, s kézzől-kézre adtak egy állítólag a sáttántól eredő levelet. Firenzében, ahol korábban annyira megbecsülték, többé egy jó szó el nem hangzott róla.

1409. január 8-án a pápa legátusként Zsigmond magyar és László lengyel királyhoz küldte. Jelen volt azon a zsinaton, melyet XII. Gergely – a harmadik pápát, V. Sándort megválasztó pízai zsinat ellensúlyozására – Friuliba hívott össze, és kulcsszerepe volt a konstanzi zsinaton, melyet Zsigmond császár 1413. október 30-án rendelt el. János XII. Gergely legátusaként 1415. július 4-én érvényesítette a zsinatot, melyen fölolvasták XII. Gergely lemondó nyilatkozatát, és lemondatták

XXIII. Jánost. Ezután a zsinat Dominici János elnöklete alatt folytatta munkáját. A bíborosok 1417. november 11-én megválasztották V. Mártont. Az új pápa 1418. július 10-én ismét legátussá nevezte ki Jánost, Zsigmond császár és Vencel cseh király mellé a husziták térítése érdekében.

A halál Budán érte őt 1419. június 10-én. Végakarata ellenére ünnepélyes temetése volt, és a Szent Pál templomban temették el, Szent Antonin tanúsága szerint nagy tisztelettel. Sírját, melynél csodák történtek, a törökök Buda bevétele után elpusztították. Tiszteletét XVI. Gergely 1832-ben hagyta jóvá.

Hevenesi Gábor így ír róla a 17. században:

Dominici János, hazáját tekintve firenzei, fogadalma szerint Szent Domonkos rendi szerzetes, méltóságát tekintve a raguzai egyház püspöke és a római Anyaszentegyház bíborosa, életének nagy részét Magyarországon töltötte. XII. Gergely ugyanis kétszer küldte legátusként Zsigmond magyar királyhoz, ki egyedülálló volt a katolikus hit oltalmazásában, nagylelkűségben és harci dicsőségben. János az Egyház ügyeinek intézésében a legnagyobb sikerrel fáradozott. A király annyira tisztelte és hallgatott rá, hogy titkait is megosztotta vele, és legbensőbb ügyeiben mindig tanácsot kért tőle. Nemkülönben becsülték az ország nagyjai: mind úgy tisztelték mint üdvösségük pártfogóját. Ezért, ha törvényt akartak alkotni vagy a törvény értelmét kellett tisztázni, ha vitákat vagy viszályokat akartak elsimítani, vagy a hit gyarapodására üdvös intézkedésekről tanácskoztak, János volt a legelméesebb és a leggondosabb. A király emiatt kérte a pápát, meg ne fossza őt e nagy ajándéktól, hanem engedje, hogy az újonnan föltúnt eretnekséggel szemben az ország apostola lehessen. János pedig, hogy megtartsa az országot az igaz hitben, a fővárosba költözött, mert tudta, hogy ha a haza szíve egészséges, a tagok könnyebben őrzik épségüket. Ezért mind a szívet, mind a tagokat nagy serényen ápolta, mígnem életének végét érezvén, félretéve a közgondokat, egészen az imádságnak és a virrasztásnak szentelte magát. 1418. december 7-én nagy lázban, az ország könnyező nagyjaitól körülvéve, s a polgárok általános bánkódása közepette, mintha csak édes álomba merülne, Istennek adta a lelkét. Testét a tekintélyes férfinak kijáró tisztelettel és nagy szeretettel temették el, Isten pedig sok csodával dicsőítette meg.

Istenünk, mennyei szeretet és jó tanács ajándékozója, ki Boldog János püspököt az Egyház egységének és a szerzetesi élet fegyelmeinek megőrzésére erőssé tette, kérünk, közbenjárására engedd, hogy mindig arra törekedjünk, ami az egység és a béke javát szolgálja!

BOLDOG ERZSÉBET ÖZVEGY

November 13.

+1320 körül

V. István Árpád-házi magyar király és Erzsébet királynő leánya, Anjou Sánta Károly nápolyi király feleségének, Máriának a testvére. A Nyulak szigetén a domonkos apácák kolostorában nevelték. Születésének évét nem ismerjük, de azt tudjuk, hogy 1287-ben feleségül adták Rosenberg Zavia morva nemeshez. Férje halála után Nápolyba költözött, és nővére, Mária környezetében nagy visszavonultságban élt. 1320 körül halt meg szentség hírében.

Életéről így ír Hevenesi Gábor a 17. század végén:

Erzsébet, ki olyan nevet visel, melyen több magyar szentet is tisztelünk, V. István magyar király és Kun Erzsébet leánya volt. Kisgyermek korától kezdve Isten félelmére és szeretetére tanították. Négy éves korában belépett a domonkos apácák kolostorába, melyet Buda közelében, a Nyulak szigetén atyai nagyapja épített, s teljesen Isten tiszteletének és a mennyei dolgok szemlélésének szentelte magát. Nagynénjének, Szent Margitnak példáját követve élt mindaddig, míg a pápa akaratából el nem hagyta Magyarországot. Milánóban a Szent Péter- kolostorban élt, melyet nővére, Mária, a szicíliai

Károly király hitvese alapított, és látott el gazdag adományokkal. Új otthonában Istentől kapott megvilágosítások közepette minden erény birtokosaként élt, de leginkább az alázatosságra törekvésben tűnt ki. Örömet lelte olyan házi munkákban, melyek a legkisebb szolgálóleány feladatai voltak: hamuzta a tűzhelyeket, takarította a cellákat, tüzet rakott. Minél inkább megalázta magát, annál kedvesebb volt mennyei Jegyese előtt. Földi korona helyett mennyei koronára lett méltó, és hogy övé legyen, 1285. március 6-án lelke fölszállt az égbe. Halála után szentségének híre mindenütt elterjedt.

BOLDOG ERZSÉBET SZŰZ

November 13.

*1292/94. +Töss (Svájc), 1336/38. október 31. vagy május 6.

Erzsébet atyja az utolsó Árpád-házi király, III. András (1290–1301), anyja a lengyel Kujáviai Fenenna hercegnő volt. Nagynénjei között találjuk Szent Erzsébetet, Szent Margitot, Boldog Kingát, Boldog Jolánt.

Édesanyja fiatalon, második gyermeke születésében halt meg. III. András egy évre rá újrَاهázasodott, és a Habsburg-házban keresve szövetségest, Habsburg Albert leányát vette feleségül. Gyermeük nem született, így kézenfekvő volt, hogy Ágnes királyné a magyar trón egyetlen örökösét, a kis Erzsébetet vegye anyai gondjaiba. A kislányt Bécsben neveltette, s egy Habsburg érdekeket szolgáló tervnek megfelelően – ami a cseh és magyar koronát egyaránt a Habsburgoknak biztosította volna – 1298. február 12-én eljegyeztette II. Vencel cseh király fiával, IV. Béla egyik kései leszármazottjával, Vencellel.

1301. január 11-én gyászba borult az ország: meghalt András, az utolsó Árpád-házi király. A temetésen Erzsébet is részt vett. A hagyomány szerint amikor a király koporsóján befelé fordították az Árpádok címerét, a kislány ájultan esett össze. Fölfogta vajon, mit jelentett édesapja halála neki és az országnak? Megsejtette, hogy Európában ő lett most az egyik legfontosabb személy: aki őt megnyeri, joggal nyúlhat a magyar koronáért?

Az özvegy Ágnes királyné kincsekkel megrakodva elhagyta az országot, s magával vitte a kis Erzsébetet, a Habsburgok politikai terveinek legfontosabb eszközét.

E tervek azonban egymás után hiúsultak meg. Több szereplő eltűnt a sakktábláról, gyakran maguk a királyi bábuk is cserélődtek, s velük együtt a szempontok és érdekek is. Erzsébet egyszer csak teljesen egyedül találta magát, sőt már útjában volt a Habsburgok újabb terveinek. Megelégtelén ezt, most már maga akarta kezébe venni sorsát. Két nagynénje, Szent Erzsébet és Szent Margit nyomdokait akarta követni: az evangéliumi szegénység, tisztaság, engedelmesség, a közösségben élt testvéri szeretet, a rejtett ima és áldozat útját választotta. Bár mostohaanyja, Habsburg Ágnes szinte bekényszerítette a kolostorba, a döntő szót mégis a fiatal Árpád-házi királylány mondta ki. És e döntésétől kezdve többé nem hagyta magát érzéketlen bábuként kezelni. Isten, mint Szent Margitnak, neki is megadta az alkalmat, hogy mostoha nagybátyja, Habsburg Henrik házassági ostromait visszautasítva, ország-világ előtt bizonyítsa: önként, a maga akaratából választotta jegyeséül a Királyok Királyát, kinek koronáját viselve nem uralkodóként, hanem önkéntes áldozatként akarja szolgálni hazáját.

Döntése legapróbb következményeit is vállalta, semmit sem tartott meg magának: haláláig nem találkozott többé rokonaival, hazájabeliekkel. A svájci Töss domonkos kolostora lett – ha nem is hazája, de – lelki otthona. Emlékezetében elhalványultak a gyermekkor meleg képei, édesapja szelíd, édesanyja sugárzó arca, a budai vár pompás termei, az őt meglovagoltató vitézek biztató mosolya. Szívében elhalkultak a magyar dallamok, ajkáról lekopott a magyar szó.

A maga választotta szigorú vezeklő életmódot Jegyese, a Királyok Királya súlyos betegségekkel, külső és belső megpróbáltatásokkal tetézte. A kolostorban töltött 28 év alatt szinte állandóan beteg volt,

élete utolsó négy évében pedig fokozatosan teljesen megbénult. Teljes kiszolgáltatottságában, embertelen fájdalmai közepette hasonlóvá lett a kereszten szenvedő Krisztushoz.

Halálos ágyán, az égi haza küszöbén földi hazája felé sóhajtott. Nővértársai ekkor sejtették meg, hogy a köztük élő és eléggő magyar királynő legnagyobb szenvedése – külső és belső megpróbáltatásain túl – maga a számkivetés volt.

A tössi kolostor lakói nagyon szerették és tisztelték. Szent élete és a közbenjárására történt csodák miatt biztosak voltak abban, hogy Isten gazdagon megjutalmazta, azaz megadta neki az Élet koronáját, melyet egy látomásban megígért mindhalálig hű szolgálóleányának.

A halálhír hosszú hónapok múlva jutott el Magyarországra. Itt akkor már évtizedek óta Anjou Károly Róbert uralkodott, s nevelte utódát, a fiatal Lajost. Már csak a legidősebbek emlékeztek a közel négy évtizede elhunyt III. András király száműzetésbe került leányára. Néhányan azt is tudni vélték, hogy dömés apáca lett, és Margit módjára vezekelt hazájáért. De azután ezek az utolsó emlékezők is meghaltak, és Erzsébetre, legalábbis hazájában – néhány történészen és hagiográfuson kívül – senki sem gondolt.

Legendája szerint Boldog Erzsébetet a templom kórusa közelében temették el. Amikor „harminc hét” után áthelyezték a „királyi méltóságához és szentségéhez illő” új sírba, testét teljesen épségben találták. Sírját a protestánsok pusztították el a virágzó kolostorral együtt. Erzsébet sírjának fedőlapját ma a zürichi Landesmuseumban őrzik.

A domonkos rendben boldogként tisztelik május 6-án, de az Egyház hivatalos eljárást még nem folytatott. Az alábbiakban Árpád-házi Boldog Erzsébet – a tössi apácák szóbeli és írásos hagyományaira épülő – legendájából következnek részletek.

Isten kegyelme megőrizte nekünk ezt a tiszteletreméltó kincset, amiért állandóan dicsérenünk kell Őt és hálát adnunk a mindenható Istennek; ő ugyanis világosan megmutatta csodái által, hogy őt (Erzsébetet) a maga dicsőségére és nem a világ örömeiért teremtette. Most tehát Annak dicsőségére és tiszteletére beszéljük el életét, aki a földön az erények tanítója volt, most pedig az égben megjutalmazója, hogy ily módon mindenki, aki csak hall róla, jobba legyen.

Ugyanúgy, amint az Úr Magyarország földjét és különösképpen a prédikáló rendet a szent és tiszteletreméltó, ugyanebből a nemzetségből való Szent Margit asszonnyal díszítette, éppúgy megtisztelte ezzel a nemes fejedelmennővel ezt a földet és ugyanazt a rendet, különösképpen a tössi kolostort. Dicsérjük ezért szünet nélkül Isten végtelen jószágát, aki királyi személyének értékes ajándékát nekünk méltóztatott adni, és elvezette őt e kolostor lelki közösségébe. Csodálni való az, hogy a Szentlélek tanácsára és az isteni gondviselés akaratából abból a távoli országból ebbe a kolostorba jött, de mindebben Annak művét is kell látnunk, aki egyesíti a hatalmat, a bölcsességet és az akaratot: kegyelmének erejében ő maga akarta ezt a művet beteljesíteni az általa meghatározott időben.

A nemes hercegnő a tizenharmadik évében volt, amikor kolostorunkba adták, és a Rend szabályai szerint az engedelmesség igájába hajtották. Alázatosan megígérte, hogy önként aláveti magát mindannak, amit Isten és a Rend követel. Ez a nemes hercegnő volt az első leány, akit az új alapítás szentségi oltára előtt fogadtak a Rendbe. Az oltárt azután fölszentelték Miasszonyunk angyali üdvözlétének és Szent Erzsébetnek tiszteletére, aki szintén magyar királynő volt, Tübingia és Hessen őgrófnője és Erzsébet rokona.

Amikor az erényes hercegnő már tizenöt hete élte a szerzetesi életet, mostohaanyja megparancsolta, hogy idő előtt adják rá a fátyolt, és tegye le az engedelmesség fogadalmát. Ő alázatosan meghajolt. Mostohaanyja elhozott a friburgi Szent Katalin-kolostorból egy Bussnang nevű asszonyt, Rudolf császár nővérének a lányát, akit udvarhölgyként és gondviselőként állított mellé. Durva és kemény asszony volt, aki oly sok szenvedést okozott neki, hogy mi nem kételkedünk abban, hogy Erzsébetnek a kegyetlenségek miatt vértanúságot kellett elszenvednie.

Történt egyszer, hogy Ausztriai Henrik herceg jött ebbe az országba keresésére. Erzsébet már fölvetta a fátyolt, így már lemondhatott róla. De Henrik nem akart lemondani róla, és követelte, hogy vezessék elé. Amikor látta, hogy Erzsébet fölvetta már a fátyolt, annyira fölbőszült, hogy lerántotta a fátyolt a fejről, a földre dobta és rátaposott, mivel nagyon tetszett neki szeretetreméltó személye, és nagyon szerette volna feleségül venni: szép volt, arca nemes vonású, teste igen arányos, a nő minden kelleme megmutatkozott rajta. Ezért állhatatosan kérte, utazzék vele Ausztriába. Nem akarta tudomásul venni, hogy ő már szerzetesnő lett és fogadalmat tett. Erzsébet azt válaszolta, gondolkozni akar. A kórusba ment, térdre hullt a Legszentebb előtt, és Istenhez könyörgött, mutassa meg neki, hogyan ismerheti meg drága akarátát, és hogyan kell helyesen tennie. Először az a gondolata támadt, hogy engedhetne, hiszen a magyar királyságnak ő az egyetlen és törvényes örököse; de abban a pillanatban Isten megértette vele, hogy az ő akarata ez: maradjon a kolostorban, szegényen, száműzötte az ő szerelméért, mint ahogy ő is szegény és száműzött volt az iránta és az emberi nem iránti szerelemből. Ekkor teljesen alárendelte magát Isten akarátának, de olyan fájdalmat érzett, hogy ájultan elterült, szájából és orrából vér folyt. Amikor magához tért, elutasította Henrik urat: nem megy vele, itt folytat szegény életet Isten akarata szerint. A mennyei Atya tehát ugyanazt a hozományt adta neki, mint egyszülött Fiának: száműzetést, szenvedést és szegénységet. Így élt huszonnyolc évet általában az egész közösség és különösképpen több személy épülésére, mivel lelki élete annyira kegyelemmel ékes volt, hogy a nővérek megszentelődtek és megvigasztalódtak általa.

Szavaiban és tetteiben mindig igen alázatos és szelíd magatartást tanúsított az egész közösséggel szemben. Mindent szívesen megtett, amit csak kértek tőle, jóllehet nagy nemessége, fiatalsága és természetes adottságai miatt szíve oly érzékeny volt, hogy a legkisebb dolgok is nagy belső fájdalmat okoztak neki. Egész életét tökéletes tisztaságban töltötte; Urunk Jézus Krisztusért, a tiszta és alázatos szívűek mennyei Jegyeséért megvetette a világot és annak minden vonzását. Nagy szegénységben is élt, és megfosztotta magát a mulandó javaktól.

Történt egyszer, hogy mostohaanyja eljött meglátogatni. (Erzsébet) oly szegény volt, hogy csak az az egyetlen javított és foltozott ruhája volt, amit viselt. (Ágnes) térdre esett előtte, és ezt mondta: „Nővér, nem szégyelled magad, hogy bár Magyarország királyának leánya és törvényes örököse vagy, ilyen rossz ruhát hordasz?” Mindössze harminc schilling évi jövedelme volt. Később az ausztriai ház az Öningennek nevezett majort ajándékozta neki, ami évente negyven mérő gabonát jövedelmezett.

Ez a magas származású, igen nemes hercegnő és nővér Isten kegyelméből gyakran és igen alaposan gyónt, közben bőven omlottak könnyei, és mindig föltárta a gyóntató előtt mindazt, ami szívét szorongatta. Történt egy napon, hogy egy ünnepre igen goromba gyóntatót küldtek. És minthogy az egész közösség meggyónt, ő is elment, és alázatosan bevallotta a hibáit és mindazon szenvedéseit, melyeket a megpróbáltatások és a számkivetés okozott neki. A gyóntató nem ismerte nemes személyét, ezért durván megkérdezte a nevét. Ő alázattal válaszolta: „Erzsébet nővér Budáról”. A kérdésre, hogy ott is született-e, így felelt: „Igen.” A gyóntató erre: „Nyomorult, szegény teremtmény lehetsz, hogy olyan messze földről ide jöttél száműzetésbe.” Erzsébet pedig nem fedte föl, kicsoda. A kórusba ment, és az oltár előtt átadta magát Annak, aki minden szív vigasztalója és segítője, reá bízta minden gondját. A gyóntató, miután Erzsébet eltávozott, megérdeklődte kilétét. Megmondták, hogy méltóságos királyi hercegnő, András király leánya. A gyóntató rendkívüli módon megrémült, és azonnal kérte, vezessék Erzsébethez. Amikor előtte állt, leborult a lábaihoz, és alázattal kérte, hogy Isten szerelméért bocsásson meg neki.

Erzsébet alázattal és szeretettel szolgálta a közösséget az asztalnál; és ezt oly buzgalommal tette, hogy megsértették volna, ha nem engedik meg... Annyira szorgoskodott, hogy maga hordta a tálakat, és amikor észrevette, hogy nem akarnak neki gondot okozni, őszintén sírt, és megvetette azt a megtiszteltetést, amit így akartak neki adni... Szeretetreméltó volt minden asztaltársa, öreg és fiatal iránt. Az a nővér is, aki huszonnégy éven át a konyhában szolgált, azt mondta, hogy bármilyen ételt adott neki, soha nem panaszkodott, akár egészséges volt, akár beteg, mindent úgy fogadott, ahogy az Úr küldte.

Jó és hasznos azt is tudni, hogy buzgósággal adta magát az áhítatos vezeklő imára. Szokása volt, hogy bármi jót tett is, imádkozott vagy jót cselekedett, azon igyekezett, hogy senki se beszéljen róla. Mégsem tudta egészen elrejtetni; mi láttuk őt imádkozni elmélkedésében elmerülten, és bár teste tántorgott, olyan kemény imára kényszerítette magát, hogy csodálkozva kérdeztük, miképpen tudja elviselni. Különösen nagypénteken mutatott nagy áhítatot és ájtatosságot. Azon a napon Urunk szenvedésének tiszteletére négyszáz véniát tett, egész nap semmit sem ivott, ami pedig olyan szenvedést okozott neki, hogy utána hosszú ideig elgyengült maradt. Néhányszor a kóruson találtuk az ima alatt annyira elaléltan, hogy úgy kellett onnan elvinni.

Ugyancsak bensőséges áhítattal viseltetett Miasszonyunk iránt. Erről sok alkalommal tanúskodott, mivel buzgósággal szolgálta Miasszonyunkat. De különösen nagy áhítattal ülte meg azt az ünnepet, amikor az Angyal tudomására hozta Miasszonyunknak, hogy Isten Anyja lesz. Lelkének egész buzgóságával emlékezett arra az öröme és dicsőségre, amelyben akkor része volt, és ezen öröm tiszteletére ezer Ave Mariát mondott ugyanennyi véniával. Ugyanígy Miasszonyunk minden ünnepén ezer Ave Mariát mondott ezer véniával.

A nemes hercegnőben megvolt az együttérzés erénye mindazok iránt, akiknek fájdalmuk volt vagy szenvedtek. Amikor egy ember fájdalmat okozott neki, és azután hozzá ment elpanaszolni bánatát, tanácsot, segítséget kért tőle, oly nagy jószággal fogadta, mintha az az ember sohasem okozott volna neki fájdalmat.

Biztosan tudjuk, hogy az isteni Gondviselés rendezte el életét. Sok hitelt érdemlő személy megállapította, hogy Urunk nagy életszentségre és jutalomra teremtette és választotta ki... Ennek különösen is bizonyosságát adta egy szegény asszony, kinek negyven éve béna volt a keze. Történt egy éjszaka, hogy egy hangot hallott: „Menj Magyarország királynőjéhez, kérd, hogy érintse meg a karodat, és meggyógyulsz”. Az asszony azt gondolta, hogy képzelődik, és nem törődött vele, de a következő éjszaka ismét beszélt a hang, és ugyanazokat a szavakat ismételte. Az asszony azt gondolta, hogy Magyarországra kell mennie, s minthogy ezt sohasem tudta volna megtenni, nem volt benne semmi bizalom. De a harmadik éjjel is szólt a hang, és ezt mondta: „A tössi kolostorba kell menned, ott van Magyarország királyának leánya. Kérd őt, hogy érintse meg a kezedet, és egészséges leszel.” Az asszony tehát eljött és elmesélte, hogyan szólt hozzá háromszor a hang, és nagy állhatatossággal és bizalommal könyörgött a nemes hercegnő segítségéért, akit Urunk jelölt meg neki. A nővérek elmentek Erzsébethez, és elmondták ezeket a szavakat. Ő megrémült, mivel még fiatal volt, és alázatosan azt válaszolta, hogy nem illendő az ilyen tett, és nagyon nem szívesen tenné. A nővérek azonban addig unszolták, míg nem beleegyezett. A szegény asszonyhoz ment, megfogta a kezét, és könyörgött Urunkhoz, jutalmazza meg (az asszony) hitét, és segítse meg. Urunk meghallgatta ezt az imát, és teljesen meggyógyította a szegény asszony negyven éve béna kezét. Ugyanez az asszony később különböző dolgokat hozott, amelyeket meggyógyult kezével készített, hogy tanúskodják a csodáról, melyet Urunk ezen irgalmas hercegnő igaz szeretetének megjutalmazásáért és nagyobb vigaszáért tett.

Urunk szemmel láthatóan fölékesítette őt kegyelmével, hiszen nemes volt születésére nézve, de még nemesebb volt erényeire nézve, amelyekkel Istent és az embereket szerette; de különösképpen azért volt nemes, mivel haláláig kegyetlenül szenvedve, Teremtője nyomdokaiba lépett. Ezáltal mutatta meg nagy türelmét, bár gyakran jóval erején felül szenvedett. És mivel Isten nagy szentségre választotta és teremtette, Ő határozta meg tehát azokat az utakat, amelyeken elő akarta készíteni az igazi és véget nem érő javak befogadására... Elborította tehát már ifjúságát mindenféle betegséggel, hosszú és kegyetlen szenvedésekkel; nem is tudunk mindent elmondani, de azért mégis látni lehet, hogy Isten csak egy egészen rövid időt hagyott neki különleges testi vagy lelki szenvedés nélkül.

A sokféle gyötrelmes szenvedést úgy viselte, hogy soha egyetlen türelmetlen szó sem hagyta el ajkát... Elveszítette a hallását, olykor a látását is; de ezeket a bajokat olyan türelemmel viselte, hogy csak csodálni lehetett és épülni rajta. Egy alkalommal annyira kimerült volt, és hirtelen oly fájdalom lepte meg, hogy azt hittük, ütött az elválás órája. Egy bizonyos idő múltán, amikor a nővérek már aggódtak, vajon idejében érkeznek-e a szentségek, magához tért, s látta, hogy az egyik nővér

keservesen sír. Jóságosan így szólt hozzá: „Bátorság, Isten senkinek sem ad nagyobb szenvedést, mint amit el tud viselni”.

Mielőtt azonban beteljesedett volna az az idő, amelyet Urunk számára ezen a földön kijelölt, még sokféle szenvedést és rendkívüli betegséget bocsátott rá a halálát megelőző négy évben. Először heves váltóláza volt, ami rettenetesen meggyötörte. Amikor már egy ideje viselte ezt a bajt, olyan fájdalmat okozott neki, hogy rendkívüli módon szenvedett tagjaiban. Azután halálos betegségbe esett, ami miatt olyan gyötrelmeket és szükségét szenvedett, mint azelőtt soha. Teste egészen összezsugorodott. Oly közel jutott a halálhoz, hogy kiszolgáltatták neki a szentségeket, és minden percben a halálát vártuk. Az orvos, aki betegségét már régóta ismerte, ezt mondta: „Háromféle történhet: vagy meghal, vagy béna marad, vagy betegsége még súlyosabbra fordul.” És íme ez történt, ezt szenvedte el teljes nyomorúságában.

Ettől kezdve állandóan feküdt, soha többé nem tett egyetlen lépést sem, úgy kellett fölemelni és lefektetni. Először a lábai bénultak meg, majd a keze. Halála előtt két évvel olyan tehetetlen volt, hogy mások segítsége nélkül nem tudott megfordulni az ágyban. Ez a rendkívüli szenvedés állandóan súlyosbodott és újabb gyötrelmeket okozott, mivel testének különböző részein különféle sebek keletkeztek. Ez minden erőt meghaladó vértanúság volt.

Ezek a fekélyek elterjedtek az egész testen, amelyen legalább tíz nyitott seb volt. A rettenetes gyötrelemben szívbeli buzgósággal mondta: „Uram, dicsőítlek téged, és hálát adok azért, hogy tagjaimban és egész testemben béna vagyok a te szerelmedért, hiszen a kereszten te is tehetetlen akartál lenni tagjaidban és egész testedben az irántam való szerelmedben”.

Úgy kellett a szájába tenni az enniválót, mint egy gyermeknek; mindent alázasan fogadott a legutolsó konyhalánytól is.... a betegség szünet nélkül tépte a testét, helye sem maradt benne az életnek. Ezt oly jól megértette, hogy maga mondta: „Elérkeztem odáig, hogy kívánom azt, amitől minden ember visszariad a természete szerint: a halált.”

Elérkezvén a pillanat, amikor Isten magához akarta emelni az élet száműzetéséből, kérte, nyissák ki az ágya melletti ablakot; az égre tekintett, és buzgón Istenhez fohászkodva, így szólt: „Uram, Istenem, Teremtőm, Megváltóm és örök Oltalmazóm! Tekints ma rám végtelen irgalmasságodban. Fogadj be az örök hazába, távol e világ száműzetésétől, kinszenvedésem és fájdalmas halálom érdeme által. Vedd tekintetbe, hogy annyira távol éltem a világtól, hogy családomból soha többé nem láttam senkit, mióta elhagytam hazámat.”

Nemcsak a Rend és a közösség iránti hálájáról tett tanúságot, amelynek utolsó órájáig köszönte a neki nyújtott tiszteletet és minden kapott jót, hanem kinyilvánította Isten iránti lángoló szerelmét is: szívének egész bizalmával hívta Istent, irgalmas jóságának és atyai vigaszának segítségét kérve tőle.

Ebben az összeszedettségben szállt el értékes lelke a meggyötört testből. Elhagyta e tünékeny világ nagy nyomorát az igaz gazdagságért, a könnyek völgyét az örök öröméért, a halandó élet törekenységét a teljes egészségért, e múlékony lét száműzetését a mennyei királyság örök otthonáért, ahol birtokába vette, hogy örökké élvezze, az idők kezdetétől neki készített örökséget.

Történt aztán, hogy amikor a kegyelmekkel ékes hercegnő már hosszú ideig a földben pihent, faragott sírhelyet akartak neki készíteni. A köveket úgy rendezték el, hogy értékes maradványai a föld felett nyugodjanak, amint ez királyi méltóságához és szentségéhez illett. Amikor a sír elkészült, kiemelték a testét arról a helyről, ahol már harminc hete nyugodott; a nővérek nagyon kívánták őt újra látni, mivel nagyon szerették őt, de senki sem merte ezt nekik tanácsolni, attól való félelemben, hogy a test már teljesen enyészetnek indult, hosszú, fájdalmas betegsége miatt. Titokban mégis fölnyitották a koporsót, és a testet és a tagokat oly tökéletes állapotban találták, hogy még a bőr sem változott el, bár ruházata már szétfoszlott. Ekkor kezénél és lábánál óvatosan megfogták, és átemelték a fakoporsóból a kőkoporsóba; sem a feje, sem a tagjai nem sérültek meg, szét sem hullottak. Isten csodája valóban, hogy az a test, amely életében elviselhetetlen fájdalmakat tűrt, hosszú ideig kár nélkül szenvedte el a föld nedvességét.

Íme ez a sírjának fölirata:

Anno Domini MCCC XXXVI pridie kalendas nouembris obiit soror Elisabeth filia illustrissimi principis domini Andree quondam regis Ungarorum, soror ordinis nostri, ducens laudabilem vitam in isto conventu Thós XVIII annis, hic sepulta juxta mayus altare.

(Az Úr 1336. évében, november első napjának előestéjén meghalt Erzsébet nővér, a kiváló herceg úr, András, a magyarok egykori királyának leánya, rendünk nővére; huszonnyolc évig dicséretes életet élt e tössi kolostorban; itt van eltemetve a főoltár mellett.)

Isten, aki megjutalmazza valamennyi szentjét, és fölmagasztalja az alázatos és tiszta szívűeket, magához vette ezt az erényes és alázatos hercegnőt, és a tünékeny javak viszonzásaként az örök dicsőség mindenkor megmaradó kincsét adta neki, amelynek ő nagy örömben és tökéletes biztonságban fog örvendezni mindörökké. E tökéletes boldogság ölen hívjuk őt segítségül. Kérjük, esdjen ki nekünk kegyelmet az Úrnál, hiszen ha földi élete során szeretetében oly sok kegyelmet eszközölt ki felebarátainak, bizton reménykedünk abban, hogy most még inkább segít Őmellette, és meghallgatja imáinkat.

BOLDOG ESZKANDÉLI MÁTÉ

November 13.

+14. század első fele

Életéről így ír Hevenesi Gábor a 17. század végén:

Eszkandéli Máté budai polgár volt. Miután megismerte az igazságot a Szent István király idején fölgyulladt evangéliumi világosságból, zarándokként Jeruzsálembe indult. Fölkereste Krisztus szenvedésének helyeit, s annyira fölébredt benne az életszentség utáni vágy, hogy a Sion hegyén, egy barlangban remeteéletet kezdett. Néhány évet töltött a magányban, s Istennel eltelve és az ő szeretetétől lángolva másokat is föl akart gyújtani. Teret keresett az apostolkodáshoz, és csodálatos, mennyi helyet bejárt. Főleg a pogányság sötétségétől megvakultakat kereste, hogy megismertesse velük az igaz Istent, és akit ő küldött a földre, Jézus Krisztust. Legnagyobb vágya az volt, hogy az igaz hit világosságára vezesse őket. Így tehát jámbor vágyától vezetve – melyet mint a későbbiek bizonyítják, Isten ébresztett benne – elhatározta, hogy Indiába megy. Nem is késlekedett: hosszú és veszedelmekkel teljes utazás végén Isten vezetésével elérte Japánt, és egészen az ország belsejéig hatolt. Nagy bátorsággal kezdte hirdetni Isten országát előbb szent életével, majd hatásos prédikációval. Isten különleges ajándékeként nagy csodákat művelt, s ezzel sokakat a keresztény hitre térített, és annyira meggyökerezettette bennük az igaz tanítást, hogy azt többé nem tudta kiforgatni a lelkekből semmiféle babona. A pogányokhoz mindig a saját anyanyelvén, azaz magyarul szólt, s beszéde a Szűzanya tiszteletéről, az ő dicséretéről és kiválóságáról szólt. Mikor pedig egyre szélesebb körben terjedt szentségének híre, s még a boncok közül is többen megtértek, a többiek irigységből véget vetettek életének. Az ottaniak mind a mai napig tisztelik a vértanút.

SZENT GAUDENTIUS

November 13.

*960–970 között +Gniezno, 1011 után, október 14.

Gaudentius atyja a csehországi Libice ura, Szlavnik, édestestvére Szent Adalbert, Prága vértanú püspöke volt. Valószínűleg ő is Magdeburgban tanult, mint Adalbert. 988-ban a két testvér Rómába indult azzal a távolabbi céllal, hogy a Szentföldre zarándokolnak. Rómában azonban Gaudentius belépett a Szent Alexius és Bonifác bencés kolostorba, s valószínűleg itt szentelték pappá. 996-ban Adalbertet Prágába, majd Lengyelországba is elkísérte. Részt vett Adalbert Balti- tenger melléki missziójában, és szemtanúja volt vértanúságának.

997 körül a Szlavnik családot Csehországban súlyos üldözés érte, ezért Gaudentius egy időre Lengyelországban, I. Boleszláv udvarában maradt. 997-től 999-ig ismét Rómában tartózkodott, és

valószínűleg része volt annak az Adalbert-életrajznak a megírásában, melyet II. Szilveszter pápa készített. 999. december 2-án aláírta III. Ottó oklevelét, mely a Szent Adalbert érsekről nevezett farfai kolostor alapításáról készült.

A lengyel krónikák szerint Gaudentiust 999-ben püspökké szentelték, és 1000 tavaszán I. Boleszláv, III. Ottó és más fejedelmek jelenlétében átvette a gnieznói érsekséget. Gallus Anonymus krónikája beszél egy kiközösítésről, mellyel Gaudentius érsek Lengyelországot büntette, azt azonban nem mondja meg, hogy pontosan mikor és ki ellen irányult, csak a II. Mieszkó király halála után (1034) kitört zavargásokhoz kapcsolja. Az újabb kutatások szerint 1034--1038 között komoly viták folytak a latin és a római-szláv rítus hívei között, s Gaudentius valószínűleg a latin mellett tört lándzsát.

Halála évét nem ismerjük, bizonyos, hogy 1011-ben még élt, s valószínűleg jóval később halt meg. A gnieznói katedrálisban temették el, és szentként tisztelték anélkül, hogy hivatalos eljárást folytattak volna. 1038-ban a testét átvitték Prágába.

Életéről így ír Hevenesi Gábor a 17. század végén:

Gaudentius nemcsak vér szerint és a szerzetesi életben volt testvére Szent Adalbertnek, hanem mint apostoltársa is, mert ugyanaz a buzgóság hevítette az igaz hit terjesztéséért. Itáliából ugyanis más kiváló férfiakkal együtt Adalbert Gaudentiust is magával vitte Csehországba, ahol a brewnowi kolostorban – melyet Jámbor Boleszláv fejedelmi bőkezűséggel látott el – kezdték meg a szent életet, s hamarosan példaképei lettek a szerzetesi tökéletességnek. Adalbert magával hozta testvérét Magyarországra is, hogy azt a lelkületet, melyet Gaudentius a kolostori magányban kialakított, most napvilágra hozza; hogy aki korábban a hit terjesztéséért a falak között lelkesedett, most a küzdőtéren tanúsítsa buzgóságát, és egy pogány nép megtérítéséért fáradozzon. Gaudentiust nemcsak a saját szíve, hanem testvére is lelkesítette, ezért oly serényen és állhatatosan apostolkodott, hogy abban az időben egész Magyarországon nem volt párja abban, ahogyan módot talált a magyar lelkek Krisztus igájába hajlításához. A legnehezebb munkát is vidáman vállalta, és semmit el nem mulasztott, amit a nép fiatal hitének ápolására alkalmasnak látott. Amikor Adalbert Lengyelországba távozott, Gaudentius is vele ment, és Gniezno püspöke lett. Feladatát fáradhatatlanul töltötte be, úgyhogy nyájának nagy hasznára volt, s maga is igen sok érdemet szerzett Istennél, akihez, hogy jutalmát az égből átvegye, jámbor halállal átment.

BOLDOG GERTRÚD

November 13.

*Wartburg, 1227. szeptember 29. +Altenberg, 1300 körül

Gertrúd Árpádházi Szent Erzsébet és Tübingi Lajos legkisebb leánya volt. Miután édesanyja özvegyen maradt, a kis Gertrúdot a Wetzlar közelében lévő altenbergi premontrei apácákhoz adta nevelésre. Gertrúd a kolostort többé nem hagyta el: előbb fogadalmas apáca, majd 1248-ban apátnő lett. Kormányzása idejében nagyon szép templomot emeltek a Boldogságos Szűz és Szent Mihály főangyal tiszteletére. Anyja példáját követve külön házat építtetett a kolostor mellé a szegények és betegek befogadására. Alighogy IV. Orbán pápa elrendelte az Úrnap ünnepét, 1270-ben Gertrúd az elsők között vezette be kolostorában. A nővérek közül vezeklésével tűnt ki, Isten pedig megajándékozta a prófétálás lelkével.

Halála után, melynek pontos dátumát nem ismerjük, VI. Kelemen pápa 1311-ben a kolostor számára engedélyezte Gertrúd tiszteletét. Ezt 1729-ben az egész premontrei rendre kiterjesztették. Ünnepét augusztus 13-án tartják.

Életéről így ír Hevenesi Gábor a 17. század végén:

Gertrúd, a szűzi tisztaság e nemes virága Tübingi Lajos gróf és Szent Erzsébet magyar királylány gyermeke volt. Lipsius Zsófiának nevezi. Hogy milyen gyermekkorra volt, s hogy felnövekvőben miként

élt, pontosabban és tömörebben nem lehet elmondani, mint ha azt mondjuk, hogy édesanyja, Erzsébet, ez a szent asszony volt mestere az imádságban, az irgalmasság cselekedeteiben, az önmegtagadásban, a megalázkodásban és az erkölcsös életben. Gertrúd mindig őt tartotta szeme előtt, és mint jó leány minden erény követésével utánozni próbálta. Láttá anyját, amint a feszület előtt letesz minden asszonyi ékszert, mert úgy ítélte, hogy nem ékesítheti magát a szolgáló, amikor urának egész testét sebek borítják. Nem kevésbé nagylelkű bátorsággal többre értékelte az isteni engedelmességet, mint a királyi házasságokat, ezért belépett az altenburgi premontrei apácák kolostorába, és egészen a jámbor életnek szentelte magát. Erényei oly hamar kiviláglottak, hogy Krisztus új menyasszonyát fiatalsága ellenére a nővérek prépostnővé választották, jóllehet ő inkább alattvaló, mint vezető szeretett volna lenni. A vállára tett terhet úgy viselte, hogy a tisztség ellenére mindenkinek alávetette magát, s ha a többieknek tett szolgálatait nézzük, inkább mindenki szolgájának, mint apátnőnek kellene mondanunk. Önmagáról egészen megfélekedezett, és a nővérek javáért áldozta föl magát. Amilyen az élet, olyan a halál, azaz a szent életre szent halál következett.

SZENT GERTRÚD

November 13.

+12. század

Sziléziai Szent Hedvignek hét gyermeke született, de közülük hatot eltemetett. Egyedül Gertrúd maradt életben. 1202-ben megalapították a trzebnicai ciszterci apácakolostort, ahova Gertrúd belépett és apátnő lett. Hedvig férje halála, 1238 után ebbe a kolostorba vonult vissza.

Életéről így ír Hevenesi Gábor a 17. század végén:

Gertrúd Henrik sziléziai fejedelem és Szent Hedvig leánya volt. Édesanyjának, Szent Hedvignek életét ismerve láthatjuk, hogy Gertrúd milyen jámborságban és életszentségben nevelkedett. Felnövekedvén kérte anyjától, hogy elhagyhassa a világot és egészen Istennek szentelhesse magát. Anyja a kérést szívesen hallotta, és bőkezű adománnyal kolostort alapított, hogy leánya hasonló szűzekkel együtt apáca lehessen. Az új kolostor lakói rövid idő alatt az erények és az életszentség nagy reménységeiként ragyogtak. A kolostor apátnőjének Gertrúdot választották, aki úgy kormányzott, hogy semmit nem írt elő addig, míg saját maga azt meg nem tette. Inkább a példájával, mint parancsokkal kormányzott. Édesanyját, Szent Hedviget, aki akkor már 30 éve tartózkodott a húsevéstől, amennyire tudta, utánozta, és nem testi, hanem aszketikus életének anyjaként tisztelte. Vallotta, hogy többel tartozik neki erkölcsös és jámbor életéért, mint azért, hogy a világra hozta. Anyja halála után Gertrúd a legnagyobb kincseként őrizte azt a fátlyat, amelyet Hedvig Szent Erzsébettől kapott. Hogy mindkettőjük erényes életét kövesse, Gertrúd az aláza, önmaga megvetésére a vezeklésre, a szűkölködők megsegítésére törekedett mindaddig, míg bevégezve a halandó élet pályáját, el nem távozott, hogy az égben mindkettőjüknek társnője legyen. Emlékezetét március 17-én üljük.

SZENT GÜNTER

November 13.

*vsz. Käfenburg (Arnstadt mellett), 955 körül +Prága közelében, 1045. október 9.

Életének első 50 esztendejéről csak annyit tudunk, hogy iskolás műveltséggel nem rendelkezett, s katona volt. 1006 februárjában vagy márciusában az elégtételként vállalt római zarándokútjáról visszatérőben belépett a niederaltaichi bencés kolostorba. Vagyonáról lemondott a göllingeni kolostor javára. Az eset nagy visszhangot váltott ki, s még Hersfeldi Lambert is megemlékezik róla évkönyveiben: „1006: Günter, nemes türingiai férfi, szerzetes lett Hersfeldben, de később Godehard apát tanácsára átment Altaichba”.

Günter a kolostorban nem találta meg nyugalját, ezért 1008-ban kivonult remetének a bajor erdőkbe. 1011-ben Rinchnach közelében telepedett meg, ahová 1012-ben más szerzetesek is jöttek

és egy közösséget alkottak. Templomukat a passai püspök 1019. augusztus 29-én áldotta meg. A szerzetesek különálló kis cellákban laktak, de imádságra és étkezésre összejöttek.

Günter missziós tevékenységet is folytatott Magyarországon és Csehországban, mert rokona volt Gizella magyar királynőnek. Valószínűleg a királynő szavára hívta meg Szent István király Güntert, hogy vegyen részt a magyarok térítésében. Először 1015-ben vagy 1016-ban jött Magyarországra, és kezdeményezésére alapította a király a bakonybéli remeteséget, ahol egy ideig Szent Gellért is élt.

Günter tanácsadóként állt II. Konrád mellett, amikor az Burgundiát akarta meghódítani. 1040-ben elhagyta Rinchnachot, s élete öt utolsó esztendejét teljes magányban töltötte. 90 éves korában, 1045. október 9-én halt meg. A Prága melletti brewnowi kolostorban temették el. Hamarosan nyilvános tiszteletben részesítették, de hivatalos eljárást nem folytattak. Erekléit 1420-ban a husziták szétszórták.

Életéről így ír Hevenesi Gábor a 17. század végén:

Günter Tübingenben, királyi családból született. Az összes történészek szerint Szent István hitvesének, Gizellának volt rokona atyai ágon. Ifjúkorát a királyi udvar elpuhult romlottságában töltötte. Ennek jóvátételére, búcsút mondva a hiúságoknak, visszavonult az emberektől, és szerzetes lett. Életét annyira megjobbította, hogy vezeklésének, virrasztásainak, megalázkodásának hamarosan széltében-hosszában híre ment. Szentségének híre Magyarországra is eljutott, aminek Szent István nagyon megörült, s hogy példájával őt is az erények szeretetére gyűjtsa, magához hívatta. Günter azonban, attól tartván, hogy az udvar közelébe kerül, a második és harmadik hívást is elutasította. Végül mégis eljött. Amikor a királyi asztalhoz ültették, és sült madarat hoztak elé, imádságával a madarat életre keltette, és szárnyára bocsátotta, nehogy megszokott böjtje ellenére hús evésére kényszerítsék. Nem soká maradt a királyi udvarban, mert az udvar zsvájánál többre becsülte az aszkéták magányát. Szent István király, hogy mégis Magyarországon tudja tartani, egyik budai birtokán, melyet Bélnék neveztek, remeteséget alapított számára. Mivel Günter az udvar zajától itt sem érezte biztonságban magát, a nagyobb tökéletesség szeretetért magányos remeteségre törekedett, és 38 éven át Magyarország és Csehország erdőiben élt. Végül Bredisláv egy szarvasvadászaton fölfedezte, mivel egy menekülő szarvas Günternél talált menedéket. Günter a szent útravalóval megerősítve, az általa előre megmondott órában 1045. október 9-én, miután megáldotta a jelenlevőket, a remeteségből átment a Paradicsomba.

BOLDOG ILONA

November 13.

*13. század eleje +Veszprém, vsz. 1270. november 15.

Ilona a veszprémi domonkos kolostor priórja és hét éven át Árpádházi Szent Margit nevelője volt. Leiki életét komoly misztikus élmények határozták meg, élete végén megjelentek testén a stigmák. A kolostor kormányzásában jó gyakorlati érzékről tett tanúságot. Halála után tizenkét évvel holttestét a kolostortemplomban készített ékes síremlékbe helyezték át. Tisztelete kérdésében a Szentszék még nem nyilatkozott. Ünnepe a rendben november 6-án ülik.

Életéről így ír Hevenesi Gábor a 17. század végén:

Ilona magyar nemzetségből származott. Veszprémben a Szent Katalin tiszteletére 1222-ben emelt domonkos apáca kolostorban tette le szerzetesi fogadalmát. IV. Béla király leányának, Boldog Margitnak volt mesternője az erényekben, és csodálatos életszentségben élt. Krisztus bizonyágot akart adni élete szentségéről, ezért míg Ilona az ő keserves kinszenvedéséről elmélkedett, sebeinek stigmáit csodálatos módon kezeibe és jobb oldalába írta. Gyakran megtörtént, hogy imádság közben – hosszasan szokott imádkozni – teste a levegőbe emelkedett, mennyei muzsikát hallott, s annyi vigasztalás töltötte el, hogy teste ezt nem tudván befogadni, elveszítette érzékelését és erőit. A

szenteket oly gyengéd szeretettel tisztelte, hogy eljöttek és társalogtak vele. Egy éjszaka a cellájában elragadtatásban imádkozott, és a keresztről Krisztus leszállt hozzá az érc corpusban, s nővértársai semmi erővel nem tudták kibontani Ilona öleléséből mindaddig, míg a következő nap dél körül magához nem tért és vissza nem tette ő maga a helyére. Az Úr szentséges Testének és Vérének misztériuma iránt igen nagy áhítattal viseltetett. Ha olykor a gyóntatójától nem kapott engedélyt a szentáldozásra, vágya úgy fellobogott, hogy maga Krisztus látható alakban nyújtotta neki az Eucharisziát. Megkapta a prófétálás lelkét, s a gyógyítás adományának birtokosaként érintéssel futamította meg a betegségeket; elszáradt virágok érintésére újra kivirultak, de nehogy a többiek fölfigyeljenek rá, mindjárt széjjeltépte őket. Mikor haldoklott, Krisztus jött elébe a szentek nagy csapatával, és 1270. november 9-én elszólította a boldog halhatatlanságba, majd halála után sok csodával dicsőítette meg.

BOLDOG JÁNOS

November 13.

*Wildeshausen, 1180 körül +Strassburg, 1252. november 4.

János, akit a kortársai Johannes Teutonicusnak neveztek, egyházi pályára készült, s különösen az egyházjog érdekelte. Bolognában az alapító Szent Domonkos kezéből öltötte magára a rendi ruhát 1220-ban. 1225–27-ben a keresztes háború prédikátora, 1230-ban a pápai legátus, Odo del Carcere Tullianus bíboros tanácsadója és kísérője volt. 1231-ben megválasztották a magyar domonkos provincia vezetőjévé, majd diakóvári püspök lett. Mint boszniai püspök (1233–37) megtérítette Minoslav bánt. 1237-ban pápai legátusként a bolgár fejedelemhez küldték. 1238–40-ig Lombardia provinciális volt, majd az 1241. évi párizsi általános káptalanon rendfőnökké választották. A testvérek „püspök magiszter testvérnek” hívták. Őt nyelven tudott prédikálni. Nagy tekintélye volt a pápai udvarban is. IX. Gergely annyira kedvelte, hogy egyik kérésére minden további nélkül így válaszolt: „Azonnal bullába foglalom”. Rendi káptalant tartott Párizsban, Bolognában, Kölnben (1245), Montpellier-ben (1246), Treviriben (1247), Londonban (1250) és Metzben (1251). A következő káptalant Budára hirdette meg, de azt már utóda vezette. Kormányzási ideje alatt a vezetést megosztotta. Párizs kezéből kivette a felsőoktatás egyeduralmát, és Montpellier-ben, Bolognában, Kölnben és Oxfordban a párizsihoz hasonló teológiai fakultást (studium generalét) szervezett. Szorgalmazta a domonkos rítus egységesítését. 1245-ben IV. Incénél elérte, hogy a domonkos testvérek csak a generális magiszter engedélyével fogadhassanak el egyházi méltóságot. Halála, amely Strassburgban 1252. november 3-ról 4-re virradó éjszaka érte, a domonkos rend első, arany korszakának végét jelenti. Gyönyörű sírját a protestánsok elpusztították.

Hevenesi Gábor a 17. század végén így ír róla:

János az osnabrücki egyházmegyében lévő Wildesheim városából való. Ifjúkorában kiváló tehetsége miatt filozófiát, polgári és kánonjogot tanult, s doktor lett. II. Frigyes római császár szeretetét és jóakarátát élvezte, s a pápa előtt is igen nagy tekintélye volt, annyira, hogy penitenciáriusa lett. A fejedelmi kegyelnél azonban Isten kedvét többre becsülte, amikor magára öltötte a domonkos rend ruháját, melyet Isten Anyja mutatott neki. Ezután csak Istennek akart szolgálni. Másokkal is meg akarta ismertetni Istent, ezért fölgyulladt benne a vágy, hogy a magyaroknak hirdesse az evangéliumot. Ezt oly buzgósággal és hozzáértéssel tette, hogy a domonkos rend magyar tartományának provinciális lett. A tartományt szeretettel, szelíden és éberén kormányozta, s főként példájának erejével lelkesített a keresztény hit terjesztésére. Mikor a híre elért Rómába, IX. Gergely pápa parancsára – jóllehet János tiltakozott ellene – boszniai püspökké tették. Püspökként oly nagy szeretettel volt a szegények iránt, hogy kedves barátja, Cantipratanus tanúsága szerint évi 8000 ezüst márka jövedelméből csak a legszükségesebb részt tartotta meg magának, a többi mind a szegényekre költötte. Elfáradván a lelkipásztori gondokban, sokszor kérte, engedjék visszatérni a szerzet nyugalomába. Mikor végre erre engedélyt kapott, tevékenységet cserélt, és nem pihent meg továbbra sem. Mikor ugyanis a püspökségről való távozásában nyilvánvalóvá vált életszentsége,

közkívánatra a domonkos rend generálisává választották. 1241-től mint negyedik generális 12 éven át kormányozta a rendet. 1253. november 4-én Augsburgban hívta el Isten az örök nyugalomba. Életében és halálában sok csodával tündökölt.

SZENT KÁLMÁN

November 13.

+Stockerau, 1012.

Kálmán Skóciai Szent Margit fia volt. Szentföldi zarándokútja közben Stockerauban, Bécs mellett elfogták, s mivel összetévesztették egy kémnel, megkínozták és megölték. A kreuzensteini kastélyban Bécs mellett ma is őrzik a fát, melyre a hagyomány szerint fölakasztották. Ezt a fát különösen tisztelte VI. Károly és leánya, Mária Terézia. Kálmán teste a melki kolostorban nyugszik, abban a sírban, melyet II. Henrik gróf építtetett.

Tisztelete már 1014. október 13-án elkezdődött, és gyorsan elterjedt Ausztriában, Tirolban, Bajorországban és Magyarországon. Főleg a hegyek között emeltek sok kápolnát tiszteletére. Szent Fridolinnal és Lénárddal együtt a beteg lovak és ökrök védőszentjének tekintették. Október 13-a az említett országok breviáriumaiban és misekönyveiben ünnepnek számított, s a nép szokása volt, hogy állatait Kálmán temploma közelébe hajtotta, hogy részesedjenek áldásában. 1713-ban, mikor járvány pusztított egész Ausztriában, Melk városa Szent Kálmán segítségül hívása után érintetlen maradt.

Hevenesi Gábor a 17. század végén így ír róla:

A harmadik virág, aki a skót királyi családból (Margit és Dávid után) a magyar szentek kertjét ékesíti, Kálmán. Korábban Edeltredusnak hívták, és Szent Dávidhoz hasonlóan a magyar származású Margit skót királynő fia volt. Atyjának, Malcolmnak halála után az országban zavargások támadtak, Kálmánt elűzték, s különböző országokban kellett bujdosnia. Bujdosása közben a szerencsétlenséget lelke javára, a szükségét erényre akarván fordítani, a számkivetést zarándoklattá változtatta, és Jeruzsálembe ment, hogy a szenvedő Krisztus misztériumaival találkozassék. A Szentföldön a lelke igen nagy vizsgálatot talált. Hazatérőben, amikor útja Felső-Pannónián vitt keresztül, Stockerauban gonosz emberek kezébe került. Mivel nem ismerték a nyelvét, kémnek gondolták, s miután kegyetlenül megkínozták, fölakasztották egy fára. Isten azonban a halála után csodákkal akarta megvédeni ártatlanságát és szentségét: teste ugyanis, mely már hat napja függött a fán, nemcsak romlani nem kezdett, hanem mikor megsebeztek, friss vér folyt belőle. Sőt a fa, melyen a drága teher függött, új lombot hajtott. Mindezek hallatára Henrik, Ausztria grófja levétette testét a fáról, és ott tisztességgel eltemettette. Hosszú idő után is változatlanul romlatlan maradt, s később a melki bencés kolostorban nyilvános tiszteletre helyezték el. Néhány év múlva, amikor Magyarországon Péter király uralkodott, valószínűleg a rokonság jogcímén Magyarországra vitték, s nagy tisztelettel őrizték, míg a szerzetesek kérésére vissza nem került a melki kolostorba.

BOLDOG KAZOTICS ÁGOSTON

November 13.

*Trau (Dalmácia), 1260 körül +Lucera (Nápoly mellett), 1323. augusztus 3.

Ágoston horvát nemzetiségű volt, édesanyját Radoslavanak hívták. Párizsban tanult, s nagyon fiatalon belépett a domonkos rendbe. A szintén domonkos XI. Benedek pápa (1303–1304), aki jól ismerte őt, 1303-ban kinevezte zágrábi püspöknek. Húszéves püspöksége alatt nagyon tevékeny volt: ismételten végiglátogatta egyházmegyéjét, gondoskodott hívei erkölcsi és anyagi jólétéről, restaurálta a zágrábi székesegyházat, három egyházmegyei zsinatot tartott és részt vett 1311–12-ben a viennai zsinaton.

1318-ban műveltsége és ékesszólása miatt a magyar püspökök diplomáciai küldetéssel Avignonba küldték XXII. János pápához, hogy panaszt tegyenek az ifjú király, Anjou Károly Róbert udvarában élő nemesek visszaélései miatt. Miközben Avignonban tartózkodott, Károly Róbert megneheztelt rá és

megakadályozta visszatérését. Ezért 1322-ben a pápa áthelyezte a nápolyi királyságban lévő lucerai püspökségre, ahol a következő év augusztus 3-án meghalt. Először a lucerai Szent Domonkos-templomban temették el, majd átvitték a katedrálisba, ahol jelenleg is egy 1937-ben készült ezüst urnában őrzik ereklyéit.

A nép hamar tisztelni kezdte a csodák miatt, mert sírja körül betegek, némák és ördögtől megszállottak gyógyultak meg. Tiszteletét XI. Kelemen 1702-ben jóváhagyta. Az utóbbi időben ügyét ismét vizsgálat alá vették, s várható a szentté avatása.

Hevenesi Gábor a 17. század végén így ír róla:

Kazotics Ágostonról Ferrarius, más szerzőkhöz hasonlóan, a magyarországi domonkosok aktái nyomán állítja, hogy magyar származású volt. Ifjúkorában lépett be Szent Domonkos rendjébe, s a vezeklésben és az erények gyakorlásában annyira kivált a többiek közül, hogy mind műveltségben, mind életszentségben kora legkiválóbb férfiai közé számlálták. Először Itáliába, azután Párizsba küldték magasabb tanulmányok végzésére, s tehetségével és szorgalmával leginkább a filozófia és a teológia kérdéseiben művelődött ki. Visszatérve filozófiát és teológiát tanított, s hirdette az igét Isten népének. Néhány év múlva, miután nagy hasznára volt hallgatóinak, XI. Benedek a zágrábi egyház püspökévé tette. Egyházmegyéjét nagy életszentséggel és éberséggel kormányozta, s az egész ország békéjéért és gyarapodásáért fáradozott szüntelen, míg 17 esztendő múlva, hogy kitérjen az emberi megbecsülés elől, visszatért Itáliába. XXII. János pápa áthelyezte az apuliai Lucera püspökségre. Még 13 évig kormányozott nagy tudománnyal, irgalmassággal, jámborsággal, s minden egyéb erénnyel. Érdemekkel és évekkal telve 1332. augusztus 3-án elköltözött az égbe, hogy átvegye fáradozásai jutalmát. Az Egyház engedélyezte, hogy mint szentről, officiummal emlékezzünk meg róla.

Engedd, kérünk, jóságos Istenünk, hogy Boldog Ágoston püspököd intelmeit és példáját követve szüntelenül elmélkedjünk az üdvösség misztériumairól, és Egyházad szolgálatára ügyelve eljuthassunk az örök élet örömére!

TISZTELETREMÉLTÓ KELEMEN DIDÁK

November 13.

*Baksafalva (ma: Kézdialmás), 1683. +Miskolc, 1744. április 21.

A Felső-Tiszavidék apostola, P. Kelemen Didák az erdélyi Baksafalván született, egyszerű falusi családban. A keresztségben a Sámuel nevet kapta. Tizenhárom éves volt, amikor a minoriták gimnáziumot nyitottak szülőfaluja közelében, Kézdivásárhely külvárosában, Kántán. Szülei ide írták be Sámuel, aki első nagy példaképeit az iskola tanáraiban találta meg. Gimnáziumi tanulmányai végeztével fölvételét kérte a rendbe, ahol mint szerzetes a Didák nevet kapta.

A magyarországi minoriták eperjesi főiskoláján új látóhatár nyílt meg a tanulni vágyó székely fiú előtt. A tanárok (köztük többen a lengyel, olasz vagy német provinciából) a bécsi, krakkói egyetemeken, illetve a római Szent Bonaventura kollégiumban nyerték képzésüket. Didák testvér a bölcséleti és hittudományi tanulmányok után megszerezte a Magister S. Theologiae oklevelet. Közben 1704-ben, 21 éves korában letette a szerzetesi fogadalmakat, s 1708-ban pappá szentelték.

Mint új pap, továbbra is Eperjesen maradt, és a növendékek felügyelője lett. Úgy indult, hogy tudományos munkában, tanári katedrán fogja kamatoztatni képességeit, előljárói azonban 1710-ben házfőnöknek küldték Nagybányára. Mindössze 27 éves ekkor; el sem érte a szabályok által meghatározott életkort, de előljárói nagyon bíztak benne.

A nagybányai rendház ez idő tájt siralmas helyzetben volt. A város 1708 óta hol a kuruc, hol a német csapatok megszállása alatt állt. Mindegyik a maga módján zsarolta, sanyargatta a megfélemlített lakosságot. A kolostor sem volt kivétel: tetőzete már az első ostrom idején leégett, földjének termését az ellenség letarolta, s mivel a város kapuin kimerészkedni egyenlő volt a halállal, senki sem

gondolt a földek megmunkálására. A kurucokat egy-két szerzetes német neve bősztette: Zurbrucken Domonkos házfőnököt előbb bebörtönözték, majd télvíz idején egy szál ruhában kiűzték az országból. Utódát Netterstein Apollinárst úgy megverték, hogy belehalt sebeibe. Ilyen előzmények után kezdte meg munkáját az új házfőnök.

Az előzményeket már ismerte, ezek híre eljutott Eperjesre is, de amit a helyszínen talált, az maga volt a teljes pusztulás. Benn a városban a háborúk kísérője, éhínség és pestisjárvány; a rend pénztára teljesen üres, a magtárban egyetlen búzaszem sincs. A templomban és a rendházban katonák tanyáznak, a rendtagok a városban szétszórta jölelkű családoknál keresnek menedéket.

Az első kísértés (nem volna-e jobb visszafordulni?) legyőzése után P. Didák egy életre eljegyezte magát az apostoli munkával.

Azoknál kezdte új küldetését, akiktől mindenki menekült: a pestises betegeknek. Fölkereste őket, s a ragállyal mitsem törődve odaállt a haldoklók mellé, szelíd kézzel letörölte homlokukról a hideg verítéket, hús itallal csillapította láztól kiszáradt ajkukat, vigasztalta a szenvedőket, előkészítette a nagy útra a távozókat, és kikísérte a temetőbe az elköltözötteket. Gondja volt az élőkre is, az éhségtől lázas szemű, rongyokban didergő szegényekre. Sorra járta a tehetősebbek házeit, mindenütt kért, könyörgött, koldult, és mindent szétosztott a rászorulók között. Azoknak akkor is jutott, amikor ő több napon át éhezett.

Közben nem tévesztette szem elől feladatát, amiért ideküldték: a rendház megújítását. Szétszórt társait látogatta, összetartotta. Katonákat kérelt, hivatalos személyeknél házalt, a fővezért, a nagy hatalmú Károlyi Sándort is megkereste, míg végre 1711 októberében visszakapta a rendházat, és társaival együtt újra megkezdhetette a szerzetesi életet.

A rettenetes lelki ínség azonban, amely a háborút követő lelki eldurulásban mindinkább érezhetővé vált, nem hagyta nyugodni. Alighogy letelt hároméves házfőnöki megbízatása, engedélyt kért a szatmári falvakban szétszórtan élő katolikusok fölkeresésére. A protestáns lakosság ellenségesen fogadta, és kövekkel, kerítés- karókkal kergette ki a faluból. Didák testvér leült az útszéli patak partján, kimosta és friss fűvel bekötözte vérző sebeit, aztán visszatért oda, ahonnan elűzték. Azokat kereste, akiket még Nagybányáról ismert: a szegények és betegek ajtaján zörgetett. Amikor híre ment, hogy utolsó darab kenyerét is a legnagyobb szeretettel adta oda az éhezőknek, hogy gondosan ápolta a ragályos betegeket, akiket házuk népe is messze elkerült: előbb csak halkán, aztán hangosan is „szent ember”-ként kezdték emlegetni. Jósága megfogta azokat is, akiket prédikációival nem tudott megfogni.

Az Alsó-Szamos vidéke után a Nyírség felé vette útját. A vidék központjában, Nyírbátorban, valaha temploma és kolostora volt a rendnek, de a háborúk és vallási villongások folyamán kirabolták, fölégették ezeket. Károlyi gróftól, az új gazdától elkérte a romos templomot, és itt alakította ki tevékenységének központját. Közben az 1717-es tartományi nagygyűlésen őt, az alig 34 éves fiatal rendtagot választották meg tartományfőnöknek.

A nyíri protestánsok háromszor gyűjtötták rá az újra meg újra fölépített egyszerű faházat, Didák testvér azonban negyedszer is fölépítette, de most már iskolát és nevelőintézetet is emelt mellé. Saját fiaikra csak nem gyűjtik rá a házat – gondolta, és számítása bevált. A gyűjtogatás abbamaradt, s a szülők, akiknek nem tellett arra, hogy a debreceni vagy a pataki kollégiumokban neveltessék fiaikat, beadták őket a minoriták iskolájába. A gyermekek a legjobb közvetítőknél bizonyultak: a viszályok és ellenkezések csillapodni kezdtek.

Az új alapítás gondozása közben sem szűnt meg a közeli és távoli vidékek lelki javán munkálkodni. Bejárta egész Szabolcs megyét, Szatmár, Szilágy és Bihar határos részeit, templomokat emelt Fehérgyarmaton, Csengerben, Érkeserűn és Tarcsán, elérte, hogy Nagykároly és Nyírbakta régi katolikus templomai visszakerüljenek a hívek tulajdonába, helyrehozatta az omladozó besztercei templomot, s végül megtelepítette a minoritákat Kolozsvárott, Erdély fővárosában és Szegeden a Felsővárosban.

1725-ben Koháry István országbíró meghívására Pozsonyba indult. Útja a Sajó völgyében vezetett. Megrendülve észlelte e vidéken a hit romlását: messze tájon se templom, se pap. A központban, Miskolcon alig húsz család ragaszkodott ősei hitéhez, de ezek is számkivetettjei voltak a városnak, mert katolikus ember nemcsak a tanácsba nem kerülhetett be, hanem még iparos sem lehetett, mivel nem volt olyan céh, amely tagjai közé fogadta volna őket. Didák atya útját megszakítva, ott nyomban beadványt intézett Borsod vármegye rendjeihez, hogy a minorita rend kolostort nyithasson Miskolcon. Kérte, adják át neki e célra a Tetemvár aljában lévő, romokban álló ősi Mária-templomot a hozzá tartozó területtel együtt, melyen akkor épp vásári bódék álltak. Hároméves huzavona után – nem kis mértékben Didák atya prédikációjának hatására, melyet 1728 őszén Pozsonyban, a ferencesek templomában tartott az országgyűlés tagjainak – a rend 1729 tavaszán megkapta a királyi rendeletet, mely teljesítette kérésüket.

Az építkezés megindultával Didák atya megbetegedett, de továbbra is irányítója maradt a munkálatoknak. Amikor aztán hosszú hónapok után elhagyhatta a betegágyat, nyomban visszatért missziós útjaira: most a Tisza menti községeket járta végig. Prédikált, magyarázta a katekizmust, gyóntatott, misézett és áldoztatott olyan helységeken, ahol az első török foglalások óta, immár 200 éven át nem láttak katolikus papot. Mindenütt a legszegényebbeket és a betegeket kereste föl először.

Amikor több éves misszió után visszatért Miskolcra, 1739-ben ismét pestisjárvány tört ki az országban. Az egri püspök meghívta Kelemen Didákot, hogy tartson a népnek könyörgő ájtatosságot a vész elmúltáig. A miskolciak azonban, akik számára már „szent ember” volt, nem akarták elengedni. Didák atya, aki már két járványt élt át, látta a nyomokban járó rettenetes anyagi és erkölcsi romlást, egy egész éjszakán át arcra borulva imádkozott az oltár előtt, hogy megtudja Isten akaratát. Reggel azt mondta a népnek: „Testvérek, Püspök Atyánk szava szólít, mennem kell. De Egerben sem lesz maradandó szállásom. Ott sem, itt sem lesz rám szükség e két évben. Sem Miskolcra, sem Egerbe nem fog betörni a vész...” Aztán elindult Egerbe, ahol a püspök áldását kérte, hogy nekivághasson annak az útnak, amely az Alföld járvány sújtotta falvaiba vezetett. Két éven keresztül lelki és testi orvos volt egyaránt, egyik kezével az Úr Testét nyújtotta a betegeknek, a másikkal a koldusok koldusaként gyűjtögetett számukra. Ez volt az utolsó missziós útja. Testi erejét megtörte a három évtizedes állandó munka, a rengeteg virrasztás, nélkülözés, gyaloglás, s a testi kényelem állandó hiánya.

Az 1744-es esztendő első hónapjait már betegágyban töltötte. Szellemi frissességét mindvégig megőrizte, környezetének az utolsó pillanatig tanácsadója, vigasztalója, lelki irányítója maradt. Április 21-én még utoljára fölkelte, hogy elnököljön a miskolci rendházba összehívott tartományi nagygyűlésen a rend generális főnökének megbízására. A háromnapos gyűlést nagy körültekintéssel, okos tapintattal vezette és zárta be, de ez volt életerejének utolsó fellobbanása. Négy nap múlva, április 28-án hagyta el a földi létet, hogy átvegye az Úr kezéből hűséges fáradozásainak bő jutalmát. Élete szakadatlan munka volt Isten dicsőségére és a lelkek üdvösségére. Egy egész ország népe hallgatott rá és követte. Azon kívül, amit élőszóval három és fél évtizeden át annyi hallgatójának lelkébe írt, 13 kötetnyi beszéde, elmélkedése, imádsága maradt ránk mint egész hitének, tiszta lelkületének Isten előtti föltétlen hódolatának és felebaráti szeretetének tükré. Nyelvezetén érezni lehet székely származását. Tudatosan kerülte a korában oly divatos latin kifejezéseket, sőt a közhasználatú idegen szavakat is megpróbálta megfelelő magyarral helyettesíteni. Vitázó írásaiban nyoma sincs az előző korok sajátos támadó hangjának, bántó gúnyolódásának. Egyetlen céljuk: rámutatni, hogy megismerjék, megismervén pedig megszeressék és kövessék az igazságot. Az ellentábor híveit nem tekintette ellenségeinek: „ellenkező atyafiak”-nak nevezte, és a szelíd szeretet szavával hívogatta őket.

Életrajzát lelki gyermeke és nagy pártfogója, Károlyi Klára írta meg. Ahol élt és dolgozott, az öregek ma is áhítattal emlegetik a „szent ember”-t. Ez indította a miskolci minoritákat és a templomukhoz tartozó harmadrendieket arra, hogy a század elején följújíttassák a boldoggáavatási eljárást, amit a 19. század eszmeirányzatai elfojtottak. 1939 nyarán Adalberto Tropolinski, a rendi szenttéavatási ügyek

általános római kérelmezője el is ment Miskolcra, hogy a helyszíni szemlét megejtse és az iratokat összegyűjtse. Feladatával végezvén továbbutazott Lengyelországba, ahová a krakkói bíboros érsek hívta meg Nagy Lajos királyunk leánya, Hedvig királynő hasonló ügyének kivizsgálására. Amikor azonban a németek ősszel megkezdték Lengyelország elfoglalását, Topolinski egy német gyűjtőtáborba került, és ott a magával vitt iratokkal együtt nyoma veszett. Didák atya boldoggá avatása ennek ellenére folyamatban van.

Szenháromság egy Isten, magasztald föl nevedet hű Szolgád, Kelemen Didák boldoggá avatásával, melyért alázatosan könyörgünk. Égi közbenjárására áldd meg mindennapi ügyeinket, és add kegyelmedet, hogy az élő hit és áldozatos felebaráti szeretet gyakorlásában példáját követve az örök boldogságot elnyerhessük! A mi Urunk Jézus Krisztus által. Amen. (Ima a boldoggá avatásért)

SZENT KVIRIN

November 13.

+Savaria, 309. június 4.

Kvirin (latinul: Ouirinus) Siscia (a későbbi Eszék) püspöke volt. Szenvedéstörténete, melyet nem sokkal halála után írtak, elbeszéli, hogy a Diocletianus-féle üldözésben fogták el. Próbált ugyan menekülni, de Maximus prefektus letartóztatta. Határozottan szembeszegült a parancsnak, hogy áldozzon a birodalom isteneinek, ezért megvesszőzték és bebörtönözték. A börtönben megtérítette az őrt, Marcellust. Három nappal később Alsó-Pannónia kormányzója elé állították, aki Savariába (ma: Szombathely) vitette, s mivel nem tudta rávenni a hittagadásra, követ kötöttek a nyakára és a folyóba (a Perintbe) dobták. A keresztények kiemelték és magukhoz vették szent testét, és a Scarabatensis nevű kapu közelében temették el.

A 4. század végén Kvirin ereklyéit Rómába vitték, és a Via Appián a Szent Sebestyén-bazilika mögött helyezték el. A 6–7. századi itineráriumok (zarándok-kalauzok) szerint a zarándokok külön fölkeresték. Későbbi hagyomány szerint az ereklyékből a római S. Maria in Trastevere-bazilikába, Milánóba és Aquileiába is vittek.

BOLDOG MAGYAR ANTAL FERENCES

November 13.

*Magyarország, 14. század első fele +Foligno, 1398. május 13.

A magyar származású Antal elhagyta családját, vagyonát és hazáját, hogy zarándokként éljen. Az 1350-es szentévben Rómába ment, ahol belépett a ferences harmadrendbe. Később Assisibe zarándokolt, hogy Szent Ferencet a sírjánál tisztelje, és elnyerje a Porciunkula búcsúját. Rómába visszatérőben átutazott Folignón, ahol 1371-ben súlyosan megbetegedett. Befogadták a Szentlélek kórházba, és nagy szeretettel ápolták. Mivel betegsége ideje alatt fogadalmat tett erre, fölgógyulása után ugyanabban a kórházban az elhagyottak és betegek ápolója lett. Vezeklésével és nagy szeretetével példaképe lett mindenkinek. Itt halt meg 1398. május 13-án, s a kórház templomának egyik kápolnájában temették el.

1608-ban ereklyéit egy urnában a főoltáron helyezték el. A ferences martirológiumban halála napján emlékeznek meg róla.

Hevenes Gábor a 17. század végén így ír róla:

A magyar szülőktől született Antal számára a szentévi búcsú elnyeréséért vállalt római zarándoklat jelentette a szent élet kezdetét. Több évig maradt Rómában, hogy az apostolok és a szentek ereklyéit tisztelje, s közben fölgyulladt benne a tökéletesebb élet utáni vágy. Ezért belépett Szent Ferenc harmadik rendjébe, majd Assisibe ment, hogy láthassa szent törvényhozójának, Assisi Szent Ferencnek sírját. Miután befejezte ájtatosságait a sírnál, visszatérőben Folignón átutazva

megbetegedett. Befogadták a Szentlélek kórházba, s ott olyan szeretettel bántak vele, hogy csodálatában fogadalmat tett: ha Isten időt enged még neki és meggyógyul, ő maga is a beteg zarándokok ápolására szenteli életét. Istennek tetszett a fogadalom, ezért Antal meggyógyult, és teljesítette ígétét. Ezután már nem magának, hanem Istenért másoknak akart élni, éjjelét és nappalát teljesen a betegek ápolásának szentelte. A betegekhez senki sem volt nála jóságosabb, ápolásukban gondosabb. Mint anya a fiait, kedvesen bátorította, vigasztalta és segítette őket, mígnem ő maga is ismét súlyos betegségbe esett, hogy Isten ezáltal tegye tökéletessé erényeit. Antal a betegségét nemcsak állhatatosan, hanem vidám türelemmel viselte, és soha nem panaszkodott. Végül sok esztendő után, érdemekben gazdagon, 1398. május 13-án elnyerte fáradságainak és fájdalmainak jutalmaként a jámbor halált. Testét annak a kórháznak a kápolnájában temették el, ahol szolgált, s a nép szüntelenül zárandokolt hozzá. Tisztelete nagyon megnövekedett 1608-ban, amikor fölnyitották a sírját, s az egykor betegségtől roncsolt testet sértetlenül, épségben találták. Nemesebb koporsóba helyezték, és a templom főoltárára tették, hogy mindenki tisztelhesse. Isten pedig szolgálja, Antal közbenjárására sok csodával válaszolt.

BOLDOG MAGYAR ANTAL KÁRMELITA

November 13.

*Liguria, ? +1462. (?)

Életéről keveset tudunk. Liguriában született, kármelita szerzetes lett, majd a törökök közé ment, hogy hirdesse az evangéliumot. Egyesek szerint a városból, ahol prédikált, a törökök kivitték a kapu elé, megkövezték, s hogy a keresztények ne tisztelhesék a testét, máglyára vetették. A lángok azonban sértetlenül hagyták. Mások szerint mielőtt megkövezték volna, megostorozták. Egy harmadik elbeszélés szerint el akarták égetni, s mivel a tűz nem ártott neki, lefejezték. Általában 1462-t tartják halála évének. Szerepel a kármelita szentek névsorában, s tiszteletének Lyonban és Aachenban vannak emlékei. A rendben szeptember 4-én emlékeznek meg róla.

BOLDOG MAGYAR ISTVÁN és SZÁSZ KONRÁD VÉRTANÚK

November 13.

+1288 körül

Ferences szerzetesek voltak a 13. század második felében. Misszionáriusnak küldték őket a Fekete-tenger keleti partjára, ahol a nép a 4–6. században megkeresztelkedett ugyan, de egy részük később visszasüllyedt a pogányságba. A területet erősen befolyásolták a muzulmánok is. Istvánt és Konrádot prédikáció közben ölték meg. Haláluk pontos dátumát nem ismerjük. A rendben április 5-én ünneplik őket.

BOLDOG MAGYAR ISTVÁN VÉRTANÚ

November 13.

+1334. április 22.

A ferences krónika szerint István Nagyváradon született, s ferences lett. Fogságba esett, és egy Szentjános nevű helységben raboskodott. Szökése után Saray városban (vsz. a Volga menti Szelitrenojéről van szó) talált menedéket. Itt megtagadta hitét és mohamedán lett. Hamarosan azonban rádöbbsent vétkére és megbánta: megtagadta mohamedán voltát, amiért máglyára ítélték. Mivel a tűz kétszer is csodálatosan kialudt, karddal és lándzsával ölték meg 1334. április 22-én. Vértanúsága helyén csodálatos gyógyulások történtek.

MAGYAR SZENT PÁL

November 13.

+1242. február 10.

Pál Magyarországon született. Gyermekkorában erkölcsös életre nevelték, és hogy a műveltségben és tudományban előbbre jusson, Itáliába küldték. Bolognában olyan eredménnyel tanult, hogy mindkét jog doktora lett, s a kánonjog professzorává tették. Több éven át tanított. Amikor Szent Domonkos a prédikációival a városban sokakat magához vonzott, Pál a példájukat követve 1221-ben fölvételét kérte a rendbe. Szent Domonkos vezetésével oly gyorsan haladt a szerzetesi életben, hogy még abban az évben Boldog Szádok és három társa kíséretében a domonkos rendet áthozták Magyarországra. Pál buzgóságtól égve, kiváló műveltséggel és ékesszólással jött Magyarországra mint a domonkos rend első magyar apostola és Isten igéjének választott harcosa. Lauria vagy Jauria (azaz Győr) városában oly lelkesedéssel beszélt, hogy a városnak három előkelő és művelt ifja kérte fölvételét a rendbe. Győrött és Veszprémben konventot állított föl. A kunok közé ment, hogy a hitet hirdesse nekik. Először elűzték, másodszer azonban megnyílt előtte a kapu, s annyira a lelkükhöz férközött, hogy két vezérüket, Brutust és Bibrechet ezer más emberrel együtt megkeresztelte. Bibrechnek maga András magyar király volt a keresztapja. Közel 20 esztendő telt el (mialatt Pál a kunokat és a magyarokat Isten törvényére tanította), amikor a tatárok betörték az országba. Pusztították a népet és Isten szolgáit. Pál 90 társával egy templomba menekült, ahol a barbárok valamennyiüket megölték. Pált lándzsával döfték át, és széztűzták a fejét. A kunok első apostola így nyerte el 1242. február 10-én a vértanúság, az egyháztanító és a szüzesség hármasság koszorúját.

MARCHIAI SZENT JAKAB

November 13.

*Monteprandone, 1394. szeptember +Nápoly, 1476. november 28.

Gangali Antonio és Antonia asszony gyermeke volt. A keresztségben a Domonkos nevet kapta. Hat vagy hét éves korában egy nyáj őrzését bízták rá. Egy titokzatos farkas napjában többször is szétkergette a nyáját, anélkül, hogy ártott volna a bányáknak. A kis Domonkos szabadulni akart a pásztorságtól, de nem hittek neki. Mindenki fantáziaképnek tartotta a farkast, Domonkos ezért megszökött és a szomszédos Offidában egy rokon papnál keresett menedéket. A pap befogadta és tanítani kezdte. Családja később beleegyezett tanulásába és Ascoliba küldték, ahol abban az időben a ferences és domonkos kolostor mellett iskola működött.

1404 körül Domonkos Perugiába ment, ahol jogi és orvosi tanulmányokat végzett. 1414 körül egy perugai nemes maga mellé vette jegyzőnek. Így több hónapig Firenzében és Bibbiénában tartózkodott, ahol megismerkedett a ferencesekkel. Elhatározta, hogy szerzetes lesz; 1415 nagypéntekén született meg benne a döntő elhatározás. Belépett a marchiai S. Maria degli Angeli ferences kolostorba, 1416. augusztus 1-én tett fogadalmat, s a rendben a Jakab nevet kapta. A novíciátus után Firenzébe küldték tanulni, ahol hét évvel később pappá szentelték. 1422-től élete végéig legfontosabb feladata a prédikálás volt. Az első években Toszkána, Umbria és Marchia tartományban tevékenykedett. Később bejárta Kelet- és Közép-Európát. Kisebb-nagyobb megszakításokkal 12 évet töltött külföldön. V. Miklós, III. Callistus és IV. Jenő pápa megbízásából háromszor járt Magyarországon. 1458-tól csak Itáliában tevékenykedett. A pápa fölkínálta neki a milánói érsekséget, de nem fogadta el. Nápolyban halt meg 1476. november 28-án. Maradványait a nápolyi Santa Maria la Nova templomában őrzik. Bár a nép már életében is szentnek tartotta, a hivatalos szentté avatása csak 250 évvel később történt meg. 1624-ben boldoggá, 1726-ban pedig szentté avatták.

Istenünk, aki Szent Jakabot kiváló igehirdetővé tette, hogy általa a jók üdvözljenek, a bűnösök pedig visszatérjenek az erény útjára, kérünk, add meg az ő közbenjárására, hogy mi is megtisztuljunk minden bűntől, és eljuthassunk az örök életre!

BOLDOG ÖZSÉB

November 13.

*Esztergom, 1200 körül +Pilisszentkereszt, 1270. január 20.

Nevéhez fűződik a magyar eredetű szerzetesrend, a pálosok alapítása és megszervezése, amely mind vallási, mind művelődésügyi téren igen jelentős szerepet játszott nemcsak hazánk, hanem a szomszédos népek kultúrájának történetében is.

Az egykori esztergomi kanonok lelkét és szándékát – mint minden szentét – a szenvedések érlelték meg. A tatárjárás idején a válságból kivezető utat az egyéni példaadásban, az engesztelésben, a szeretetben és Krisztus keresztségének különös tiszteletében jelölte meg.

Esztergomban, Magyarország akkori fővárosában született 1200 körül. Szülei gondos nevelésben részesítették, s az 1028-ban Szent István által alapított káptalani iskolába járatták. Életrajzírója szerény, hallgató, komoly fiúnak jellemzi. Hosszú imák, sok böjt, elmélkedések érlelték hivatását. Szembetűnő vonása volt a magány szeretete, akkor érezte jól magát, ha félrevonulva elmerülhetett tanulmányában. Pap lett. „Minden nap mély áhítattal mutatta be a szentmisét, ami akkor ritka és szokatlan dolog volt.” Gyöngyösi Gergely írja róla: Olyan filozófiát tanított, amely nem az emberek, hanem Isten tetszését vívta ki. Az esztergomi főkáptalan tagjai közé iktatta. A papi zsolozsmát, a szentmise bemutatását annyi áhítattal végezte, hogy mély benyomást tett mindenkire, aki csak látta.

Jövedelmét a szegényeknek osztotta szét, olvasásnak, tanulásnak, írásnak szentelte magát. Följegyezték róla, hogy „egyetlen percet sem hagyott kihasználatlanul”: könyveket írt. Sajnos, a tatárjárás vagy későbbi századok pusztításai ezeknek még a címét is elsodorták. Csak sejtjük, hogy egyházi munkákat írhatott, így pl. az akkor fölkapott Gratianus Dekrétumainak magyarozatát, „mivel a kánonjog tudományában kiválóan jártos volt”. Vágyódott a pilisi erdők vadonába, de tervének keresztülvitelét az országra zúduló tatár betörés késleltette. Akkoriban sok remete élt Esztergom környékén, a pilisi hegyekben. Amikor bent jártak a városban, hogy készítményeiket eladják, és azok árából szükségleteikről gondoskodjanak, rendszerint Özséb vendégszerető házáat is fölkeresték. A velük való beszélgetés Isten ösztökéje lehetett, ami a magány felé hajtotta.

A tatár pusztítás a fiatal kanonok lelkében komoly szemléletváltozást okozhatott, s még inkább a remeteség felé hajlíthatta. De négy évig még segítenie kellett a rábízottakat testi és lelki felépülésükben. Az óhajtott magányba az út a szenvedések keresztútján át vezetett.

Feladatának a kor sötét történelmi és erkölcsi viszonyai között a lelki élet megújítását tekintette. Örömmel és elismeréssel szemlélte az Esztergomban máris megtelepedett, nemrég alakult két kolduló rend, a domonkosok és ferencesek munkáját, de nem csatlakozott hozzájuk. Úgy érezte, hogy kortársainak még több kell: példaadás az engesztelésre és vezeklésre. Kortársai lelkéhez csak úgy férközhet hozzá, ha saját élete fölláldozásával utat és irányt mutat. Nem bírálta mások fölfogását, csak várt türelemmel, míg Isten kegyelme és az idő meghozza számukra is a megfelelő belátást. Miután négy éven át kivette részét az újjáépítésből, lemondott a kanonokságról, javait szétosztotta a rászorulók között, és Vancsai István érsek engedélyével 1246-ban Szántó közelében a sziklás rengetegbe vonult. Már megtanulta, hogy mi a mulandó, mi a maradandó érték, hiszen hamuvá és porrá vált minden nagyszerű alkotás, amelyet a keresztény áldozatkészség hazánkban létrehozott. Azért választotta a remeteéletet, hogy az ima, böjt és engesztelés által esdjen kegyelmet mostoha sorsú nemzetének. Ezzel érseke kívánságát is teljesítette, aki imádságába ajánlotta megyéjét és az országot.

A pilisi remete első ténykedése az volt, hogy hármassal barlangja alatt, a forrás mellé letűzte a szent keresztet. Ma is ott áll az utódja, talán ugyanazon a helyen, az útszéli: esőmosta, vaskorpuszos, egyszerű feszület. In Cruce salus, 'keresztben az üdvösség': ez volt a jelszava és meggyőződése. Ezért szentelte később az egyesült remeték templomát a szent kereszt tiszteletére. Ezért hívják középkori oklevelek évszázadokon át, még Mátyás korában is intézményét „a szent kereszt testvéreinek”.

Minden középkori és későbbi pálos templomban a főoltáron kívül a legszebb oltárt mindig a szent

kereszt tiszteletére szentelték. Az ő nyomán szaporodtak el mindenütt a keresztiek a Pilisben az utak mentén, házak előtt, erdőmélyen.

Személye a realitás talaján áll, nem szövik át a legendák aranyszálai. Egy alkalommal mégis csodálatos látomásban részesült, amely döntő volt további életútjára. Egy éjjel, ima közben az erdő mélyén sok apró lángot pillantott meg. A lángocskák egymás felé tartottak, s végül tüzes fénynyalábbá olvadtak össze. Úgy érezte, hogy ez a különös tünemény égi jel, figyelmeztetés, hogy egyesítse a szétszórtan élő remetéket. Belátta, hogy ő egyedül kevés, önmagában semmi, szükséges az összefogás.

1250-ben Pilisszántó közelében, a kesztölci völgy fölötti kis magaslaton, ahol hármasteraszt képeztek ki, délről kisebb templomot építettek a szent kereszt megtalálásának emlékére. A csúcsíves templomhoz észak felől négyszögletes monostor csatlakozott a társas remeték számára, magas fallal körülvéve. Özséb azután sorra járta az országban a nagyobb remetetelepeket. Először a Pécs melletti Szent Jakab-hegyi remetékhez megy, akik már 1225-től közös életet éltek. Elkéri szabályukat, egyesíti a két monostort, és társai őt választják meg első tartományfőnökké. Rómába megy társaival, hogy a szerzetalapításhoz a Szentszék jóváhagyását és megerősítését megszerezze. Sikerül megnyernie Aquinói Szent Tamás pártfogását IV. Orbán pápánál. Az jóváhagyja a rendet, de nem engedi meg, hogy átvegyék Szent Ágoston rendi szabályait, mert a szükséges anyagi feltételek még nem voltak biztosítva. Egyelőre Pál veszprémi püspököt bízta meg az ideiglenes szabályok megszerkesztésével.

Huszonnégy évet töltött Özséb a Pilisen, húsz éven át szervezte, irányította, kormányozta rendjét. Remete Szent Pál oltalma alá helyezte, mert mint első remete ő volt ennek az életformának az elindítója. Szerénységében mintegy el akarta háritani magáról a rendalapítónak kijáró tiszteletet, és Remete Szent Pál palástja alá rejtőzött. De amint láttuk, a rendalapítás teljesen az ő érdeme. Az 1256. évi esztergomi zsinaton mint tartományfőnök vett részt. A zsinati jegyzőkönyvet is aláírta: „Eusebius prior prov. Ord. S. Pauli Primi Eremitae” (Özséb, Első Remete Szent Pál rendjének provinciális perjele). Ebből a hivatalos elnevezésből rövidült le a rend népies neve: pálosok.

Prohászka Ottokár szép elmélkedésben emlékezett meg a Pilisről mint magyar „szent hegyről”. Már történelmünk kezdetén a pogány magyarok áldozatbemutató helye volt; a kereszténység elterjedésével az engesztelés hegye lett. A 12. század végén ciszterci apátság volt itt francia szerzetesekkel, akik zsolozsmáztak és földművelésre tanították a lakosságot. Az 1250-ben alapított Pilisszentkereszt után IV. Béla király átadta a pálosoknak pilisi vadászlakát a Szentlélek tiszteletére (Pilisszentlélek, 1263), a század végén pedig az utolsó Árpád-házi király, III. Endre a Kékes fölötti Pilisszentlászlón alapított pálos rendházat (1290). Mindezek a török pusztításig álltak fenn. A majdnem 150 éves török megszállás a Pilis összes történelmi emlékeit eltüntette; a Szent Kereszt-monostor helye is bizonytalan volt. Először a jelenlegi Pilisszentkereszten lévő cisztercita apátság romjait gondolták annak. Méry István régész az 1960-as években Pilisszántótól kb. 6 km-re nyugatra, a kesztölci völgyben föltárta egy 26 m hosszú, 8 m széles csúcsíves templom alapfalait, a hozzá csatlakozó monostor falaival együtt. Ezt egy 1393-ból származó oklevél alapján sikerült azonosítani az ősi szentkereszt-i monostorral.

Özséb 1270. január 20-án halt meg Pilisszentkereszten, súlyos betegség után. Halálos ágyán a szabályok pontos megtartására, testvéri szeretetre és jó példaadásra buzdította testvéreit. Jézus és Mária nevével ajkán lehelte ki lelkét. Az általa alapított templom sírboltjában temették el. Oda kerültek tanítványai s későbbi utódai is: Benedek (+1290) és István rendfőnökök. A végleges egyházi jóváhagyást 1308-ban kapta meg a rend. Ekkor tértek át a Szent Ágoston szabályai szerint való életre.

A fehér ruhás pálosok öt házban éltek Magyarországon. Ma hozzávetőlegesen 300 pálos szerzetes él a világ különböző tájain: 11 lengyelországi, 1 horvát, 1 római, 1 svéd és 3 amerikai házban. Pálosok gondozzák a világhírű czestochowai kegyhelyet.

BOLDOG PIACENZAI JAKAB

November 13.

Jakab Szent Ferenc szerzetének növendéke és Kapisztrán Szent János harcostársa volt a Magyarország megsegítésére szervezett keresztes hadjáratban. Együtt határozták el, hogy Magyarországra jönnek. Mikor eljött az óra, hogy szent vágyukat beteljesítsék, hajóra akartak szállni. Szegénységi fogadalmuk folytán azonban, mert pénzüik nem volt, nem tudták megfizetni a bért a hajóskapitánynak, aki ezért mint haszontalan terhet, elutasította őket. Ők pedig nagy reménységgel Istenhez emelvén lelküket, a köpönyegüket terítették a vízre, és evező nélkül jutottak át a tulsó partra a hajósok nagy ámulatára és szégyenére.

Magyarországon Jakab Corvin János mellé szegődött, s elmondhatatlan buzgósággal és fáradhatatlanul igyekezett a népet a katolikus hitben megerősíteni. Legnagyobb vigasztalása az volt, ha a bizonytalanokat megerősíthette, s taníthatta a tudatlanokat. Buzgósága láttán az esztergomi és a kalocsai érsek, a váradi és az erdélyi püspök, levelet írtak Jenő pápának, melyben nagyon dicsérték Jakab érdemeit a magyarországi hittérítésben. Amikor Kapisztrán Szent János meghalt, Jakab vállára még nagyobb teher nehezedett, de ő ezt is jó szívvel vállalta, és gyarapította Magyarország fáradhatatlan apostolai sorát. Halála után is szolgálni akarván a népnek, sok kolostort alapított, hogy azokban nevelhessék a jövő apostolait, kik Magyarországon a hitben és a jámborságban megőrzik majd a népet. Mindezek után visszatért Itáliába, ahonnan jött, és Nápolyban a földi létből eltávozott az égbe.

SZENT PILGRIM

November 13.

+Passau, 991. május 20.

Pilgrim, akit latinul Pellegrinusnak hívtak, a 10. század legtevékenyebb püspökei közé tartozott. Halála után boldognak és szentnek tisztelték, de tisztelete a 12. század után annyira elhalványult, hogy a bollandisták a 17–18. században föl sem vették az Acta Sanctorumba. Nemes családból született. Neveltetését Niederaltaichban kapta. Pap lett, majd I. Ottó császár kinevezte Passau püspökévé. A nagybátyja, Frigyes salzburgi érsek volt. Amikor a bajor és a karintiai Henrik háborúzott egymással, Pilgrim hűséges maradt II. Ottóhoz. Városát 971-ben földúlták. Nagy része volt a magyarok által elpusztított keleti grófságok helyreállításában. Ennek érdekében zsinatokat tartott 985–991 között Lorchban, Mauternban és Mistelbachban.

Nagy érdemei vannak a magyarok megtérésében: egy szerzetese, Prunwart által sikerült elérnie Géza fejedelem megtérését.

Hevenesi Gábor a 17. század végén így ír róla:

Géza, az utolsó pogány magyar fejedelem, amint meglátta az igaz hit halvány világosságát, minden erejével azon volt, hogy a környező tartományokból katolikusokat hívjon Magyarországra. Mindenekelőtt Pilgrim passau püspökhöz küldött levelet, és tekintélyes küldöttséggel kérte, hogy jöjjön Magyarországra, s tanítsa a népet Isten törvényére. Kéréséhez hozzátette: szívében már elhatározta, hogy Krisztus híve lesz, és szabadságot ad mindazoknak, akik a katolikus hitre akarnak térni. A fejedelmet Pilgrim közismert életszentsége és csodái indították arra, hogy elsőnek őt hívja meg. Pilgrim püspököt pedig bizonyos hálára kötelezte a magyarok iránt az a nagylelkűség, amellyel a rokonaival bántak. Érthető tehát, hogy a fejedelem megragadta a lehetőséget, hogy Pilgrim megmutathassa háláját. Pechlarni Rudigerus ugyanis, az a híres férfi, kinek nemzetségéből Pilgrim született, a birodalom Pannóniával határos részén élt. Nem tudjuk, mi okból, Henrik császár megharagudott rá és száműzte a magyarok közé. Hosszú ideig volt a magyarok között, és sok jótéteményben részesült közöttük. Háláját örökségül hagyta utódainak. Géza lelkében ez reményt ébresztett arra, hogy Pilgrim eleget fog tenni a baráti meghívásnak. Mikor tehát Pilgrim nem emberi megfontolásból, hanem mint passau püspök beavatkozott Pannónia vallási ügyeibe, először Gézát s rövid időn belül 5000 magyart keresztelt meg. Ezért őt tekintik egész Magyarország első apostolának. Emlékét május utolsó napján ünneplik.

BOLDOG REGENSBURGI BERTOLD

November 13.

*Regensburg, 1210 előtt +Párizs, 1272. december 14.

A családról, melyben Bertold született, nem tudunk semmit. Róla is az első adatunk az, hogy belépett a ferencesek közé, és novíciusmestere a híres misztikus, Augsburgi Dávid volt, aki később apostoltársa is lett. Tanulmányait Magdeburgban, a ferences rend Studium Generaléjén végezte. 1235–37 között kezdett prédikálni, s oly kiválónak bizonyult, hogy az egész középkori Germánia legnagyobb egyházi szónokának tartották. Bejárta Dél-Németországot, Morvaországot, Csehországot, Svájc egy részét és Magyarországot. A birodalomban éppen üres volt a császári trón (1250–73), s ez számtalan baj oka lett: nyomor, bűnözés, banditizmus, a klérus erkölcsi hanyatlása, babonák és eretnenségek, katarok, valdiak és más szekták terjedése. Bertold ilyen körülmények között hirdette az igaz tanítást és a keresztény erkölcsöket. Életszentségével és ékesszólásával maga köré tudta vonzani a népet. Szószékét leggyakrabban a szabadban állították föl – tereken, réteken vagy erdőben –, s megszámlálhatatlan sokaság özönlött köréje. A hagyomány szerint olykor százezer hallgatója is volt. Föl tudta ébreszteni a lelkiismeretet, s ezzel a leghatásosabb gyógyszert adta kora bajaira.

A tanító és prédikátor egyúttal diplomata és békeszerző is volt: 1253-ban visszavezette a pápához Bajor Ottó herceget, aki addig a kiközösített császár oldalán állt. 1257-ben az ifjú Szász Albert az ő kérésére visszaadta a jogtalanul bitorolt javakat a pfoëfferi kolostornak. Végül 1258. december 2-án elérte, hogy Boleszláv sziléziai herceg nyilvános vezeklést végezzen bűnei miatt.

1263. március 21-én IV. Orbán pápa felkérte Bertoldot, hogy Nagy Szent Alberttal együtt hirdessen kereszties háborút a muzulmánok ellen. Bertold ezért még egyszer bejárta Németországot és Svájcot, s találkozott Szent IX. Lajos királlyal is. 1272. december 14-én meghalt. 396 latin, illetve német beszéde maradt ránk.

Hevenesi Gábor a 17. század végén így ír róla:

Bertold Regensburgban született. Ifjúságában Boldog Dávid volt számára az erényes élet mestere. A Szent Ferenc regulája szerinti életet választotta, hogy biztonságban megőrizze, amit a Lélektől kapott. Szavában annyi kedvesség volt, hogy ékesszólásával, mint valami titokzatos bájitallal megrészegítette hallgatóit. Egyesek szerint hatvan, mások szerint százezer ember is csüngött az ajkán. Történt egyszer, hogy a szószékről a víciumok egy bizonyos fajtáját keményebben érintette, s egy asszony, aki bűnére ismert a szóban, a népsokaság közepette holtan rogyott össze. Amikor a nép szólt irdekében a még prédikáló Bertoldnak, parancsszavára az asszonyba csodálatos módon visszatért az élet. Bertold az eset kapcsán még jobban dorgálta a víciumokat, és igen mély nyomokat hagyott hallgatóiban. Nehogy az Istentől kapott talentumot néhány város vagy egy tartomány határai közé zárja, s hogy gyümölcsei sokak közé eljussanak, ékesszólását távoli vidékekre is el akarta juttatni. Buzgóságában megfelelő teret keresett, és arra a helyre ment, ahol a kunok sok keresztényt csábítottak hitetlenségre. Bertold szava világított, mint a fáklya, beszéde Illéséhez hasonlóan a megátalkodott bűnösöket is megtérítette. Halála után Isten sok csodával ékesítette. Regensburgban 1272. december 13-án halt meg, és ugyanott temették el.

SZENT SALAMON KIRÁLY

November 13.

+Pola, 1077.

Hevenesi Gábor a 17. század végén így ír róla:

Salamon, I. András magyar király fia még nem volt négy esztendő, amikor eljegyezték III. Henrik római császár leányával, Zsófiával. Öt éves korában magyar királlyá koronázták. Miután fölserkent, változó szerencsével uralkodott. Győztes háborúkat vezetett a besenyők és a bolgárok ellen, Dalmáciában és Horvátországban Zolomírt (Zvonimír) visszaültette királyi trónjára. Kevésbé volt

sikeres a rokonaival, Gézával és Szent Lászlóval folytatott harca. László fogságába esett, és a visegrádi várban raboskodott, ahonnan csodával szabadult meg: Szent István sírjának fedőlapját – amikor László ki akarta emelni a holttestet – mindaddig nem tudták megmozdítani, míg Salamon vissza nem nyerte szabadságát. Később ismét háborút kezdett, de László újra legyőzte, s akkor a Szentlélek megvilágosítására fölismervén a mulandó dolgok hiúságát, titokban elhagyta a csatateret, letette a koronát és a sisakot, és magányba vonult. Itt megtapasztalta, hogy senki sem boldogabb annál, akit a világ gyűlöl. Barlangokban rejtőzött, füvek és vadalma volt az eledele, száraz lomb volt az ágya, forrásvíz az itala, s vadak bőre a ruhája. Böjtölt, vezekelt, éjjel-nappal imádkozott, és kereste a környéken lakó szent remetéket. Végül teljesen ismeretlenül 1077-ben fejezte be földi életét az isztriai Polában, ahol minden évben szeptember 28-án ünneplik, s szent testének ereklyéit nagy tisztelettel őrzik.

BOLDOG SEBESTYÉN

November 13.

+1007.

Életéről így ír Hevenesi Gábor a 17. század végén:

Sebestyén, Asztrik társa a szerzetben és a katolikus hit magyarországi terjesztésében, Szent Márton kolostorában volt szerzetes. A kolostort Pannónia hegyén Szent István király építette a győzelem emlékére, melyet a lázadó pogányok felett Szent Márton segítségével aratott. Sebestyén oly vallásos és erényes volt, hogy amikor a szent és apostoli király, ki minden erejével arra törekedett, hogy országában megszilárdítsa a katolikus hitet, megalapította a két érsekséget és a tíz püspökséget, és elnyerte az örök jogot az Apostoli Szentszéktől, hogy érseket, illetve püspököt állítson, szentsége és tudománya kiválósága miatt kiemelte őt a kolostorból, hogy mindenkinek világítson, s Krisztus ezredik esztendejében kinevezte az esztergomi egyház első érsekévé. Kedves viselkedése, kiváló műveltsége, főként pedig erényessége miatt mindenki, de főként a király igen kedvelte. Közölte vele a terveit, melyekkel sok üdvös intézkedést hozott az ország számára. István ugyanis az egyenrangú emberek között azokat kedvelte jobban, akik vallásosabbak voltak, s különösen azokat szerette, akikről úgy hitte, hogy Isten előtt a legkedvesebbek. Miközben Sebestyén a reá bízott egyháznak gondját viselte, kiváló alkalmat kapott a türelem gyakorlására: elveszítette mindkét szeme világát. Vakságát mint Isten rendelését nyugodt lélekkel viselte. Úgy döntött, hogy lemond az érsekségről – nehogy az újonnan egybegyűlt nyáj letérjen az igazság útjáról, mivel a pásztor nem képes eléggé szemmel tartani –, és a római pápa jóváhagyásával átadja Asztriknak. Inkább akart a tisztég nélkül élni, mint hogy megmaradván benne a nép pásztorát veszítse. Három év múlva Isten jósága visszaadta látását. A király parancsára ekkor újra elfoglalta az érseki széket, és nyáját nagyon szentül, egészen haláláig, december 30-ig kormányozta.

BOLDOG SZÁDOK és TÁRSAI

November 13.

+Szandomír, 1260. június 2.

Domonkos hagyomány szerint Szádok zágrábi prior volt. 1221-ben maga Szent Domonkos küldte Magyarországra, Boldog Pállal és más három testvérrel együtt. 1259–60-ban a szandomíri konvent priorja volt. Följegyezték, hogy a város ostroma előtti napon a novícius, akinek a martirológiumot kellett olvasnia, a következő nap vértanúinak felsorolását a testvérek nagy megdöbbenésére így fejezte be: „Szandomírban 49 vértanú szenvedése”. Másnap, 1260. június 2-án a tatárok megrohanták a várost, behatoltak a domonkosok Szent Jakab- templomába, és megölték Szádokot és társait, miközben ők a Salve Reginát énekelték. Innen ered az a domonkos szokás, hogy a haldokló testvér ágyánál a Salve Reginát éneklék. Szádok társai a következők voltak: Pál, szubprior, Malakiás szónok, András elemozsinárius, Péter kertész, Jakab novíciusmester, Ábel számvevő, Simon gyóntató, Kelemen, Barnabás, Illés, Bertalan, Lukács, Máté, János, Fülöp; három diákonus: Joachim, József és

István; négy szubdiákonus: Tádé, Mózes, Ábrahám, Vazul; klerikusok: Dávid, Áron, Benedek, Onofrius, Domonkos, Mihály, Mátyás, Mór, Timóteus; fogadalmas tanulók: Jordán, Felicián, Márk, János, Gerváz, Kristóf, Donát, Medárd, Bálint; novíciusok: Dániel, Tóbiás, Makár, Rafael, Izaias; Cirill szabó, Jeremiás cipész, Tamás orgonista.

Tiszteletüket VII. Pius pápa 1807-ben hagyta jóvá. Ünnepeket a domonkos rendben június 2-án ülik.

Hevenesi Gábor a 17. század végén így ír Szádokról:

Szádok Szent Domonkos tanítványa volt, őt küldte az Úr nagy magyarországi szőlejébe. A magyar származású Boldog Pál testvérrel elsőként érkeztek az ország határára. Éjszaka Szádok buzgón imádkozott, hogy ezen a földön is meg tudjon telepedni a rend, s akkor nagy sereg ördögöt látott, akik így kiáltottak: „Jaj nekünk, mert kiűztök birodalmunkból, és megzavarjátok városainkat!” E látomástól még jobban föllelkesültek, Szádok csak bátrabb lett, és virrasztással, imádsággal, vezekléssel, böjtöléssel szüntelen imádsággal könyörgött Istenhez a misszió sikeréért. Azután katekézissel, nyilvános és magánbeszélgetésekkel, a szentségek kiszolgáltatásával és egyéb, a lelkek üdvösségére hasznos jámbor cselekedetekkel áldozta magát a nép javára. Hosszú időn át serényen fáradozott, Isten pedig bőséges aratással jutalmazta, mert sokakat vezetett Krisztus hitére. A nagy zsákmány feletti örömeiben még többet akart fáradni. Magyarországból Lengyelországba hívták, és váratlanul Szandomírben priorrá választották. A konvent 48 szerzetesét atyaként irányította, s inkább övéi, mint a maga javát kereste. 1260-ban a tatárok megtámadták, és nemes harc után, Jézus és Mária nevével az ajkán, a pogányok kardjai és lándzsái alatt dicsőségesen halt. Emlékezete ma is él: Szandomírben június 2-án sok hívő sereglük össze, hogy megünnepelje a vértanút.

Szentmiséjük könyörgése a Salve Regina gondolatmenetét követi: Urunk, Jézus, add, hogy e számkivetés után mutasson meg nekünk Téged a kegyes Szűz Mária, a te Anyád, akinek Boldog Szádok és társai köszöntést mondtak, mikor az ellenség támadása meghozta nekik a vértanúság régóta vágyott pálmáját!

BOLDOG SZALÓME

November 13.

*Krakkó, 1211. +Skala, 1268. november 17.

Szalóme Szőke Leszek krakkói herceg leánya volt. Atyja és II. András magyar király között megegyezés született, hogy az akkor három éves Szalómét eljegyzik András király hat éves fiával, Kálmánnal, akit III. Ince pápa fölhatalmazása alapján az esztergomi érsek halicsi fejedelemmé koronázott. E fejedelemség mindössze három évig volt a gyermekeké, mikor Misztiszláv fejedelem elfoglalta, őket pedig fogságba vetette. Kálmán és Szalóme a fogság idején tisztasági fogadalmat tettek, s nemsokára visszatértek a magyar udvarba.

Szalóme 1227-ben nagykorú lett, de kifejezte, hogy tartja magát szüzességi fogadalmához, Kálmán pedig, amíg atyja élt, Dalmácia és Szlavónia kormányzója volt. 1241-ben egy tatárok elleni ütközetben esett el. Szalóméről ebben az időszakban csak annyit tudunk, hogy támogatta a ferences és domonkos kolostorokat, és tevékenyen részt vett Boldog Kinga és Boleszláv házasságának megkötésében. 1242-ben hazatért Lengyelországba, ahol három évvel később belépett a szandeci klarisszákhöz. Testvérével, Boleszlávval együtt templomot és kolostort alapított a ferencesek és a klarisszák számára Zawichostban, ahová maga is átköltözött. A tatároktól félve 1259 márciusában a nővérek egy része Skalába települt, ahol Szalóme egy új kolostort alapított. Hercegnő léteire engedelmességével tűnt ki a többiek közül. 1268. november 17-én halt meg. Testét később a krakkói ferencesekhez vitték át, ahol ma is őrzik. Boldoggá avatását 1650-ben kezdték meg, tiszteletét 1672-ben hagyták jóvá.

Hevenesi Gábor a 17. század végén így ír róla:

Szalome, akit Szalonikának is mondanak, Szandomiria hercegének leánya, Szemérmes Boleszláv lengyel király nővére volt. Három éves korában Magyarországra hozták, hogy megismerje az itteni szokásokat, mert András magyar király fiának, Kálmánnak, a későbbi halicsi fejedelemnek menyasszonyául szánták. Életmódja már gyermekkorában annyira szent volt, hogy a király előtt hamarosan világossá váltak azok a vágyak, melyeket a Szentlélek ébresztett Szalome szívében. Jegyesével együtt tanult, és a tudásban annyira előre haladt, hogy a misében a latinul hallott evangéliumot otthon magyarul is el tudta ismételni. Mikor eljött az ideje, Kálmán hitvese lett. A királyi menyegző befejeztével közös szándékkal megegyeztek abban, hogy külön ágyuk lesz, és tisztaságukat mindketten szüzen megőrzik, Isten és az Ő Szeplőtelen Anyja iránti szeretetből. Szalome az éjszakákat imádságban és virrasztásban töltötte, amennyire csak erejéből tellett. Nagyon egyszerű ruhákban járt, hogy alattvalói fényűző öltözködését fékezze. Testének és lelkének tisztaságát oly gondosan őrizte, hogy a legkisebb veszedelem elől is félve menekült. A kísértések erőssége szerint kétszeres vagy háromszoros ciliciummal sanyargatta testét, hogy a belső ellenségeken erőt vehessen. Mikor hitvese 1241-ben elköltözött az élők közül, Szalome elhagyta a fejedelmi udvar hiúságait. Egyedül Istennek akart élni, ezért vagyonát a szegényeknek, a ferences testvéreknek és a klarissza nővéreknek adta. A klarisszák közé lépett, és az általa előre megmondott napon, 1268. december 15-én jámbor módon meghalt. A körülötte imádkozó apácák a lelkét csillagként látták az égbe szállni.

Istenünk, ki Boldog Szalómét megtanítottad arra, hogy a földi uralkodás helyett a te országodat szeresse, közbenjárására kérünk, add, hogy tiszta és alázatos szívvel szolgáljunk Neked, és Benned megtaláljuk igazi életünket!

BOLDOG TEMESVÁRI PELBÁRT

November 13.

*Temesvár, 1435 körül +Buda, 1504. január 22.

Gyermekkorát nem ismerjük. Első emléke a krakkói egyetem évkönyvében van: 1458-ban iratkozott be, 1464-ben fejezte be filozófiai tanulmányait, és 1471 körül mint teológiai doktor hagyta el Krakkót. Belépett az obszerváns ferences rendbe, 1480-ban az ozorai kolostorban élt. Hamarosan nagy híré hitszónok lett. Írásra a Boldogságos Szűz iránti tisztelete készítette: 1480 táján az országban pestisjárvány volt, s Pelbárt testvér többször is elkapta a betegséget. Vallomása szerint egyedül a Boldogságos Szűz jósága mentette meg a haláltól. Ezért írta meg Mária magasztalására, Jézus Krisztus dicséretére, Szent Ferenc atyának és minden szenteknek tisztességére a Stellariumot. Könyvével forrást akart adni kevésbé művelt testvéreinek és a falusi lelkipásztoroknak, hogy prédikációikat könnyebben elkészíthessék. Elöljárói Budára küldték a provincia növendékeinek tanítására. 1483-tól Budán és Esztergomban fölváltva tanított. A Stellarium oly hasznosnak bizonyult, hogy szerzetestársai lemásolták és a kolostorokban terjesztették. Elöljárói parancsára készítette 1485–1500 között a három részből álló nagy beszédgyűjteményét, a Pomeriumot. Első részében a szentekről, második részében az ünnepekről, harmadik részében a nagyböjt hétköznapijairól szóló beszédeket közöl. Tanári munkásságának gyümölcse a zsoltárokat és énekeket magyarázó Expositio és a hittételekkel foglalkozó Aureum rosarium. Kéziratait 1495 után Hagenaubába vitték és sokszor kiadták.

Mélyen hívő, nagy olvasottságú skolasztikus író volt. Eredetiségre nem törekedett, hanem alaposan ismerve az egyházi irodalmat (Boëthiustól a maga koráig), idézetekkel bizonyított és tanított. Szónoklataiban az életből vett képekkel szemléltetett, s a királyi udvar közvetlen közelében is bátran ostromozta az erkölcsi visszaéléseket.

Részletek a Pomerium Példázataiból (Vásárhelyi Judit fordítása):

INTŐ JELEK

Néhány természetbeli példát hozunk föl: Az első a méhekről szól. Amikor ugyanis a méhek lármáznak, kiáltoznak egymással és veszekedni kezdenek, az annak a jele, hogy a királynő el akarja hagyni a kaptárt.

Hasonlóképpen amikor azt látni, hogy a madarak a magas égben háborúznak, pestis, pusztulás és halál következik be az alsóbb vidékeken, mivel a madarak természeti ösztönükkel érzik, hogy a föld és az ég igen közel van a veszedelemhez. Ők azért emelkednek a magasba.

Ugyanígy amikor az emberek viszálykodnak, zajonganak vagy hadakoznak, az annak a jele, hogy Krisztus eltávozott tőlük, és a bűnök és a kárhozat dögvésze terjedt el közöttük.

A TEJESKÖCSÖG

Vigasztaló példaként az alvók fölkeltésére jegyezd meg, hogy az az ember, aki nagyon aggodalmaskodik a világ dolgai miatt, bocsánatosan vétkezik, és ezért Isten cselekedetéből megfosztatik a reménységtől. Az történik vele, amit arról a leányról mesélnek, aki nagyon nyugtalanul várta, hogy férjhez vigyék, és ezért gyakran erről is álmodott. Amikor egyszer tejjel teli köcsögöt vitt a piacra, hogy eladja, letelepedett és elgondolkodott azon, hogy a tej árából szép sarut vásárol, s abban mutogatja magát, hogy megtetsszen egy férfinak. Ilyen gondolatokkal el is aludt, és látta is álmában a megvásárolt szép sarut. De amikor a lábára akarta húzni, íme, megcsúszott a sarka, és a köcsögben lévő tej hirtelen mind kiömlött. Felriadva sírva fakadt, mert elvesztette a tejet is, a pénzt is, és nem vehette meg a sarut, hanem kiérdemelte a verést.

A FARKAS ÉS A BÁRÁNY

A régiek a harag bűnét Mars képében festették meg: Kocsin ült egy őrjöngő emberalak, ostort tartott a kezében és előtte egy farkas állt.

Mindez először is azt jelképezte, hogy a harag eszelős fúria, amint Seneca mondja, ezért jelenik meg őrjöngő emberalak képében. Másodsor, hogy állhatatlan és rövid életű, ezért ül kocsin. Harmadsor, hogy bosszúálló, ezért tart ostort a kezében. Negyedsor azért festettek farkast vele szemben, mert ahogyan a farkas szétszaggatja a juhokat, úgy marcangolja és pusztítja a haragos fejedelmek is a szegényeket még rágalmaikkal is.

Amint erre Ezópusz hozza a példázatot: Egyszer együtt ment valahová a farkas a báránnyal. Egy patakhoz értek, és inni kezdtek. A farkas a folyóvíz felső részéből, a bárány lentebből. És a farkas megrágalmazta a bárányt, hogy zavarossá teszi a vizét. A bárány egyszerűen az igazságot válaszolta: Uram, hát én vagyok lejjebb, ha én tenném zavarossá a vizet, mivel lefelé folyik, nem sérthetne téged. Válaszolta a farkas: Ah, éppen olyan dölyfösen beszélsz, mint apád, aki kevélykedett velem. -- És azzal fölfalta a bárányt.

Így eszi hamis rágalommal sok gazdag ember és fejedelem a szegények életét.

AXIÓMA

Egyszer egy szentatya ezt mondta: Jobb dolog és kisebb baj állathúst enni böjt idején, mint rágalmazni -- tehát emberhúst enni.

A FÜLEMÜLE HÁROM JÓ TANÁCSA

Egyszer egy íjász egy fülemüle nevű kismadarat kapott. Amikor meg akarta ölni, megszólalt a fülemüle, és ezt mondta: Mi hasznod származik abból, óh, ember, ha megölsz? Még csak a hasadat sem tudod megtölteni belőlem. Ha viszont elengedsz, három jó tanáccsal látlak el. Ha ezeket megőrzöd, nagy hasznot nyersz. – Az íjász elámult a fülemüle beszédén, és megígérte, hogy elereszti. Erre ő: Az első intelem így szól: Sohase akarj olyan dolgot megszerezni, amit nem lehet! A második: Sohase bánkódj az elveszett dolgok miatt, ha nem lehet visszaszerezni azokat! A harmadik: Sohase higgy a hihetetlen szónak!

Ezután az íjász eleresztette a fülemülét, amely röptében ezt mondta neki: Jaj neked, óh, ember, mily nagy kincset veszítettél el ma! Nagyobb drágagyöngy van ugyanis a bensőmben, mint egy verébtójas.

Az íjász ezt hallván igen elszomorodott, hogy eleresztette a madarat. Újra vissza akarta szerezni, mondván: Jer a házamba, emberségesen bánok majd veled, és nagy tisztességgel elbocsátalak. Erre a fülemüle: Most már biztosan tudom, hogy bolond vagy, és abból, amit mondtam neked, semmit sem tartottál meg. Olyanra törekszel, amit nem vagy képes megkapni, és bánkódsz miattam, akit visszaszerezhetetlenül elveszítettél, s ráadásul még elhiszed, hogy akkora drágakő vagy az én gyomromban, holott én magam sem vagyok akkora, mint egy verébtojás.

ISTENI SZÓJÁTÉK

Egy remete azért könyörgött Istennek, hogy jelentse ki neki, mit áldozhatna föl bűnei bocsánatáért, amit Isten kedvesen fogadna, és ami neki üdvözülést hozna. És az egyik napon jóságos angyal képében megjelent neki az ördög, és azt mondta, hogy az újholdat, a napot és a kerék negyedrészt kell föláldoznia. Hogyha ezeket nem adod, elkárhozol. Ezeket mondta, hogy a remete kedvét szegje. Amikor az ördög eltűnt, a remete nagyon elszomorodott és kétségbeesett az üdvössége miatt, mivel nem tudta ezeket teljesíteni.

De a könyörülő Isten egy jó angyalt küldött hozzá, aki megerősítette és kioktatta őt, mondván: újholdon a „C” betűt kell érteni, a cornuta luna (szarvas hold) alapján; napon az „O” betűt; a rota (kerék) negyedrésze pedig az „R” betű, hiszen ez a szó negyedrésze, minthogy négy betűből áll. Kösd össze e betűket és a COR (szív) szó hangzik föl.

Istennek az a legkedvesebb, ha valaki a szívét áldozza neki.

AZ ÖRÖKKÉVALÓSÁG PERCEI

Volt egyszer egy óriási kőhegy, amely egészen az égig ért. Egy kismadár ezer évenként egyszer odaszállt és egy mákszemnyit fölcshipentett belőle. Ezer év múlva újra hasonlóan cselekedett, és később is így.

Gondold meg, ha tudod, hogy a hegyet így teljesen elfogyasztotta. Eddig bizonyára a kárhozottak is megvigasztalódnának, ha annak az egész hegynek az elfogyasztása után megszabadulnának a büntetéseiktől. De nem is remélik, hogy – ha oly sokára is – megszabadulnak.

GYALOG A TENGEREN

Ezt a példát egy szent férfiúról mesélik, aki egy szigeten tartózkodott, és semmi más könyörgést nem tudott mondani e három szón kívül: Könyörülj rajtad, Isten!

Történt pedig, hogy boldog Ambrus püspököt, amikor hajón utazott, a szél arra a szigetre sodorta, és rátalált az öregre a kunyhójában. Megkérdezte tőle többek között azt is, mint imádkozik. Az azt mondta, hogy nem tud mást mondani, és csak így tud imádkozni: Könyörülj rajtad, Isten! Ambrus ezt mondta neki: Nem úgy kell mondani, hanem így: Könyörülj rajtam, Istenem! – Az öreg néhányszor elismételte.

És miután Ambrus eltávozott, úgy esett, hogy az öreg elfeledkezett az imaformuláról, és ezen bánkódva utánaindult. És átgyalogolva a tengeren, hirtelen utolérte őt, és elmondta neki, hogy elfelejtette a könyörgést. Ambrus e csoda láttán így szólt: Menj haza, és mondd mindig úgy, ahogy eddig is mondtad!

És az öreg a tengeren átsétálva hazatért.

A GÖGÖS SZŰZ

Volt egyszer egy jámbor szűz, aki sok böjtöléssel, könyörgéssel és önsanyargatással annyira vitte, hogy szentnek hitték. Halála után mégis borzasztó külsőben jelent meg a gyóntatója előtt, és elmondta, hogy elkárhozott vallási gőgje miatt, amellyel magát mindenkinél nagyobb érdeműnek gondolta, és mindenki mást megvetett.

GYÓGYSZER

Ágoston meg azt meséli, hogy van egy kígyót legyőző és azzal táplálkozó madár. Amíg ez távol volt, a kígyó megharapta, megmérgezte és megölte a fészekben lévő fiókáit. A visszatérő anya három napig siratta fiókáit, majd megsebezte magát, és vérével rájuk hintve föllesztette kicsinyeit.

ADALÉKOK EGY ÉRTEKEZÉSHEZ

Amikor Boldog Ágoston Boldog Jeromosnak levelet akart írni, mert a boldogok örömről és dicsőségéről állított össze egy értekezést, íme, éjfélkor álmában az angyalok sokasága jelent meg neki. Ezek között a kimondhatatlanul ragyogó angyalok között volt Keresztelő Szent János és Jeromos is, aki már elköltözött az égbe, de Ágoston úgy gondolta, hogy még az élők sorában van. És úgy tűnt neki, hogy azok ketten mindenben hasonlóak, csak Keresztelő Szent Jánosnak három koszorú volt a fején aranyból és drágakövekből, Jeromosnak kettő. Annak mártírságáért, szüzességéért és prédikátorságáért, ennek meg csak szüzességéért és prédikátorságáért volt koronája.

János többek között ezt mondta Ágostonnak: Azt tudod, hogy először is semmi irigység nincsen az égben, mint a világban, hanem kimondhatatlan szeretettel szeretik a boldog lelkek egymást. Bármelyik szent úgy örül a másik dicsőségének, mint a sajátjának. Másodszor, hogy aki nagyobb, azt akarja, hogy a kisebb szent vele egyenlő legyen, sőt még nagyobb, mivel annak dicsősége az övé is. Ott ugyanis nincsen az, mint ezen a világon, ahol az egyes ember inkább akar a többi felett, mint a többi alatt lenni. Harmadszorra azt mondta, hogy a kisebb szent úgy örül a nagyobb dicsőségének, mintha az övé lenne, és nem akarja, hogy az övé legyen az, ami nem az övé. Sőt, ha szabad lenne, a sajátjából még adna neki. Negyedszer azt mondta, hogy az egyesek dicsősége mindegyikük dicsősége, és mindegyikük dicsősége az egyeseké is. Azt is elmondta, hogy az a megbecsülés és tisztelet, ami egy-egy szentnek kijár, megilleti az összes többit is. És ezek a kimondhatatlan szeretet miatt vannak, amint nyilvánvalóak ezek, s a többi dolgok.

Ezekhez járul az, hogy ki-ki a boldogok között Istent mindenenk fölött szereti és inkább az ő akaratának megfelelően alakítja magát, mint önszeretete szerint. Sőt kinek-kinek annyi jót akar nyújtani, amennyit Isten akart érdemeiért, és minden szent akarja, hogy akinek Isten többet adott, annak Isten akaratából többje legyen. És nem kíván magának többet, mert tudja, hogy nem érdemelte meg Istentől, és Isten nem akarja, hogy az az övé legyen. Ágoston az Isten országáról szóló könyve vége felé egy példát hoz a szemről és az ujjról: Hogy az ujj nem bánja, hanem örül annak, hogy lát a szem. Nem akarja azt a képességet birtokolni, és fordítva. Így van ez a többi testrésszel is.

THOMASIVS SZENT PÉTER

November 13.

*Lebreil 1305 körül +Famagosta (Ciprus), 1366. január 6.

Péter egy ma már nehezen azonosítható kis faluból, szegény szolga családból származott. Bátyja halála után egész fiatalon hagyta el a szülői házat, és Monpazičr-ben alamizsnából és gyermekek korrepetálásából tartva fenn magát három évig iskolába járt. Ezután Agenben ugyanígy tanult egészen húsz éves koráig, amikor 1325 körül visszatért Montpazičr-be.

Belépett a kármelitákhoz, Bergeracban fogadalmat tett, és tanítani kezdett. Öt évvel később szentelték pappá. Bordeaux, Albi és Agen kármelita kolostorában tanított filozófiát, majd három évig ismét tanult Párizsban. Tanulmányai végén Cahorsba rendelték tanítani. Itt történt első csodája: a veszedelmes szárazságban esőt kért és kapott Istentől.

1345-ben a rend általános prokurátorává választották és Avignonba küldték a pápai udvarba. 1350-től missziós prédikátor lett, s pápai küldetéssel járta a fejedelmi udvarokat a keresztények egysége és a keresztes háború érdekében. Első küldetése Velence és Nápoly, illetve Nápoly és a pápai udvar kapcsolatának rendezésére szolgált. A következő évben, 1354. november 17-én Patti és Lipari püspökévé szentelték és Traui Bertalannal együtt Szerbiába küldték, hogy a Dusán fejedelem által fölkinált unióról tárgyaljanak. Miközben átkeltek az Adriai-tengeren, az ő imádságára szabadultak ki egy török támadásból és egy viharból. 1355 márciusában érkeztek a szerb fejedelmi udvarba. Dusán

fejedelem halála (1355. december 20.) azonban félbeszakította a tárgyalást. 1356 tavaszán Buda felé tértek vissza Avignonba, s Péter tárgyalásokat folytatott Nagy Lajossal.

Alighogy visszaérkeztek, VI. Ince egy bonyolult küldetést bízott rá: a velencei--magyar ellentét megoldását és az V. Paleológ János bizánci császár által javasolt politikai-vallási unió létrehozását. A Péter által vezetett követség 1356. szeptember 20-án érkezett Velencébe. Nyolc nappal később már Zágrábban voltak, ahol Péter Nagy Lajos királlyal egy keresztes hadjárat lehetőségéről tárgyalt a szerb fejedelem, Uros István ellen. Sikertelen tárgyalások után (Magyarország és Velence között nem sikerült békét teremteni) november 10-én visszaérkeztek Velencébe.

1357 áprilisában Péter a pápa nevében elfogadta a császár meghódolását, és az unió jeleként meg is áldoztatta. Novemberben azzal a császári levéllel indult vissza, melyben az uralkodó ígéretet tett a teljes egység megvalósítására.

Ciprus szigetére érve Péter súlyosan megbetegedett. Alighogy fölépült, elzarándokolt Jeruzsálembe, majd visszatért Ciprusra.

Közben VI. Ince azon fáradozott, hogy följújtsa a Szentszék, Ciprus, Velence és a Rhodoszi lovagok 1350-ben megkötött törökellenes szövetségét. A pápa 1359. május 10-én Pétert Corona (Görögország) püspökévé tette és Kelet legátusává nevezte ki. Az ősz folyamán Péter részt vett Szmirna védelmében. Kréta szigetén egy új eretnekség ellen lépett föl. Rhodosz érintésével Ciprus szigetére ment, és 1360 húsvétján jeruzsálemi királlyá koronázta barátját, Lusignanói Pétert. A ciprusi ortodoxokat próbálta rávenni az unióra, de azok olyan ellenállást tanúsítottak, hogy Péternek még az élete is veszélyben forgott. Ezután elindult, hogy meglátogassa coronai egyházmegyéjét. Pétert a király kancellárja, Mézičres Fülöp lelkipolitikusának választotta, s kettőjükben megszületett egy új keresztes háború terve. 1362-ben Európa felé indultak, hogy segítséget szerezzenek.

Avignonban Péter már új pápát talált, V. Orbánt (1362–70), aki kinevezte Kréta érsekévé, s 1363. április 11-én meghirdette a keresztes háborút. Közben Péter király sorra járta az európai udvarokat, ő maga békítő küldetessel Milánóba indult, hogy meggyőzze Bernabó Viscontit arról, adja vissza Bolognát Albornozi bíborosnak. Hosszas utazásai mellett 1364. január 15-től február 7-ig Bologna városát is kormányoznia kellett, de végül március 13-án megszületett a béke.

Visszatérve Avignonba, májusban Konstantinápoly latin pátriárkája és az elhunyt Talleyrand bíboros után a keresztes hadjárat pápai legátusa lett. Közben Ciprus és Genova között háború robbant ki, melynek békés lezárását a pápa ismét Péterre bízta.

1365. június 27-én indult a keresztes flotta Velencéből. Júliusban Rhodoszon pihentek meg. Október 9-én már Alexandria kikötőjében voltak, és Péter lelkesítése nyomán bevették a várost. Megtartani azonban nem tudták, s a törökök bosszúból porrá égették Alexandriát. A sereg október 16-án érkezett Ciprusra. Péter Famagostában készülődött az Avignonba való visszatérésre, amikor a karácsonyi ünnepek alatt megbetegedett, s miután minden vagyonát szétszította, 1366. január 6-án meghalt a famagostai kármelita kolostorban.

A törökök 1571-ben elfoglalták Ciprust, s ami utánuk megmaradt, azt az 1735. évi földrengés pusztította el. Így Péternek egyetlen ereklyéje sem maradt ránk. Sírjánál azonban a temetésétől kezdve csodák történtek. Tiszteletét 1628-ban hagyták jóvá a kármelita rend és a perigeux-i egyházmegye számára.

Hevenesi Gábor a 17. század végén így ír róla:

Thomasius Péter, a kármelita rend nagy fényessége Aquitániában oly szegény szülőktől született, hogy fölcseperedvén faluról-falura járt, és koldulással tartotta el magát. Ragyogó tehetségével azonban a tanulmányokban úgy előrehaladt, hogy miután fölvetették a kármelita rendbe, több éven át tanította a filozófiát és a teológiát hallgatói nagy gyarapodására. Mivel műveltségéhez kiváló életszentség társult, III. Ince pápa a szicíliai királyságban lévő Patti, majd 1359-ben a görögországi Corona püspökévé nevezte ki. Mivel érdemei tovább növekedtek, 1363-ban Kréta szigetének érseke,

végül 1364-ben Konstantinápoly latin pátriárkája lett. Közben a Szentszék követeként királyoknál és fejedelmeknél járt, többek között Lajos magyar királynál: a Velence és Magyarország közötti viszályt akarta elsimítani, s Budán tárgyalt annak érdekében, hogy a megbékélt ellenfelek együtt induljanak a Szentföldre. Lajos király jószágon meghallgatta kérését, hogy a Velence ellen indított fegyvereseket hívja vissza, és haragját az igaz hit ellenségeire fordítsa. Péter szavától meggyőzve Velencének tízéves fegyverszünetet ajánlott, s ígérte, hogy seregestül a Szentföldre indul. Erre esküt tett Péter apostoli nuncius kezébe, akitől pápai fölhatalmazás alapján megkapta a kereszt zászlaját, s a kinevezést, hogy e vállalkozás vezére legyen. A velenceiek azonban visszautasították a béke föltételeit, amin Péter nagyon bánkódott, s megjövendölte nekik, hogy a háború számukra rossz véget fog érni. A magyarok ugyanis Péter imádságától támogatva bevették Zárát, s megvervén a velencei sereget, egész Dalmáciát elfoglalták. Küldetését befejezve Péter, miután sok jeles dolgot tett az Egyházért, Ciprus szigetén Famagostában fáradozásai boldog végéhez érkezett.

Kérünk, Istenünk, Szent Péter püspök közbenjárására engesztelődj meg irántunk, add meg bűneink bocsánatát, és minden betegségtől szabadíts meg minket!

TOULOUSE-I SZENT LAJOS

November 13.

*Brignoles (Provance), 1274 február +Brignoles, 1297. augusztus 19.

Anjou Lajos a későbbi nápolyi király, II. Anjou Károly második fia és V. István magyar király unokája volt. 1288-ban két testvérével együtt túszként III. Alfonz aragóniai király udvarába került, s hét évet töltött ott.

Fogsága első évét a moncadai várban töltötte, 1289--93-ig Ciurana várában őrizték. Ezután Castile, Barcelona, majd ismét Ciurana volt a börtöne. Fogságukban két ferences, Francesco Brun (későbbi gaetai püspök) és Pietro Scarier (későbbi rapollai püspök) volt mellettük. Leveztek Olivi Péter ferencessel, aki vigasztalta és bátorította őket. A fogság alatt Lajosban megérlelődött a papi hivatás, a ferencesekkel való kapcsolat pedig a rend felé irányította. 1294-ben V. Celesztin engedélyével fölvette a tonzúrát, s a pápa októberben rábízta a lyoni érsekséget: „annak ellenére, hogy még kiskorú vagy, s hogy túszként ellenségeid fogságában élsz”. E kinevezést 1295 áprilisában VIII. Bonifác semmisnek nyilvánította.

1295-ben meghalt II. Károly elsőszülött fia, Martell Károly, s a trónöröklés Lajosra szállt, ő azonban ez év októberében kiszabadulva a fogságból, Montpellier-ben be akart lépni a ferencesekhez. A rendfőnök, félve a király haragjától, nem engedélyezte a belépést. Lajos tehát Rómába ment, ahol VIII. Bonifác karácsonykor szubdiakonussá szentelte. Ezután Nápolyba ment és lemondott a trónról testvére, Róbert javára. Az érsek május 19-én pappá szentelte.

Már a katalóniai fogság idején föltűnt Lajos egyszerűsége, alázatossága és jámborsága, melyekben szentelése után tovább tökéletesedett. Vágya, hogy ferences lehessen, nem csökkent. Ezért mikor a pápa 1296 decemberében Toulouse püspökévé akarta kinevezni, csak úgy fogadta el, ha ferences lehet. December 24-én tett fogadalmat (a ferences ruhát azonban a pápa parancsára nyilvánosan nem viselhette), 30-án pedig megkapta a püspöki kinevezést. 1297. február 5-én, miután a római Ara Coeli-templomban ünnepélyes misét pontifikált, levetette püspöki ruháit, és nyilvánosan magára öltötte a ferences habitust. Atyja emiatt nagyon megharagudott rá.

1297 májusában érkezett Toulouse-ba, s már júniusban elindult Katalóniába, hogy békét teremtsen II. Jakab és Foix hercege között. Útjáról visszatérőben augusztus folyamán megállt szülővárosában, Brignoles-ban, ahol váratlanul megbetegedett, és augusztus 19-én meghalt. A hagyomány úgy tudja, hogy csak a halál akadályozta meg, hogy lemondjon püspökségéről. A marseilles-i ferences templomban temették el. Testét itt őrizték 1423-ig, amikor V. Alfonz aragóniai király ereklyéit átvitette Valenciába, ahol a katedrálisban helyezték el.

Temetése után a sírjánál csodák történtek. Boldoggá avatását 1300- ban indították el, és 1317-ben avatták szentté. Ünnepe a rendben augusztus 19-én ülik.

Hevenesi Gábor a 17. század végén így ír róla:

Lajos, a szicíliai királynak, Károlynak és V. István leányának, Máriának fia 1274-ben született. Atyját Péter aragóniai király egy tengeri csatában legyőzte, és a 14 éves Lajost atyjáért cserébe túszként Katalóniába vitte. Hét évvel később Lajos, megutálván a földi kincseket, s megtanulván, hogy elméjével és vágyaival többre törekedjék, elhatározta, hogy belép a ferencesek közé. Oly gyorsan haladt a tudományokban, hogy a teológiában való jártasságáért a „csodálatos” melléknevet kapta. Rómában szubdiakonussá, Nápolyban diákonussá és pappá szentelték. Bonifác pápa kinevezte Toulouse püspökévé, de a kinevezést csak úgy fogadta el, ha továbbra is megtarthatja a Szent Ferenc szerzetében tett fogadalmakat. Püspökként is megfeledezve királyi származásáról, minden világi pompát távol tartott házától, de még inkább szeretetétől és érzületétől. A legszükségesebb javain kívül mindent a szegényeknek adott. Hogy szűzi tisztaságban tudhassa gyenge testét, különféle módokon sanyargatta: szigorú böjtöléssel, virrasztásokkal, durva ruhákkal, az Isten kedvéért vállalt gondokkal s fáradozásokkal törte meg testének erejét. Derekán kötelet viselt sok csomóval, hogy testét alávesse a léleknek. E kemény élet megtörte egészségét, és a megtört test utat nyitott a léleknek az ég felé. Míg teste lázban égett, 1299-ben lelke boldogan szárnyalt az ég felé. Szent testét Marseilles-ben, a ferencesek templomában temették el. Sírjánál a sántákkal, vakokkal és süketekkel történt sok csoda mellett a szájából kivirágzott rózsza tanúskodott szentségéről. 1317-ben történt szentté avatása után unokaöccse, Károly, Magyarország királya, Lippán ferences templomot és kolostort épített a tiszteletére.

Istenünk, örök dicsőség királya, aki Szent Lajos püspöködnök megadtad, hogy a földi királyságnál többre tartsa a mennyek országát, szűzi tisztaságban éljen és szeretettel szolgálja a szegényeket, kérünk, segíts minket, hogy példáját követve mindenben a Te országodat keressük, és elnyerjük az élet koronáját!

TISZTELETREMÉLTÓ BOGNER MÁRIA MARGIT

November 13.

*Melence (Torontál vármegye), 1905. december 15. +Érd 1933. május 13.

A Szeplőtelen Fogantatás ünnepének nyolcadnapján született, a keresztségben az Etelka Mária Anna nevet kapta. Édesapja, Dr. Bogner János adóügyi jegyző volt. Édesanyja, Schiller Etelka hat gyermeknek adott életet. Bognerék mélyen vallásos, bensőséges családi életet éltek. Az apró termetű, örökmozgó, örökvidám Etelka a ház napsugara volt, és az maradt mindhalálig, korán megözvegyült édesanyja és – sokszor a mindennapi megélhetéssel küszködő – nővértársai számára egyaránt.

Édesapját 1906-ban Torontál-Tordára helyezik, így Etelka itt kezdi meg elemi tanulmányait. Az iskolában korán kitűnik rendkívüli értelmi képességeivel.

1914 őszén súlyos vörhenyen esik át. Közvetlenül utána nem látszik, hogy nyoma maradna a betegségnek, egy év múlva azonban nem tudja behajlítani a térdét. Az orvos csípőcsontgyulladás állapotát állapít meg. Tíz hónapig nyújtott lábbal kell feküdnie, kifeszített lábát háromkilós homokzsák húzza. Így végzi az elemi iskola negyedik osztályát. Vidám természete most sem hagyja cserben: kézimunkázik, énekelget, olvas, kérésére édesanyja kinyitja az ablakot, amikor társai a ház előtt játszadoznak, hogy lássa őket. Nem panaszkodik, szomorúság nem látszik rajta. Máskor a szomszéd kislányok veszik körül, és a sok játékkal, babával az ő ötletei, utasításai szerint játszanak. A babáknak imádkozniuk is kell: amelyik kislány tartja a babát, az imádkozik helyette. De azért lassan telnek ezek a hónapok, és az eleven kislány már alig várja, hogy ismét pajtásai között ugrálhasson. Négy hónapig

gipszet visel, utána is csak géppel tud járni. Betegsége hét évig tart, jobb lába egész életére merev marad.

1915. október 17-én – Etus későbbi szerzetesi névünnepén – meghal az apa. A család megélhetési gondok miatt Nagybecskerekre költözik, Etus itt kezdi meg a polgárit a Miasszonyunkról nevezett Iskolanővéreknél. Otthon, amiben csak tud, segít édesanyjának, kismamaként gondozza két öccsét, legtöbbet azonban derűs természetével és rendíthetetlen lelkierejével ad sokat nélkülöző és gondok között őrlődő anyjának és környezetének.

A négy polgári után kereskedelmi szaktanfolyamot végez. Merev lába ellenére a legelevenebb diákok közé tartozik. A kamasz Etus nem különösebben vallásos. Előfordul, hogy a diákmise alatt megbeszélik a napi eseményeket. Megtörténik, hogy hiába várja édesanyja otthon az ebéddel: tudja, Etust már megint bezárták, mert ismét rossz fát tett a tűzre. Saját őszinte bevallása szerint ilyesmiket csinált: fölírta a táblára, hogy elmarad az óra, és a tanár üres tantermet talált; rendetlenkedett az énekórán; cigarettázott; eljegyzési kártyákat gyártott és betette a társnői padjába; utánozta a tanárt, és ezzel megbontotta a fegyelmet.

Mégis mindenki szereti. Tudják róla, hogy félárva, hogy súlyos anyagi gondokkal küszködnek, mégis mindig megosztja tízóraitját a nála is szegényebbekkel, ha észreveszi, hogy nincs ennivalójuk. Az előző napi csínytevések feledtetésére rendszerint nagy csokor virággal (és huncut mosollyal) jelenik meg az illető tanár előtt. Otthon hosszasan meséli az iskolai szenzációkat, és akkor boldog, ha mindenki nevet.

Ezen a „kis úton” 1923. június 1-e, Etus bérmálásának napja mérföldkövet jelent. A Szentlélek veszi birtokába a tizennyolc éves lány lelkét, hogy előkészítse a kegyelem csodáját, Bogner Etelka megtérését. Fölhangzik szívében a hívás: „Kövess engem!” – és ő visszavonhatatlan Iggennel válaszol.

1924-től lelki élete rendezettebbé válik. Többet imádkozik, állandó gyóntatót választ, teljes odaadással végzi a zárdában szokásos lelkigyakorlatot. És amint Isten felé fordul, úgy mind jobban megismeri önmagát és minden hibáját: hiú, sok benne a tetszeni vágyás, szeret szórakozni, öltözködni... a kötelességteljesítésben felületes, szétszórt... feledékeny, s ezzel másoknak sok bosszúságot okoz... gyakran önfejű. Bánattól és szeretettől indítva – lelkiatyja, a jezsuita Csávossy Elemér bátorítására – két örök és egy ideiglenes fogadalmat tesz: örökös tisztaságot fogad, és kötelezi magát, hogy utolsó leheletéig küzdeni fog a tökéletességért, azaz „mindenben azt teszi, ami Jézusnak jobban tetszik”. Ettől kezdve (1926 május) minden törekvése szeretetből vállalt fogadalmának megtartására irányul. Arra, hogy mindig hűséges legyen Jézushoz. Jelmondatául választja a két szót: SEMPER FIDELIS.

Még mielőtt a frissen megtértek hibáiba esne és a megtérése előtti évek miatt aggályossá válna, kezébe kerül Lisieux-i Szent Teréz önéletrajza, akit 1925-ben avatott szentté XI. Pius pápa. Biztos ösvényen érzi magát: „Bizalommal tettem kezem az övébe, hogy vezessen... és ujjongó örömmel követem az én kis égi újoncmesternőmet, lélegzetvisszafojtva hallgatom tanítását. Mindig mellettem van. Mindig mondja, hogy mit tegyek. Ó, Teréz tudja, hogy az ő kis testvérkéje nagyon gyöngye, gyarló, hogy egyedül éppen semmire sem képes, hát szorosan mellé áll, hogy a mennyei Jegyes karjaiba vezesse. Megtanítja, hogy soha egy pillanatra sem szabad elcsüggedni.”

Lelki életének központja az eucharisztikus Jézus lesz. Szeretne meggyógyulni, hogy szerzetes lehessen: hosszú és nehéz küzdelmébe kerül, hogy elfogadja fizikai gyengeségét, amely leküzdhetetlen akadályt jelent, akár legnagyobb álmáról, a Kármelről, akár más szerzetes intézményről legyen is szó. De fogadalma értelmében nemcsak vállalja az áldozatot, hanem szorosan magához is ölel minden keresztet. Egyet kér csak: erőt.

A nyári hónapokat rendszerint Zsidópusztán töltik. Itt Etusnak még az Oltáriszentséget is nélkülöznie kell. Hosszú órákat tölt imádságban, mindenkitől félrehúzódva elmélkedik.

1926 a lelki megpróbáltatások éve. Nagy kísértések érik, úgy érzi, a reménytelenség és a kétségbeesés útján jár. Naplójában nem részletezi a kísértések mibenlétét, csak annyit mond, hogy

nem volt olyan oldal és mód, ahonnan és ahogyan az ördög ne támadta volna. Aztán bénító fáradtság vesz rajta erőt. Ekkor, ilyen állapotban teszi le a tökéletességre törekvés örök fogadalmát (eddig alázatból csak ideiglenes fogadalma volt).

Közben édesanyja megkeresi a lelkiatyját: térítse észre Etust, aki csak a lelkiekkel törődik, pedig a jövőjére kellene gondolnia. Hiszen ők szegények, Etusnak magának kell majd gondoskodnia megélhetéséről, testi fogyatékosága miatt úgysem számíthat arra, hogy szerzetes lehet. Páter Csávossy, aki már több éve lelkipásztorja Etusnak, biztos a lány hivatásában, megkísérli tehát a lehetetlent. Beajánlja Etust a pesti angolkisasszonyoknak. A főnöknő első benyomásai a találkozást követően igen kedvezőek, de az orvos véleménye lesújtó: ilyen egészséggel Etus pár hónap alatt kidőlné a szerzetben. Krisztus lélekben már eljegyzett menyasszonya csak később vallja be: szenvedése szinte elviselhetetlen volt. De szeret, és ezért most is hűséges. Megéli a nagy istenszeretők tapasztalatát: minél közelebb kerül Krisztushoz, annál szenvedélyesebben vágyódik utána. „Igen, Jézusom, én nem akarok mást, csak azt, amit te. Csak vonj szoroson magadhoz a kereszten, olyan szoroson, hogy soha gyengeségből vagy gyarlóságból el ne hagyassalak” – írja Naplójában.

Kilencedet kezd Kis Szent Terézhez, kérve, adjon valami jelet, szerzetes lehet-e valaha, vagy sem? A kilenced után álmot lát: látja magát fiatalon a ravatalon, szerzetesi ruhában. Nagyon örül, de unokanővérén kívül senkinek sem beszél a dologról. Édesanyja csak a halála után tudja meg.

1927 elején megbetegszik. A spanyolnátha és a mellhártyagyulladás annyira legyöngíti, hogy ismét Zsidópusztán kell erőre kapnia. Jót tesz neki a levegőváltás és a titkolt remény. S amikor Zsidópusztáról visszatér, megkapja az értesítést, hogy beléphet a vizitációs nővérek thurnfeldi kolostorába.

1927. augusztus 6-án búcsúzik a szülői háztól, melyet soha többé nem lát viszont. Hazáját is el kell hagynia, idegen nyelven kell majd imádkoznia. Örömmel, sőt ujjongva hagyja el a világot, de szíve nem érzéketlen szeretteinek fájdalma iránt; és áldozata ezzel nem kevésbé tökéletes. Augusztus 10-én érkezik a tiroli Thurnfeldbe, este fél kilenckor lépi át új otthona küszöbét. Édesanyjának hosszú és részletes levélben számol be az útról és új életének első napjairól.

Levelei mindig csak örömet sugároznak. Belső küzdelmeiről, próbatételeiről csak Naplójának sorai sejtetnek valamennyit. Küszködik a honvágygal, nehézségei vannak a nyelvvel (melyet sohasem tanult meg tökéletesen), de kifelé mindig csak mosolyog. Úgy, amint ezt a rend alapítója, Szalézi Szent Ferenc ünnepén megígéri: „Jézusom, én megígérem neked, hogy mindig vidám mosolyt láthatsz arcomon a te segítségeddél. Én nem akarok soha sírni, ha mégoly nehéz keresztet küldesz is. Mindig arra gondolok, te a tabernákulumból figyelsz szívszorongva, mennyire tudlak szeretni... akkor lesz erőm mosolyogni”. Épp e szavai sejtetik azt, amiről ő konkrétan sohasem beszélt, hogy Adelheid nővére (mint a rendben hívták) minden boldogsága mellett megváltak a maga kis keresztjei.

Míg ő a beöltözés nagy napjára (1928. április 10.) készül, a Vizitáció Magyarországon való megtelepítésének három évtizedes terve teljesedőben van. Az Úr őt választotta ki arra, hogy a Szűz Mária látogatásáról nevezett női szerzetesrend első magyarországi kolostorában az első novícia, az első fogadalmas nővér és a szeretet első áldozata legyen. A beöltözéskor a Mária Margit nevet kapja Alacoque Szent Margit Mária tiszteletére, de nevét megfordították, mert a vele együtt Érdre készülő főnöknőnek is Margit Mária a neve.

A kis csapat augusztus 2-án hagyta el Thurnfeldet és 4-én, Havas Boldogasszony vigíliájának estéjén érkezett meg Érdre. Az új kolostor felavatása előtt nyolcnapos lelki gyakorlatot tartanak. Mária Margit Naplója sejteti, mennyire fölfokozta Isten lelkében a vágyat a vele való tökéletes egyesülés és örök találkozás után: „Oh, Jézusom, én nem akarom kutatni a te szent terveidet, hisz tudod, hogy egy pillanattal sem szeretnék előbb menni hozzád, mint ahogy te akarsz, de valahogy úgy érzem, közeleg életem hajnala... Oh, Jézusom, az én életem hajnala.. amikor a nevemen szólítasz: Mária!... és én szomjazom erre a szóra... Jézusom, ugye hamar szólítasz, ugye hamar hívsz..” Ezt követően hozza

meg élete – saját szavai szerint – legnagyobb áldozatát: egészségéért aggódó lelkiatyja és előljárói szavára fölajánlja magát Isten előtt a hosszú életre.

Az új alapítás meglehetősen sok tennivaló elé állítja az egész közösséget. Az intézet egy része majd nevelőotthon lesz, ahol Mária Margit is tanítani fog (gyorsírást és franciát). Egyelőre azonban mindenki azt teszi, amire szükség van, keményen dolgoznak reggeltől estig. Margit lába egyszer fölmondja a szolgálatot, attól kezdve csak a kevésbé megterhelő munkákat végezheti. Változatlanul vidám és boldog leveleiben szent gyakorlatiassággal számol be napjaikról: „Képzeld (mamám), konyhamesternői méltóságra emelkedtem pár hét alatt. No csak ne rémüldözz. Nem is vagyok olyan rém ügyetlen, még különösebb bakot nem lőttem”, bár: „Tisz. anyánk azt állítja, hogy fukar vagyok. De ez nincs így. Igaz, nehéz 26 emberről gondoskodni, és méghozzá csak egy tehenünk van, amely a tejadással igazán fukar, bizony sóhajtozok néha még egy tehénért. De azért mégis szép olyan szegénynek lenni, mint a Szent Család. Őnekik még kevesebb volt. Nekünk meg igazán elégünk van. Én is megtértem, bízom, te is meg lennél elégedve, annyit eszem. A gyorsírás is vígan megy a gyerekeimmel, akik azonban nagyobbak, mint én.”

1932. május 16-án, Pünkösdhétfőn teszi le örök fogadalmát. Naplójába, melyet három éve nem vett a kezébe, e napon írja az utolsó szavakat: „Én Istenem... és mindenem...!”

Eddig csodálatosan kitartó egészsége hirtelen gyöngülni kezd, az orvos szerint mindkét tüdeje meg van támadva, de különösen a bal. Szeptember 10-én lelkiatyja kezéből fölveszi az utolsó kenetet. Az Úr azonban nem siet. Mária Margitnak – mint példaképének Kis Szent Teréznek is – a hosszú szenvedés kelyhét kell kiinnia.

Betegségében mindig ugyanolyan vidám, nyájas, sőt tréfás. Csak a legutolsó időkben, mikor fájdalmi elviselhetetlenné válnak, esedezik enyhülésért. Türelmetlennek, követelőzőnek sohasem látta senki.

Édesanyját, rokonait refrénszerűen vigasztalja s készíti föl átköltözésére: „Legjobb mindent a Szent Szívre bízni”. Közben azonban egész szívvel átérzi édesanyja fájdalmát: utolsó napjaiban nem tud szabadulni a gondolattól, hogy anyja nem éli túl az ő halálát.

Mikor a főnöknője figyelmezteti, hogy örök fogadalmának évfordulója következik, így szól: „Ezt már az égben szeretném megülni”. És az Úr teljesítette vágyát.

Május 13-ra virradóan ezt mondta: „Ez lesz az utolsó napom”. Reggel áldozik, aztán megkezdődik haláltusája. „Embertelen kínokat szenvedek” –sóhajta, azután segítséget kér. Délután öt körül szólal meg utoljára:

„Már nem látok többé!” És néhány perccel később: „Köszönöm!”

Május 15-én temették el, sírjára ez a felirat került: „BOGNER MÁRIA MARGIT NŐVÉR. Élt 28 évet. 1933.V.13.”

Sírja ma az érd-óvárosi templom kertjében van.

Istenünk, ki az alázatosakat fölmagasztalod és a téged szeretőket viszontszereted, tekints kegyesen Mária Margit alázatára és szeretetére, és add, hogy őt mihamarább mint a szeretet és a hűség példaképét oltárainkon tisztelhessük. Általa ajánlom neked jelen ügyemet... Kérlek mutasd meg, hogy közbenjárása kedves előtted! (Ima a boldoggá avatásért)

TISZTELETREMÉLTÓ KASZAP ISTVÁN

November 13.

*Székesfehérvár, 1916. március 25. +Székesfehérvár, 1935. december17.

A Soroksárról Fehérvárra elszármazott Kaszap család harmadik gyermekeként született. Két bátyja és két húga volt (Béla és József, Rózsa és Gabriella). Édesapja főellenőrként dolgozott a postán.

Első iskolaéveit Székesfehérvárott a Belvárosi Elemi Iskolában, a gimnáziumot a ciszterciek Szent István gimnáziumában végezte. Tizenhat éves koráig csak annyiban tűnt ki társai közül, hogy szívesebben ministrált, nem szerette a durva diákcsínyeket és nagy gonddal törekedett állapotbeli tisztaságának megőrzésére. Gyermekkorának indulatos, makacs természetén nagy küzdelem és sok-sok kudarc után sikerült úrrá lennie. A tanulásban tudatosan nevelte magát a szorgalmas, pontos, eredményes munkára. Eleinte ugyanis – a sok olvasás miatt – nem jeleskedett az iskolai tennivalókban, de a hatodik gimnázium első félévében kapott meglehetősen gyenge bizonyítvány után pontos, szigorú napirend szerint készült óráról órára. Az eredmény a kitűnő érettségi volt.

E változással együtt csendesebb, elmélyültebb kezdett lenni. Kereste a magányt, ugyanakkor – szeretetből tudatosan vállalt és mindenki felé megnyilvánuló – szolgálatkészsége csak növekedett. Nyolcadikos gimnazista volt, amikor eldöntötte, hogy jezsuita lesz. 1934. július 31-én, Szent Ignác ünnepén lépte át a budai Manréza küszöbét. A jezsuita szabályzat szerint a novíciátus két évig tart és egyvégtében kell letölteni. Ez lett az akadálya annak, hogy István, akinek az Úr csak másfél évet adott a rendben, fogadalmas lehessen.

Gyermekkorában egészséges volt, gimnazista évei alatt sokat sportolt, sőt tornászbajnokságokat nyert. Mikor azonban a rendbe való felvételi alkalmából az orvos előtt állt, lázas volt. Mivel egyébként teljesen egészségesnek mutatkozott, az izgalomnak tudták be ezt, és nem tekintették a belépés akadályának. Hamarosan azonban betegeskedni kezdett: ismételten begyulladt a mandulája, néha annyira, hogy a hangját is elveszítette, majd az ízületeire ment a gyulladás, megdagadt a bokája, és ujjain, nyakán, arcán kelések keletkeztek. A novíciátus első hónapjaiban tökéletesen azonosult a rend célkitűzéseivel, engedelmes készséggel fogta meg előljárója kezét, hogy Krisztus számára alkalmas eszközzé formálják, de már Karácsony táján megkapta Istentől az első jeleit annak, hogy a türelemmel viselt szenvedések nagyon is szűk útján, egyedül a megfeszített Krisztus lesz az ő vezére.

A következő év már a betegség ideje: orrvérzések, gennyes mellhártyagyulladás, kelések, rosszindulatú tályogok követik egymást. Tizenkilencedik születésnapját a Vöröskereszt-kórház sebészeti osztályán műtét utáni gyengeségben tölti. Egymás után távolítják el testéből a kisebb-nagyobb tályogokat, daganatokat, melyek mindig újratermelődnek. Június közepén úgy tűnik erőre kap: a hosszú fekvéstől legyengült novícius fölkelhet és járni tanulhat, a hónap végén visszatérhet a Manrézába. Július végén azonban előről kezdődik minden: mandulája ismét begyullad, testén újra jelentkeznek a fájdalmas, felfakadó kelések. Egyelőre egy orvos-rendtársa kezeli a folyton lázas beteget. Közben lassan-lassan szembe kell néznie a minden testi kint meghaladó szenvedéssel: előljárói minden türelmes engedménye és próbálkozása ellenére előbb-utóbb végleg el kell hagynia a rendet. Kezdi fölismerni, hogy az ő novíciátusa a mennyei Atya házának előszobája lesz.

Isten akaratát úgy akarja fogadni, mint legfőbb javát és boldogságát. Felírja magának egy papírra – hogy mindig szeme előtt legyen – Lisieux-i Szent Teréz szavait: „Emlékezzél, hogy a te szent akaratod az én nyugalom és egyedüli boldogságom. Átadom neked magam, és félelem nélkül elalszom a te karjaid között, ó isteni Üdvözítőm”.

November 3-án búcsúzik novíciustársaitól és a rendtől. Otthon a család nagy szeretettel és megilletődött gyengédséggel fogadja az egykori tornászbajnokot, akit a betegség hónapjai után – tizenkilenc évesen – a lelki érettségben ősz-öregén lát viszont: nagyon szelíd, komoly és csendes, arca sápadtabb, de tekintete nyílt és derűs; egész magatartásában van valami megnevezhetetlen vonás, valami szép összeszedettség; minden szava és tette egyszerű, tiszta és formás, és valami nemes tartózkodással sosem adja át magát teljesen annak, amit tesz vagy mond. Olyan, mint azok, akik soha sincsenek egyedül, mert figyelmük egy szálát a bennük lakozó Jelenvalóhoz kötik, és mindig Isten jelenlétében járnak.

Hazaérkezése után öt nappal belázasodik, s a székesfehérvári kórházba szállítják. Két hét múlva azonban elég erőt érez magában ahhoz, hogy kivetesse manduláit, melyekhez eddig az állandó gyulladások miatt nem nyúlhattak. A műtétet december 4-én Budán, a Vöröskereszt-kórházban végzik. Tíz nap múlva gyógyultnak látszóan hagyja el a kórházat. Otthon azonban még aznap este

belázasodik: 38, majd 40 fokot mutat a lázmérő. Többé semmit sem tud lenyelni. December 16-án beszállítják a helyi kórházba; előtte gyónt és fölvette az utolsó kenet szentségét.

A kórházban láza 40 fok felett van, torka mind dagadtabb, fulladozni kezd, 17-én hajnalban gégemetszést végeznek rajta. Hajnali ötkor írásban papot kér a mellette virrasztó nővértől, aki – miután az éjszakás nővér a gyógyulásban bízva megtagadta kérését – sietve keresi meg a kórház lelkészét. Mire visszaérkeznek, a beteg már elveszítette eszméletét. Így fogadta az utolsó áldást és a pápai föloldozást. Fél órával később átment a mennybe Urához, Istenéhez.

Utolsó üzenete – erőtlen, kissé kusza írással – a szüleihez szólt:

„Isten veletek! Odafönn találkozunk. Ne sírjatok, mennyei születésnap ez. A jó Isten áldjon meg benneteket!”

Teste ma Székesfehérvárott, a Prohászka-émléktemplom (Vasútvidéki plébániatemplom) falához épített kriptában nyugszik. Boldoggáavatási eljárását a székesfehérvári egyházmegye megindította.

SZENT HOMOBONUS *bűnbánó*

November 13.

*Cremona, 1150 körül. +Cremona, 1197. november 13.

Elbúcsúzása előtt Krisztus tanítványaira apostoli kötelezettségeket rótt: az idők végezetéig tanúivá kell lenniök. A tanítványok elfogadták Mesterük megbízását, és kötelezettségüket sokan életük feláldozásával teljesítették. A tanúk közé tartoznak azok is, akik Krisztus parancsát a mindennapok hűségében valósították meg. Így volt ez a 12–13. század Itáliájának iparos és kereskedő köztársaságaiban is. Volt a világiak között egy vallásos élcsapat, amelynek képviselői személy szerint alig ismeretesek, jámborságesezményüket azonban megörökítették a források.

Közéjük tartozott a cremonai Homobonus, aki a névtelenséget áttörve a történelem nyilvánossága elé lépett. Bár a szentté avatási per iratai elvesztek, a szentté avatáskor kiadott bulla tartalmazza a tanúk kijelentéseinek összefoglalását; ezenkívül néhány évvel később egy cremonai pap megszerkesztette Homobonus életrajzát az ünnepi zsoltosma számára.

Homobonus apja, a Tucingo nemzetséghez tartozó kereskedő mélyen vallásos férfi lehetett. Megmutatkozik ez már fia nevének megválasztásában is; az a kívánsága jut kifejezésre, hogy gyermeke „homo bonus”, azaz jó, derék ember legyen, és így elnyerje Isten tetszését.

Életrajza arról tudósít, hogy Homobonus nem járt iskolába. Alapismereteit (olvasást, írást, számolást), valamint a kereskedői foglalkozáshoz szükséges kiképzést apjának köszönhette.

A kereskedelmet a keresztény hagyomány kezdettől fogva tartózkodással, sőt azzal a gyanakvással kezelte, hogy „tisztességtelen”, mert hasznot húz valamiből, amihez nem adott hozzá semmit. Azt soha nem mondta az Egyház, hogy a kereskedés önmagában rossz, de csak a 14–15. században főleg Szent Antonin (lásd: 249. o.) és Sziénai Szent Bernardin (lásd: A szentek élete, 208. o.) hatására oldódik ez a tartózkodás. Érthető módon az egyházi iskolák számolni tanítottak, de kereskedni nem.

Ha Homobonus korában megkérdezték a teológusokat, azt válaszolták, hogy az elvégzett munkával arányos nyereség megengedett, de csak a család fenntartására vagy a szegénygondozás előmozdítására. Egyebekben pedig továbbra is bizalmatlanok maradtak, és a tapasztalat nekik adott igazat. A kereskedők világában ugyanis eluralkodott a nyereség- és élvezetvágy, és csak kevesen nyitották meg belső hallásukat az intő egyházi hangok előtt. Ezek a kevesek azonban nagy dolgokat tudtak megvalósítani. Gyökeresen szembeszegültek a Mammonnal, s az állandó pénz- és birtokvágygal szembeszegették az önküresítést és az evangéliumi szegénységet. Közéjük tartozik Assisi Szent Ferenc (lásd: A szentek élete, 566. o.) is, aki posztókereskedő és kelmefestő családból származott, és tanítványaival együtt ezt a keresztény életesezményt követte; de voltak világiak is, akik akkoriban kereskedőkként (különösen a textilszakmában) figyelemre méltó jóléthez jutottak, később azonban pusztán vallási indítékokból felhagytak foglalkozásukkal, vagyonuk nagy részét

elajándékozták a templomoknak és a szegényeknek, visszavonultak a közéletől, és ezután már csak az imádságnak és a bűnbánatnak éltek. Ezeket az embereket Itáliában gyakran nevezték „bűnbánók”-nak vagy „megtérők”-nek, mert egykori gazdagságuk nyilvános bűnnek számított, és emiatt rossz hírbe keveredtek.

Néhányan ezek közül az új megtérők közül laikus prédikátorként léptek fel. Tudásuk azonban nagyon kevés volt, ezért csakhamar tévutakra kerültek. Így a „lyoni szegények” és az első „humiliták” Lombardiában. Mások még tovább tévelyegtek, és az eretnek katarok nyomdokaiba léptek.

Homobonus további életéről a rendelkezésünkre álló források keveset árulnak el. Annyit tudunk róla, hogy átvette apja üzletét, megházasodott, de hogy voltak-e gyermekei, viselt-e tisztséget Cremonában, azt már nem tudjuk.

Nagy jámborsága és tevékeny felebaráti szeretete tűnt fel polgártársainak. Mivel a szentté avatási bulla sok idetartozó egyedi dolgot rögzít, felvázolhatjuk azt az utat, amelyen Homobonus eljutott Istenhez. Mint kereskedő megelégedett a mérsékelt haszonnal, s ezt családja fenntartására és a keresztény irgalmasság műveire használta fel. Jó volt a szegényekhez, egész életén át segítette őket ínségükben, és alkalmilag még a halálon túl is gondoskodott róluk, amennyiben segített, hogy tisztességesen eltemethessék őket. Karitatív tevékenységében személyesen járt el: a segítségre szorulókat leggyakrabban saját házába fogadta be gondozásra. Életrajza hozzáteszi, hogy hitvese nem mindig értette ezt meg, és rosszallását olykor nyomatékosan juttatta kifejezésre.

Igazi bűnbánóként Homobonus a bűnbánat szentségében a keresztény tökéletesség hatékony eszközét látta. Osbert, a Szent Egyed templom plébánosa a szentté avatási perben arról tanúskodott, hogy híve több mint húsz éven át nála gyónt, és buzgón követte lelki vezetését.

Arról is tudunk, hogy sohasem vett részt világi szórakozásokban, sőt még polgártársai világias életszélére is igyekezett hatni. Céltársaival ellentétben gyapjából készült, egyszerű ruházatot viselt, s ezt akkoriban a szigorú életmód külső jelének tekintették.

A bulla nem hagy kétséget afelől, hogy Homobonus imádságos ember volt. Először is mint minden „bűnbánó”, naponta megjelent a templomban; nemcsak a szentmisén vett részt, hanem a zsolozsma óráin, még éjszaka is. Ha hivatásbeli kötelességei miatt nem tudott ennek eleget tenni, például a kishórák vagy a vesperás alkalmával, akkor előre elimádkozta őket. Állandó párbeszédben élt Istennel. Akár dolgozott, akár a kereszt előtt borult le, akár nyugodni tért, ajka mindig imát rebegett. Szakadatlan imádsága, hivatásához kapcsolódó lelkiismeretessége, s szegényekről való szerető gondoskodása lehetett az oka annak, hogy környezete felfigyelt alázatos, egyszerű életére.

1197. november 13-án halt meg a Szent Egyed plébániatemplomban, ahol szokása szerint részt akart venni a reggeli szentmisén. A Kyrie eleison felhangzásakor leborult a feszület előtt, ám a Glóriakor nem kelt fel, és amikor közelebbről megnézték, már halott volt.

A sírjánál történt csodák hatására Sicard püspök kánoni vizsgálatot rendelt el, és ennek eredményeit elküldte a római Kúriának. Tizennégy hónappal a halála után, 1199. január 12-én avatta szentté III. Ince pápa.

1202 júniusában földi maradványait a Szent Egyed plébániatemplomból átvitték a dómba. A szent tisztelete gyorsan elterjedt s eljutott Német- és Franciaországba is. Bázelen „Guotman”- vagy „Gotman”-ként választotta védőszentjéül a szabók céhe.

SZENT I. MIKLÓS pápa

November 13.

*Róma, 800. után. +Róma, 867. november 13.

Nagy Károly hatalmát, amely összefogta a korabeli Európa magvát képező országokat, Róma és a pápaság is elismerte. Károly viszont tisztelte Péter utódát és az apostolfejedelmek sírjait őrző várost, s az Egyház védőjének tekintette magát. A pápák ezt el is ismerték. Amikor azonban egy fél

évszázaddal később I. Miklós foglalta el Péter székét, nyilvánvalóvá és elfogadottá vált a pápaságnak mint isteni alapítású, lelki hatalomnak az egyéb földi hatalmakat megelőző elsőbbsége.

Miklós apja művelt római hivatalnok volt, s fiát korán elvezette a világi és lelki tudományok kincseivel való találkozáshoz. Miklós személye annyira megnyerte II. Sergius (844–847), IV. Leó (847–855) és III. Benedek (855–858) pápát is, hogy nagyrabecsülésükkel és kegyükkel folytonosan növekvő részt vállalhatott a legfőbb egyházvezetés ügyeiben. Így ő volt az, aki a római zsinat előtt 853. december 8-án felolvasta a pápa beszédét, s a zsinat aktái között megtalálható Miklós diákonus aláírása. Különösen bizalmas és szívélyes volt a viszony a jószágos III. Benedek s diákonusa és utóda között. A Liber Pontificalis, a pápák életrajzainak ez a régi gyűjteménye azt közli, hogy a pápa jobban kedvelte őt rokonainál, a nap egyetlen óráját sem akarta nélküle eltölteni, és egyetlen egyházi ügyet sem akart nélküle eldönteni. Úgy látszik, hogy hasonló megbecsülést tanúsított iránta II. Lajos császár (850–875), mert arról értesülünk, hogy Miklósnak III. Benedek utódjául történt megválasztása inkább az éppen jelenlevő császár kegyéből, mint a római papság akaratából történt.

Kilenc éven át vezette az új pápa az Egyházat (858. április 24-től 867. november 13-ig). Olyan évek voltak ezek, amelyekben egyik viszálykodást a másik követte.

Már az első év vége felé teljes sikerrel járt egy következményekben gazdag vitája. A bizánci császári udvar pártviszálykodásai során nemcsak Teodóra császárnőt taszították le, hanem Szent Ignác (798 körül – 877) konstantinápolyi pátriárkát is jogtalanul letették. 858. december 25-én felszentelték az utódját: Photioszt (820 körül – 891), a nagy hírnévű tudóst, a császár kancellárját, szellemileg bizonyára a legjelentősebb személyt azok közül, akik valaha is elfoglalták Bizánc pátriárkájának a trónusát. Ő is, meg a császári erőszakkal letett és elűzött Ignác is Rómában kereste a jogát és elismertetését. Bár Photiosznak sikerült elsőként az eset kivizsgálására odarendelt pápai követeket megnyerni a maga számára, Miklós pápa nem sokáig fogadta ezt el. Miután értesült az előzményekről, tavasszal zsinatot hívott össze, először a Szent Péter, majd a Lateráni bazilikába, s Photioszt kiátkozással fenyegette meg arra az esetre, ha továbbra is pátriárkának nevezi magát, és Ignácot akadályozza hivatala gyakorlásában. Ezzel megpecsételődött a törés Róma és Bizánc között, mert Photiosz – aki meg volt győződve pátriárkává történt emelésének jogos voltáról, és akit a császár is támogatott – nem is gondolt arra, hogy meghajoljon a pápa ítélete előtt. Nincs hiány ma sem olyan megítélésben, amely szerint Miklós pápa az Ignác barátai révén történt egyoldalú tájékoztatás következtében hamis képet alkotott magának a Bizáncban lezajlott eseményekről, és jogtalanul járt el Photiosszal szemben. Mentségére legyen mondva: Miklós tudatosan meg akart akadályozni egy jogtalanságot, vagy meg akarta azt torolni, és inkább beletörődött a skizmába, mint hogy feláldozza azt, amit jogosnak tartott.

A pápa egy másik beavatkozását követelte meg a viszályt kereső ravennai János metropolita sokféle túlkapása. Amikor látszott, hogy minden figyelmeztetés hiábavaló és a ravennaiak a pápa segítségét kérték, I. Miklós Ravennába ment (ez volt az egyetlen alkalom, hogy pápaként elhagyta Rómát), és anélkül, hogy szigorú intézkedésekhez kellett volna nyúlnia, sikerült helyreállítania a rendet.

Teljesen más jellegű volt jogi vitája Hinkmar (806 körül–882) reimsi érsekkel, a frankok birodalmának szellemileg, jellemében és befolyásában kiemelkedő egyházfejedelmével. Itt Péter utódának elsőbbségéről volt szó a függetlenné és hatalmassá vált érsekkel szemben. Vele kapcsolatban aztán Miklós hajthatatlan szívósságot és megfontolt okosságot tanúsított, míg csak Hinkmár meg nem hajolt a római Szék tekintélye előtt.

I. Miklós pápa nemcsak pátriárkákkal és metropolitákkal szemben tudta megvédeni hivatala jogát és hatalmát. Az előző eseteknél határozottabban kellett eljárnia II. Lothár királlyal (855–869) szemben, aki házasságtörő viszonyban élt Valdradával, hitvesével, Teutbergával pedig gyalázatosan bánt. Ismételt segélykérésére a pápa azt tapasztalta, hogy az ország püspökei a házasságtörő király oldalára álltak, és Valdradát királynővé koronázták. Most avatkozott be Miklós pápa. Legátusok küldésével és egy zsinatnak Metzbe való összehívásával akarta megtalálni a tisztánlátást és a jogot. A legátusok azonban – amint egyikük már Bizáncban is tette – méltatlanul cserbenhagyták. A pápa írásait csak töredékesen vagy meghamisítva tárták a zsinat elé, úgyhogy az Teutbergát elítélte, s jóváhagyta

Lothárnak Valdradával kötött házasságát. Gunthar és Thietgaud érsekeknek kellett a gyűlés aktáit bemutatniok Rómában. Azt hitték, hogy Miklós nem lát át a hamis játékon, de miközben a két érsek még Rómában tartózkodott, lesújtott rájuk a pápa ítélete: Lothár kettős házasságát a legélesebben elítélte, a két méltatlan érseket pedig, mivel bűnük nyilvánvaló volt, mindenféle formális eljárás nélkül letette. Most hát bosszút forraltak. Sikerült nekik II. Lajos császárt a maguk oldalára állítaniok, és a pápa elleni hadjáratra indítaniok. Január végén egy jól felszerelt hadsereg vonult a semmiféle földi hatalom által nem támogatott pápa ellen. Ő az imádságban keresett menedéket: böjtre és vezeklésre hívta fel Róma népét, és körmeneteket rendelt el. Eközben a császár elfoglalta a várost. Amikor egy körmenet imádság és ének közepette be akart vonulni a Szent Péter templomba, egy fegyveres csoport megtámadta, bántalmazta az imádkozókat; széttörték a keresztek, eltépték a zászlókat, és a Krisztus keresztjéből való ereklyét az út porába taposták. A pápának csak nehezen sikerült Szent Péter sírjához menekülnie. Két nap és két éjjel rejtőzött ott étlen-szomjan. A kereszt-ereklye meggyalázója azonban hirtelen meghalt, maga a császár megbetegedett, a rómaiak pedig fellázadtak a frankok erőszakoskodásai ellen. Erre a császár engedett. Okos hitvese egyengette a megértés útját. A császár elfordult Thietgaudtól és Gunthartól, a pápa Lothár házasságával kapcsolatos ítéletének bírálatáról már nem esett szó. A fegyvertelen győztes lett, Istenbe vetett szilárd bizalma és az igazság nem csalta meg.

I. Miklósnak nem jutott osztályrészül nyugalmas uralkodási idő. Sohasem kereste a harcot, de nem is tért ki előle. Nemcsak hivatala, hanem jellemének legbensőbb vonása, igazságérzete is arra készítette, hogy védelmezze hivatalának jogait és méltóságát, ha ellenük támadtak. Egyetlen jogtalanságról sem hallgathatott, akár ellene követték el, akár mással szemben. Nem öntetszelgő frázis volt, hanem legbensőbb érzületének kifejezése, amikor így írt: „Az igazságtalanságtól szenvedő testvéreinknek segítségére kell sietnünk..., ... hogy olyannak ne mutatkozzunk, mintha a fülünket elzártuk volna a szegények és elnyomottak segélykiáltása elől.” Amikor törvényt ült, nagyon körültekintő volt. Mindig gondolt arra, hogy meghallgassa a másik oldalt is, ezért némely döntését elhalasztotta, amíg a tényállás meg nem világosodott előtte. Különösen figyelemreméltó azt látnunk, hogy még az olyan büszke és keménynyakú ellenfelével is, mint a reimsi Hinkmár, milyen igazságosan tudott eljárni. Jóllehet Hinkmár néhány papjának vele szemben igazságot kellett szolgáltatnia, mégis amikor szerencsét kívánt nekik, egyben intette is őket, hogy érseküktől sohase tagadják meg a köteles tiszteletet, és többé ne viseltessenek iránta ellenséges érzülettel, „mert – írja – a ti talpraállítástokkal senkit sem akartunk bukásba taszítani, és nem azért akartuk erősíteni az egyik pártot, hogy a másikkal a méltóságában és jogában kárt kelljen elszenvednie”. Magához Hinkmárhoz ezt írta: „Az igazságosság útját betartva elhatározzuk: úgy élünk vele, hogy Szentségedet semmiképpen ne károsítsuk”.

Jelentős államférfiúi képességével, erkölcsi erejével és nagy akaraterejével jutott el győzelmeire, egyben pedig elérte, hogy a világ és az Egyház nagyjai meghajoltak hivatalának méltósága előtt, amelynek isteni alapítását és megerősítését mindenféle politikai és katonai hatalom nélkül, pusztán akaratának becsületességével és hitének mélységével állította meggyőzően mindenki szeme elé.

SZENT ASZTRIK ANASZTÁZ RADLA

November 13.

+vsz. Kalocsa, 1036 vagy 1039.

Radla cseh vagy horvát származású volt. 972-ben Magdeburgban együtt tanult Szent Adalberttal. Szerzetes lett, és az Anasztáz nevet vette föl, melynek egyik változata az Asztrik. Miután 992--995-ig brewnowi apát volt, 996-ban Adalberttal együtt Magyarországra jött. A Szent Márton hegyén épített első magyar bencés kolostor apátja lett. A térítő munkában oly nagy lelkesedéssel és eredménnyel vett részt, s oly nagy tekintélye volt, hogy 999-ben István király őt küldte Rómába, hogy II. Szilveszter pápával tárgyaljon. Valószínűleg ekkor kapta meg püspöki kinevezését. Érdemeiért a Márton hegyi kolostor megkapta ugyanazokat a kiváltságokat, amelyekkel Montecassino rendelkezett. Halálának

éve 1036 vagy 1039. A bencés martirológiumban november 12-én ezt olvasták: „Esztergomban, Magyarországon Szent Anasztáz püspök és hitvalló, nagy életszentségű férfi temetése.”

Életéről így ír Hevenesi Gábor a 17. század végén:

Asztrik Szent Adalberttel együtt Itáliából először Csehországba ment, ahol a brewnowi bencés apátság apátja, de inkább atyja, mint előljárója lett. Innen Szent István, aki később Magyarország első királya volt – s azt kívánta, hogy szent életű és kiemelkedő műveltségű férfiak könnyítsék meg népének a katolikus hitben való gyarapodását –, Magyarországra hívta. Asztrik néhány szerzetestársával engedelmeskedett a hívásnak. A király, aki nagyon szerette a szerzeteseket, barátságosan és a legnagyobb tisztelettel fogadta őket, s kedvére volt jámborságuk. Nagyon kérte őket, hogy alattvalói üdvösségének és lelki gyarapodásának szenteljék magukat; és ennek érdekében királyi bőkezűséggel a Vashegy lábánál kolostort épített számukra. Asztrikot, aki a többieknek szóban és példában a mestere volt, apáttá tette, majd kis idő múltán szent élete és a tudományban való kiválósága miatt a kalocsai püspökségre emelte. Asztrik pedig szent életének példájával szüntelenül a lelkek üdvösségéért fáradozott. A püspökségből önmagának sem tiszteletet, sem hasznot nem akart szerezni, hanem boldogságát Isten dicsőségében és a bárányok javában kereste. Az ország nagyon súlyos ügyeivel Rómába küldték, és Szilveszter pápánál oly sikerrel végezte küldetését, hogy a pápa angyali intéstől indítva, arany koronát, apostoli királyi címet és apostoli keresztet küldött, miként Szent István kérte tőle. Ettől kezdve a kereszt került az ország címerén a sas helyébe. Amikor Sebestyén, az első esztergomi érsek elvesztette szeme világát, három esztendőre Asztrik lett a helyettese. Az árváknak atyja, a szorongatottaknak menedéke volt, mígnem az Úr 1034. esztendejében, november 12-én, 70 éves korában el nem szólította, hogy megkapja az igben fáradaimai jutalmát. Méltó, hogy halála után tiszteljék azok, akiket az égre érdemes életre tanított a földön. Sok csodája közé tartozik egy halott föltámasztása is.